

AZİZ NESİN

AZİZ NESİN POLİSTE

POLİSTE

Ankara Caddesi, 51
İ S T A N B U L

A Z İ Z
N E S İ N
P O L İ S T E

Derleyen
TEKİN YAYINEVİ

YAYLACIK MATBAASI
İSTANBUL — 1967

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

Hatırladıklarım (Zekeriya Sertel)	7
Bizim Yokuş (Yusuf Ziya Ortaç)	10
Gülümseyen Savaşçı (Mihri Belli)	23
Aziz Nesin (Cemal Süreyya)	27
Kıymet Ölçülerimizde Ayarsızlık (Vâ-Nû)	34
Resmîleşen Mizah (Vâ-Nû)	36
Aziz Nesin Ve Sosyal Mizah (Peyami Safa)	39
Aziz Nesin (Çetin Altan)	41
Akşam'a Yeni Bir Yazar Geliyor (Çetin Altan)	46
Gazete Haberleri	52
Aziz'in Yakasını Bırakın (İlhan Selçuk)	64
Gazete Haberleri	67
Zaptiye Kafası Plânları (Çetin Altan)	72
Gazete Haberleri	76
Türkiye İşçi Partisi Basın Bülteni	85
İcada Bakın (Atıf Sakar)	87
Çetin Altan Ve Ötekiler (Cevdet Perin)	89
Kanayan Bir Yara (Fikret Ekinçi)	90
Aziz Nesin'in Serüvenleri (Oktay Akbal)	94
Demirel İstibdat Devri Açıyor (Ant)	96
Sövsünler Amma (Orhan Seyfi Orhan)	102
Anlayış (M. Nezihi)	105
Aziz Nesin Anlatıyor (Kim)	107
Başbakan'a Açık Mektup (Aziz Nesin)	118

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Demek Cellâtlı Yönetim (Çetin Altan)	127
Aziz İçin (İlhan Selçuk)	131
Karikatür (Turhan Selçuk)	138
Beynini Ezerim (Oktay Akbal)	139
Hâkimler ve Kanunlar (Tekin Erer)	141
Şükretsin (Orhan Seyfi Orhon)	144
Aziz Nesin Meselesi (Dr. Altay Pamir)	149
Aziz Nesin (Mehmed Kemal)	152
Dev Aynasında (Kadircan Kafı)	154
Teb'in Protestosu	160
Nedin Bu Marifetler? (Metin Toker) ,...	161
Aziz Nesin ve Fikir Özgürlüğü (İmece)	163
Aziz Nesin'e Açık Mektup (Nimet Arzık)	169
Poliste (Aziz Nesin)	175

M. ZEKERİYA SERTEL'İN
«HATIRLADIKLARIM»
ADLI ANILAR KİTABINDAN

Aziz Nesin, Babiâli'ye harbin son yıllarında gelmişti. İlk başvurduğu yer «Yedi Gün» dergisiydi. Bu derginin sahibi Sedat Simavî, benim çok yakın dostumdur. Birgün bana bu yeni kabiliyetten söz-açtı ve onu Babiâli'de eşi görülmemiş değerli bir ya-zar olarak vasıflandırdı. Yedi Gün, Aziz Nesin için dar geliyordu. Ona daha geniş bir faaliyet sahası gerekti. Sedat Simavî, onu yanıma alıp beraber ça-lışmamı tavsiye etti ve şöyle dedi:

— Bu genç her türlü yazıda ustadır. İşe başla-dıktan sonra birgün matbaaya inme, telefonla Aziz Nesin'in senin namına başyazı yazmasını iste. Er-tesi gün çıkacak yazıyı okuduğun zaman, sen de şaşacaksın.

Bu genci bir denemeye karar verdim.

Ertesi gün odama kısa boylu, iddiasız, otuz

yaşlarında bir genç girdi. Ve kendisini, Aziz Nesin diye tanıttı. Onu ilk defa görüyordum. Zaten Babıâlf'de de tanınmış değildi. Oturttum. Gazetede ne iş yapabileceğini sordum.

— Ne istersiniz...

Sedat Simavî, bana, Aziz Nesin'in mizahî fıkradan başyazıya kadar her alanda faydalı olabileceğini söylemişti. Onu en basit işten başlattım. Çalışkan, kabiliyetli bir genç görünüyordu. Birkaç gün sonra reportaj getirdi, parmağım ağzımda kaldı. Eski veya yeni hiç bir gazetecinin bu kadar kuvvetli bir reportajını okumamıştım.

Aziz Nesin'in kabiliyetlerinden birini keşfetmiş bulunuyordum. Kendisine bu sahada çalışmasını rica ettim. Bir müddet böyle geçti. Birbirinden güzel reportajlar getiriyordu.

Birgün bana kendisini başka sahada da denememi teklif etti.

— Meselâ? dedim.

— Meselâ, size fıkralar yazayım...

Ertesi gün bir fıkra getirdi. Hayret! Bunda da olağanüstü başarı göstermişti. Sedat'ın dediği doğru çıktı. Ben değerli bir iş arkadaşı kazanmıştım.

Fakat Aziz Nesin gösterişi sevmez, sokulganlık göstermezdi. Matbaaya bir gölge gibi gelip giderdi. Onun varlığından, hemen de benden başka kimse haberli değildi.

İşte Sabahattin Ali'yle bu sıralarda tanışmış. Onunla birlikte Marko Paşa adındaki dergiyi çıkarmaya başlamışlardı.

Polis biryandan Sabahattin'i takip ediyor, biryandan da Aziz Nesin üzerinde baskı yapmaya çalışıyordu. Marko Paşa, bu şartlar içinde doğdu. Fakat bu dergi, mizah alanında Türk gazeteciliğinde

yepyeni bir ufuk açtı. O vakte kadar mizah dergileri, Fransadakilerden çalma kelime oyunları, cinsî latifeler ve bayağı güldürücül şeylerden ileri gitmiyorlardı. Her dergide birbirine benzer fıkralar çıkıyordu. Artık, okurlar bezmişti. Oysa Marko Paşa, sosyal ve politik meselelere dokunuyor, cemiyet ve hayatı hicvediyordu. İktidarı, gayet ince bir zekâ ile tenkit ediyordu. Öyle parlak bir başarı kazandı ki, bütün Babiâli şaşıp kalmıştı.

Marko Paşa, satışını altmışbine kadar çıkardı. O vakit, bütün Türk basınında bu başarı, hiç kimseye, hattâ gündelik gazetelere bile nasip olmamıştı. Fakat iktidarın rahatı kaçmıştı. Polis sinirlenmişti. Bu iki genç, onlarca ortalığı birbirine katıyorlardı. Savcılık, ilk fırsatta bir vesile bulup Marko Paşa'yı kapattı. Onlar, Merhum Paşa adıyla yayınlarına devam ettiler. Savcı onu da kapattı. Onlar bu defa dergilerine Malûm Paşa adını taktılar. Polis artık bu kadarına dayanamadı. Bu gençler, iktidarla alay ediyorlardı. Buna alışılmamıştı. En iyisi, işi kısa yoldan kestiler, derginin çıkmasına engel olamayacaklarını anlayınca, bir sebeple Sabahattin ve Aziz Nesin'i tevkif ettiler. Böylece Marko Paşa'nın çıkmasını önlediler ve bu gençlerin ağızlarını kapadılar.

YUSUF ZİYA ORTAÇ'IN
«BİZİM YOKUŞ»
ADLI KİTABINDAN

Satırbaşı... Yok, yok, o satırbaşı değil, o bir bölüm başıdır: Mizah edebiyatımızda bir bölümbaşı... Sonra?

Size bir fıkracık anlatayım.

Ünlü Fransız kemancısına:

— Siz, demişler, çağımızın başta gelen değerisiniz, erişilmez değeri... Birinci keman!.. Acaba ikinci kimdir?

Hazin, acı bir dudak büküşle cevap vermiş:

— İkincilik, üçüncülük, dördüncülük açıktır... Beşinci falanca gelir!

Aziz Nesin, o gururu bile geride bırakmış güçlü mizahçı da böyledir. Sahiden nice güzel yazarlarımız, ince yazarlarımız var. Ama, hepsi Aziz Nesin'den sonra.

Galiba ilk hikâyesi bizde çıkmış: Yirmiiki yıl önce, açtığımız bir yarışmada birinciliği kazanarak.

Ondan sonra hep birinci... Yalnız Türkiye’de mi?... Bordighera’da yapılan milletlerarası yarışmaya da iki kere girdi ve bayrağımızı, Fransızları, İtalyanları, Amerikalıları arkada bırakıp başta koşturdu!

Aziz Nesin’i Bizim Yokuş’ta yıllarca görmedim.

Marko Paşa’yı çıkardı: Tek parti günlerinde, cesareti aşan yazılar yazarak... Bunlar, siyasî mi-zahın acı yemişleridir.

Sonra, çilelerle dolu yıllar geçirdi... Nasıl geçirmesin? İsmet Paşa o zaman ortanın solunda değildi ki!..

O çileli günlerini hiç bilmiyorum Aziz’in. Bir-birimiz için iki yabancı insan bile değildik, iki meçhul şeydik!

Biraz eskiye döneyim, şöyle onüç yıl kadar geriye... Sene 1952...

Birgün bizim Yazışleri Müdürü Selâmi geldi iyimser gülerek. Elimde bir iş vardı. Gözlüğümün üstünden baktım yüzüne:

— Hayrola üstad?

Elindeki kâğıtları uzattı:

— Güzel bir hikâye... Okuyunuz da başlığımı yaptıralım...

— Kimin?

— Bir gencin... Tanımazsınız!

Tekrar başımı önümdeki işe indirdim:

— Okumam... Meçhul imzaların yazılarını okumaktan usandım artık...

Sesi yalvarış olup âdeta:

— Vallahi güzel... Mutlaka beğeneceksiniz... Rica ederim okuyunuz!

Yalnız hikâyeden değil, Selâmi'den de kurtulmak lâzım:

— Peki, dedim, okurum... Elimdeki şu iş bit-sin de...

Selâmi çıktı, işim bitti ve meçhul gencin hikâyesini okumaya başladım.

Aman efendim aman... Aman bayım aman... ne hikâye be!... Hop oturup hop kalkıyorum yerimden!

Zile bastım, Selâmi geldi:

— Hârika, dedim... Hârika!.. Hemen matbaaya gönder, dizilsin... Önümüzdeki sayıya yetiştirelim. Ahmet Beye söyle, iyi para verilsin... Heveslendirelim çocuğu!

Ertesi hafta iki hikâye daha getirdi Selâmi: Yine onun diye...

İki hikâyeyi iki solukta okudum. Sonra, parmağım tekrar zile uzandı, Selâmi tekrar odama geldi.

— Kim bu genç?..

— Tanımazsınız... Edebiyat heveslisi bir çocuk!

Gözlerimi açtım, kaşlarımı kaldırdım, sesimi kesinleştirdim:

— Olmaz Selâmi, dedim, olmaz böyle genç... Olmaz böyle çocuk... Olmaz böyle hevesli!

Mizah edebiyatının bütün ustalarını kafamdan geçirmiştim: Ne Ercüment Ekrem, ne Refik Halit, ne Reşat Nuri... Hiçbirinde bu çap yoktu. Hikâyenin konusu ile, hikâyenin kuruluşu ile, hikâyenin akan Türkçesi ile başka şeydi bu...

Selâmi, baktı olacak şey değil, fısıldadı:

— Aziz Nesin!

O kadar zamandır adı işitilmiyordu ki, yeni,

eski bütün şöhretleri birer birer düşünmüş, tartmış, yalnız onu hatırlıyamamıştım birtürlü...

— Aman, dedim, bul, getir bana...

Selâmi alt dudağını büküp başını dikti:

— Gelmez...

— Neden?

— Gelmez işte... Malûm ya, duyulmasını istemiyor!

Hakkı vardı elbet, tek parti'den de, çift parti'den de çekmediği kalmamıştı ki...

Ama zorladım, ama dayattım, ama kestim attım:

— Mutlaka getireceksin... Mutlaka konuşacağım... Mutlaka... Kaçmacak adam mıyım ben?

Kısa yaklaşan bir gündü. Aziz Nesin geldi: Ürkek, utangaç, isteksiz... Hattâ güvensiz... Öyle yılmış ki insanlardan!..

Son derecede sevinerek karşıladım kendisini. Oturmadı, ilişti koltuğa...

— Kahve, çay... dedim.

Çay tiryakisi olduğunu bilmiyordum henüz.

— Çay, diye fısıldadı.

Çaylarımızı karşılıklı içmeye başladık. Onu övüyordum. O yazılardan imza esirgenir miydi hiç?.. Kimden korkuyordu? Kimden çekiniyordu?

Yavaş yavaş iliştiği koltuğa oturdu. Çayları yeniledik. Her biten sigaradan yenisini yakıyordu.

— Koymıyalım imza, koymıyalım...

Çok görmüş, çok geçirmiş Aziz kendi adından korkuyordu...

Ona emniyet, ona cesaret vermek için bir kahkaha çatlattım:

— Kimden korkacağız Aziz Bey?.. Neden korkacağız Aziz Bey?... Niçin korkacağız Aziz Bey?

Ben sizin imzanızdan değil, Türk edebiyatını, Türk mizahını bu güzel hikâyelerden yoksun bırakmaktan korkarım... Onları yaymamaktan, onları okuyucularımıza vermekten korkarım! (*)

Gözlerinde şüphe kalmamıştı. Yüzünde belli belirsiz bir yumuşama vardı. İnanmaya, güvenmeye başlamıştı bana... Hayır, bana değil kendisine.

Birkaç kere gitmeye niyetlendi. Oturttum. Son davranışında, eli elimde sordum:

— Devamlı bir işiniz var mı Aziz Bey?

Ne sevimli, ne çocuksu bir yüzü vardı: yanaklı yanaklı... Kapkara, sık, kuvvetli saçlar, çekik badem gözler...

Dudakları belli belirsiz gülümsedi galiba:

— Yok.

— Benimle çalışmak ister misiniz?

Evet, diyecekti. Ama iyi gönlü razı değildi bir-

(*) Merhum Yusuf Ziya Ortaç'ın, aradan zaman geçmiş olduğu için, anılarında unutkanlıkla bazı yanlışlara düştüğü görülüyor. 1952 yılında Akbaba'da çalışmaya başladım. Derginin yüzde seksen oranında yazılarını ben yazdığım halde, hiç bir yazım imzamla çıkmıyordu. 1952'den, 1956 yazında İtalya'daki yarışmada 'birincilik alana kadar, Akbaba'da Aziz Nesin imzası çıkmamıştır. Yusuf Ziya Ortaç'la aramızda, yukarıdaki konuşma geçmiştir; ama imza konusunda değil, yazmak konusunda... Bazı nedenlerle Akbaba'da yazmak istemiyordum. Sayın Ortaç'ın üstelemeleri karşısında yazmaya başladım. Ortaç, bana Akbaba'da yazdırabilmek için, Vali'den, Başbakan'dan ve daha birçok yerlerden, benim bilgim dışında, izinler almıştır. Sanki 'bir özel dergiye yazar değil de, büyük elçi atanıyormuşum gibi... Akbaba'ya bağlanmam, iktidarın işine geliyordu. Merhum Yusuf Ziya Ortaç'ın, beni Akbaba'ya alarak, ikinci kez basına girişimi sağlamasını, unutulmaz bir iyilik saymaktayım. A.N.

Aralık 1966

türlü. Polisin fişlediği adamdı. Ya bir zararı dokunursa bize?..

Yine gülerек, yine şakalaşarak onun kuşkusunu giderdim. Oda hazırlandı, masa, koltuk, sigara tablası, kâğıt, kalem... Buyur ettik Aziz Nesin'i makamına!

İlk isim İstanbul Valisine telefon etmek oldu:

— Aziz Nesin'i Akbaba kadrosuna aldık... Sayın valimizin bilmesini isterim...

Sayın vali, Profesör Fahrettin Kerim Gökay'dı. Bir kültür adamı sevinci ile karşıladı verdiğim haberi:

— Çok memnun oldum, dedi. Yalnız, hükûmete de haber ver...

Ankara'yı aradım, Başbakan'ı buldum ve birkaç cümle ile övdükten sonra, Aziz Nesin'in Akbaba ailesine katıldığını söyledim.

Adnan Menderes, pek keyiflendi bu haberden:

— Onun Akbaba'da imzasını görmek bizi sevindirir, dedi, kendisine lûtfen selâmlarımı söyleyiniz, gönül rahatlığı ile güzel yazılarını yazsınlar!

Elliüç yıldır bu parmaklar kalem tutuyor. Kırküç senedir Akbaba'yı çıkarıyorum. Bunca yılın bütün ünlü yazarları sayfalarımızda yer aldılar. O bir eşi yetişmemiş Ercüment Ekrem'ler, o bir benzeri yetişmemiş Osman Cemal'ler, o Reşat Nuri'ler, o Mahmut Yesari'ler... Hiçbiri, hayır hiçbirisi değil, hepsi birden bir Aziz Nesin olamaz!

Kalemi aldı mı, yazmıyacağı, yazamıyacağı şey yoktur Aziz Nesin'in: Hikâye, roman, fıkra, taşlama, yerme, alay, kalay!

Ben, 1923 tenberi her yaz Büyükkada'ya giderim. Anadolu Kulübünde birkaç ay, yemek lâfı etmeden, hizmetçi suratı çekmeden yaşamının mut-

luluğunu tadarız. Haftada üç gün inirim Akbaba'ya... Ama iş çok olursa, bir gece apartımanda kalır, ertesi sabah erkenden masamın başına koşarım... O yaz da öyle olmuştu birgün. Şehirde kalmıştım, geç saatlerde Köprü'yü yürüyerek geçtim, erguvanlaşan Haliç'i seyrederek... Beyoğlu caddesi sinirliydi o akşam: Elllerinde bayraklar, Atatürk'ün resimleri, öfkeli insanlar, ellişer, yüzer kişi elele, omuz omuza, Taksim'e doğru akıyorlardı. İtfaiye arabaları dizilmişti yol kenarma, atlı polisler dolaşıyordu nal şakırdatarak...

Aptullah Efendi'de hafif bir yemek yedim. Apartımana gidip yatacaktım hemen... Bir de so-kağa çıktım ki, vay, vay, vay .. Ana - baba günü: Vitrinler taşlanıyor, camlar kırılıyordu.

Ne otomobil vardı, ne otobüs. Kıydan kıydan, duvarlara sinerek yürümeye başladım.

Ertesi sabah, kaldırımlara serilmiş kumaşlar üstünde dönen tekerlekle Akbaba'ya geldim.

Aziz Nesin yoktu. Akşam, onu görmeden döndüm Ada'ya...

Ertesi gün telefonla aradım, gelmedi dediler. Daha ertesi gün haber aldık: Aziz Nesin'i tevkif etmişler!

Neden? Niçin? Neye?... Nedeni, niçini, neyesi yok... Madem ki adı polisin defterine geçmiştir ve madem ki hükûmet suçlu arıyordur, ona: «Sen bir kere gel» diyeceklerdi!

İşte 6 - 7 Eylûl için de suçlu aramaya çıkınca böyle yapmışlar, gel demişlerdi ona...

Son derece üzgündüm bu çirkin haksızlığa... Hiçbirşeyden haberi yoktu Aziz'in. Kalbi, yeni bir ev kurmanın çocuksu sevinci içindeydi. Tatlı yarınlar düşünüyordu Çorum'dan getirdiğim gelinle ge-

çirecek... O gün benimle beraberdi akşama kadar Akbaba'da...

Bir eski subaydı... Bir eşsiz yazardı. Bir yaralı adamdı. Her şeye lâıyk, ama lâıyk olduğu hiçbir şeye kavuşamamış bir yaralı adam!

O, Türk mizahına şaheserler veriyordu. Ama onun da babası olan devlet baba ona hür insan olmak hakkını bile vermiyordu.

Haberi olmadığı bir ayaklanmadan, en kolay suçlu diye onu yakalıyordu polis... Onu tıkıyorlardı deliğe!

Aman ne delik, ne ıslak, ne karanlık delik!

Bir kurtarma yolu bulabilir miyim diye sağı, solu yokladım, nafile... Sıkıyönetim vardı İstanbul'da, bütün kapılar kapalıydı.

Birgün mektup aldım Aziz'den. Ateş olsa bu kadar yakmazdı insanı: Benden iki altın halka istiyordu, bir ziyaret gününde, tel örgü arkasından Meral'le nışanlanmak için!

Aradan aylar geçti, iki ay, üç ay, dört ay...

Aziz'in hürriyeti uzun sürdü sanmayınız: Cezaevinden çıkar çıkmaz nikâh evine koştı ve dünya evine girdi.

Bir yaz günü evlerine uğradım: Kısa gömlek, kısa şort giymiş, kitaplara, gazetelere gömülü çalışıyordu...

Tanrı korusun, sağlam yapılıdır Aziz. Öyle cam açılınca aksırmak, kapı aralanınca öksürmek gibi nazlılıkları yoktur. Başladı mı çahşmaya, haf-tada bir kurulan saatlere benzer, durmak bilmez!

Aziz Nesin için komünist derler.

Sayın okurlarım, ben size yanlış yazabilirim, ama yalan yazmam... Bilmiyorum!

Bunca yıldır beraberiz. Her konu üstünde ko-

nuştüğümüz, tartıştığımız, birleştiğimiz, ayrıldığımız oldu. Ne sözlerinde, ne yazılarında beni kuşku-landırarak böyle bir eğilim sezmedim...

İki insan yaşar onun varlığında: Biri subay Aziz Nesin, öbürü şair, sanat âşığı, güzel sevdalısı, gönül adamı Aziz Nesin... Kılıç gibi bükülmez karakteri, kaya dayanıklılığı onun değişmez asker yönüdür. Çocuk yüzü kadar güzel, ince, insana öpmek, okşamak isteği veren yönü de o eşsiz yazarlığı...

Aziz Nesin'i, ben bu sınır dışı aylarında daha iyi tanıdım, bana yazdığı mektuplardan...

Bu özel mektuplardan —onun iznini almaksızın— size parçalar aktaracağım. Siz de daha yakından, daha içten tanıyacaksınız onu.

Birinci Mektuptan :

**Berlin — Wipersdorf
21 Mayıs 1965**

Ziya Bey... (Sayın diye yazsam gücenirsiniz!)

Biliyorum, Almanya'ya gittiğimi duyunca telâşlanmışsınızdır. Roman ne olacak diye?... Hiç merak etmeyin, herşey yolunda yürüyecek...

Ben, uçak biletinin gelmesi daha bir hafta sürer sanıyordum. Oysa Akbaba'dan ayrıldığım gün, Berlin'den İstanbul'daki SAS'a biletimi ayırmaları için telgraf çekmişler. O gün Salı'ydı, öğleden sonra. Çarşamba günü de uçak vardı. Çarşambadan sonraki uçak pazartesi. Onunla gitsem Kongreye geç kalacaktım. Bileti aldım, doğru eve... Ne yaptım, biliyor musunuz? Sabaha kadar masamın başında «Tek Delik» le uğraştım. Ömürümde bir kere Avrupa'ya gideceğim günün gecesi yapılacak iş mi.

bu?... Ama sorum duygusu, Akbaba'ya sevgimden, işime saygımdan, sabaha kadar romana çalıştım.

Şimdi siz roman gecikecek diye, sakın ola ki, merak etmeyin. Romanın size verileden geri kalan bölümlerini yanımda getirdim. Burda onları düzelteceğim, sonunu da yazacağım, göndereceğim. Zamanından çok önce, tümü, kesinlikle elinize geçecek. Ama ölürsem, o başka... Ne yapalım? Ölüm, birçok yazarların eserlerini yarıda bıraktırmış!

Ancak, romanın sonunu eski Türkçe göndereceğim. Burdaki daktiloların klâvyelerine alışamıyorum.

Berlin'deki Uluslararası Yazarlar Kongresi çok muhteşem oldu. Elliiki ülkeden ikiyüzelli yazar geldi. Aralarında çok ünlü, büyük sanatçılar, şairler, romancılar vardı. Bir ülkeden tek kişi olarak gelmiş bir bendim: Bir Türk, bin gâvura bedeldir evvel Allah...

Ben şimdi Berlin'e doksan kilometre uzakta, bir köydeki şatodayım. Kutsal kitapların cennet dedikleri yer burası olacak. Ensonunda cennetin adresini buldum!

Ormanlar, parklar içinde bir şato... Parklarında heykeller dolu... Bir yanı göl... Kuş sesleriyle uyanıyorum. Ama neye yarar? Ben bu cennetin içinde yaşamıyorum ki... Cehennemimi yanımda, beraber getirmişim: Gece gündüz çalışmak zorundayım! Çalışmasam bizim evdekiler ne olacak?..»

İkinci Mektuptan :

«Otel emrimde, tercüman emrimde, otomobil emrimde...

Burda krallar gibi yaşıyorum. Yok, yok, Aziz

Nesin gibi yaşıyorum, kralların kışına tekneyi çoktan atmışlar!»

Üçüncü Mektuptan :

«Ziya Bey,

18 Ağustos günü Moskova'dan uçakla Sofya'ya geldim. Meral ve iki küçük oğlum hava alanında beni karşıladılar. Sürpriz oldu. Çünkü on gündür Sofya'da beni beklediklerini bilmiyordum.

Çok yorgundum. Onun için, ertesi günü Varna'ya geldik. Deniz kıyısında bir dinlenme evindeyiz.

Çok canım sıkılıyor. Sebebini anlatamam, ne size, ne başkasına... Her insan kendi dramını yaşıyor. Ama benim dramım Dante'nin cehenneminden beter.

I Eylûl'de Sofya'ya döneceğiz. II Eylûl'de Bükreş... Bükreş'te bir piyesim oynuyor...

Ne tuhaf, yer olarak İstanbul'u henüz özlemedim. Ama insanları çok özledim, nasıl özledim, anlatamam ki... Sevmediklerimi bile özliyorum!»

Dördüncü Mektuptan :

«Beş ay gezdim, dönünceye kadar altı ay olacak. Buralarda İstanbul'dan daha çok çalıştım. Her gazete, her dergi yazı istiyor. Sonra radyo konuşmaları, televizyon konuşmaları... Akbaba'nın yazıları... Resmî konuşmalar, konferanslar...

Galiba bana hiç dinlenmek yok. Oysa ne güzel yerler gezdim. Romenler Köstence'de Mamaia adlı turistik bir yer yapmışlar: Allah Allah! Allah Allah!.. Cennet başka türlü olamaz. Kaç para eder,

ben içimdeki cehennemimi her yere taşıyorum. Herşeyim var, yalnız huzurum yok.

İnanınız, bazen gerçekten ölümü özlüyorum. Niçin, biliyor musunuz: Dinleneceğim diye... Ama, bu dinlenmeden de haberim olmayacak ki...

Yazılarımla, davranışlarımla, her şeyimle, herkesin mutlu olması için çalıştım. Ama kendim mutlu olamadım. Yalnız, beğendiğim bir eser yazınca çok mutlu, sahiden mutlu oluyorum. O da o kadar az ki... Böyle eserler huzur içinde yazılabilir ancak. Nerde bu namussuz huzur, dünyanın neresinde?»

.....

Ama Aziz'in asıl büyük acısı, kendi toprağında, kendi milleti arasında suçlandırılması, kötülenmesidir sanırım.

Bunun içindir ki, bana yazdığı mektuplardan birinde «Herkesin mutluluğu için çalıştım» diye yakınıyor bu mutsuz adam!

Aradığı saygıyı, beklediği sevgiyi, umduğu ilgiyi, sınır dışı ülkelerde yabancılardan gördü. Bunu anlatırken, sesi öyle buruk, gözleri öyle içinden yaşlı idi ki...

O, Türkiye'de yalnız üç yerden yakınlık gördü: Biri okurlarından... Ama bu yakınlık, sağdan soldan gelmiş mektuplar ve gönüllerde gizlenmiş sevgilerden öteye gitmez. Öbür iki yakınlık, ya Emniyet Müdürlüğünün yakınlığıdır, ya Sıkıyönetimin!

Erişilmez mizahçımız ve eski Türk subayı Aziz Nesin'in portresini, Akbaba'nın II Ağustos 1965 tarihli sayısından aldığım satırlarla tamamlayayım:

«Sevgili okurlarım! Bu mektubu size Helsinki'den yazıyorum. Finlanda'nın başkenti Helsinki'de Dünya Barış Kongresi toplandı. Yüziki ulustan

binaltıyüzden çok delege var. Her ulustan enaz sekiz, on delege... Türkiye'den ben yalnızım. Ama Türk bayrağı, yüziki ulusun bayrağı arasında dalgalanıyor.

Bayraklara bakıyorum: En güzel dalgalanan bizimkisi...

Artık bizim bayrak mı güzel dalgalanmasını biliyor, yoksa bana mı öyle geliyor, orasını anlayamadım. Ama hiç şüphe yok, rengiyle, biçimiyle, boyutuyla, bizim bayrak, bütün bayrakların en güzel!»

İşte, sevgilisinin parmağına nışan yüzüğünü telörgü aralığından takan Aziz Nesin!

«GÜLÜMSEYEN SAVAŞCI»

MİHRİ BELLİ

Houdhon'un ünlü yapıtı, koltukta oturan Voltaire heykeli bende, salt artistik diye nitelendiremeyeceğimiz bir etki bırakır. O heykelde büyük Fransız'ın dişsiz ağzıyla bir gülümseyişi vardır. «Hakkınızdan geleceğim» der gibi, kısılmış alaycı gözlerle çağının gerici güçlerini süzer sanki. Bu kendine güvenen savaşçının gülümseyişidir. İnsanca saymadığı düşürücü davranışlar karşısında öfkeye kapılmadan, serinkanlılığını yitirmeden savaşı yürütebilmenin gülümseyişi..

Feodal düzene karşı ideolojik savaşta Voltaire, hiç şüphe yok ki, örneğin bir Rousseau kadar tutarlı değildi; ama enaz onun kadar etkili olmuştur. Çağının sömürü düzenine karşı bu etkililiği, düşün savaşı ile mizahı, hicivi birleştirmekte gösterdiği ustalığın sağladığını söyleyebiliriz.

Koltuğunda oturan ihtiyar Voltaire, sanki insa-

na, «Öfkelenme» demektedir, «güçlü olan sensin, seninkilerdir, tarih tekerleğini ileriye döndürmeye çalışanlar. Gücsüz olan onlardır, tekerleğin dönüşünü durdurmak isteyenler. Tarih ölüme mahkûm etmiştir onları. Yenecek olan sizsiniz. Yeter ki savaşı, benim gibi gülümsemeyi dudağınızdan eksik etmeden yürütebilesiniz.»

Az kişi bu öğüde uyabilecek güçtedir. Ve mizah, hiciv ustası Aziz Nesin bunlardandır. Aziz Nesin'in örgüt adamı yanı, uyarıcı yanı, yazar olarak öteki yanları üzerinde burada durmuyorum. Bunlar da üzerinde durmaya değer; ama bence bunlardan çok, Aziz'in «gülümseyen savaşçı» kimliği önemlidir. En güçlü yanı bu kimliğidir.

Aziz Nesin çağının iğrençliklerini görebilen, bunları kendi etinde en derinden duymuş olanlardandır; ve gülümsemesini yitirmeden bunlara karşı durabilenlerden. Kendi etinde derken yalnızca beş yıllık hapisliği, sürgünleri, ardı arkası kesilmeyen tutuklamaları, Bâbıâli boykotlarını düşünmüyorum. Yüzün karşındakilere çevrili iken sırttan ve yanlardan yenen muşta darbeleri de var.

Kurallarını sömürücülerin çizdiği bu toplumda emekçi halktan yana yazarın, dirsekleriyle ite kaka kendine yer edinmesi, sınırlı da olsa bir yazma özgürlüğünü elde etmesi kolay iş değildir. Yazma özgürlüğünün gerçek yazar için, nefes alma özgürlüğü gibi bir şey olduğunu da göz önünde tutalım. Ve bu dirsek kavgasında her zaman domuz doğrusu gidilemiyor. Kimi durumlarda, bir Yusuf Ziya Ortaç'ın haftalığında da yazı yazmak gerek. Ama Aziz Nesin dâvanın özünden tâviz vermeden gerçekçi olabilenlerdendir. O hemen her satırı ile sömürü toplumunun çürümüşlüğüne göz önüne serer. Aziz'in

sıksık belirttiği bir gerçeğin, mizahın en ciddi bir konu olduğu gerçeğinin en inandırıcı kanıtını gene onun yapıtında bulabilirsiniz.

Aziz Nesin'in «Gülümseyen savaşçı» yanı böyledir.

Son zamanlarda o da yurt dışına gider gelir oldu. Bundan doğal bir şey olamaz. Aziz yabancı ülkelerde çok sevilen, çok okunan bir yazardır. Tek bir yabancı ülkede son kitabı yüz elli bin basıldı ve hemen tükendi. Türk olarak hepimizin göğsünü kabartması gereken bir başarı!

Ama böyle düşünmeyenler, ünlü bir yazarın, Anayasanın ona sağladığı seyahat özgürlüğünden yararlanmasını doğal karşılamayanlar da varmış: A.P. iktidarının Amerikan eğitiminden geçmiş polisleri. İhbarlar, raporlar aldıkları anlaşılıyor. Bunları doğru değerlendirme, muhbirlerin hangi amaçlarla ihbar ettiklerini doğru saptama işinin, kendilerini aşan bir iş olduğu da anlaşılıyor.

Bir yandan bu ihbarlar; öte yandan ünlü 142. inci maddeden hüküm giymiş, uzun yıllar hapis yatmış bir adam Sovyetler Birliğine gidip gelmiştir. Üstelik bu adam, dostluklarını kurarken, bunun kimi çevrelerde hoş görünüp görünmiyeceğini hiç hesaplamaz. Onun dostları arasında polisin kötü adam saydığı kimseler de vardır. Polis kafası için bu kadarı yetmektedir. Ardından, kanunî süreyi aşan nezarete almalar, Amerikan «Third degree» metodlarıyla yedi buçuk saat süren sorgular, Türk yazarına hakaretler, sövmeler!

Aziz Nesin'in başına böyle şeyler ilk kez gelmemektedir. Korkarım ki bu son kez de olmayacaktır. O yolunu seçerken elbette ki bunları hesaba katmış, başına yiyeceği belâ taşlarını önceden göze-

almıştır. Ama biz Aziz Nesin'in sorgusu olayım, bir Türk vatandaşı olarak kendi açımızdan da değerlendirmeliyiz. Bir ülkede ünü dünyayı tutmuş bir yazar; bugünkü muteberler toprak olduktan, adları sanları unutulduktan yıllarca sonra, onların torunlarının, yapıtlarını edebiyat derslerinde okuyacakları büyük bir yazar, kanunlar da çiğnenerek özgürlüğünden yoksun edilirse, polisin sövmelerine uğratılırsa, o ülkede sıradan vatandaşın, vatandaş hakları ve özgürlükleri bakımından durumu ne olabilir? Bir tahmin yürütmek için kâhin olmanın gereği yok.

Demokratik hak ve özgürlükler, demokratik devrimini gerçekleştirmiş bağımsız toplumların yurttaşlarının elde ettikleri nimetlerdir. Türkiye'nin içine düşürüldüğü bağımlı durumun sürüp gitmesinde çıkarı olan güçler egemen durumda kaldıkça; bu güçlere bağlı bir iktidar Türkiye'yi yönettikçe, bu ülkenin vatandaşı için demokratik hak ve özgürlük söz konusu olamaz. Demokratik bir Anayasanın tüm Türklere sağladığı bu hak ve özgürlükler kâğıtta kalmaya mahkûmdur. Ve gerçekten bağımsız, gerçekten demokratik bir Türkiye gerçekleşene dek kâğıtta kalacaktır da.

Aralık 1966

PAPİRÜS

CEMAL SÜREYYA

**PAPİRÜS BİR GAZETECİYİ İNCELİYOR:
AZİZ NESİN**

«Tanzimattan beri yapılan sudan ve sözde inkılâplar, nasıl Türk köylüsünün hayatında hiç bir değişiklik yapmadı ve tâ Etilerden gelen hayat şekli aynen devam ettiyse «İnkılâp Partisi» nin inkılâbı da iyiye doğru hiç bir değişiklik yapmamıştır.»

I. Cumhuriyeti kıyasıya eleştiren bu satırlar 1948 yılında haftalık Başdan dergisinde yayımlanmıştı. Yazarı: Aziz Nesin. Aynı Aziz Nesin daha 1946 yılında Amerikadan Türkiyenin borç para almaması, bunun kısa bir süre içinde bir sömürme-sömürülme ilişkisine dönüşeceği konulu bir broşür bastırıldığı için 10 ay hapis, 4 ay sürgün cezasına çarptırılmıştı. O broşür piyasaya çıkamadı. Aziz Nesin ordaki fikrinin gerekçesini ancak iki yıl sonra, 1948'de, halka bildirme olanağını buldu: Amerikanın insanî

bir maske altında, Türk köylüsünün ayağından şalvarını, poturunu, çarığını da çekip almak için yapacağı yardım ve vereceği borcun aleyhinde bulunmak iktidardaki efendilerin hoşuna gitmiyor. Bugün tek farkla, (tek farkla, çünkü o maske artık insanî görünümünü de yitirmiştir), Amerika Birleşik Devletleri ile aynı ilişki düzenindeyiz. Önemli olan bir yazarın daha başlangıçta bunu görebilmesi değil, çünkü o sırada belki birçok Türk aydını aynı düşünce-deydi; asıl önemli olan bir yazarın bunları açıkça söyleyebilmesidir. Ama önemli olan bir şey daha var: bir yazarın başlangıçtaki düşünce doğrultusunu hiç kaybetmeden günün birinde olaylarla, tarihle haklılanması, sözgelimi Polis Vazife ve Selâhiyetleri Kanunundan 1961 Anayasasına dürüstlüğüne toz kondurmadan geçebilmesidir. Bu bakımdan Aziz Nesin'in yazarlık serüveni aynı zamanda tutarlılığın da bir serüvenidir. Her tutarlık, tutarlık değildir. Yazarlık hayatında Aziz Nesin hem haklı, hem tutarlı çıktı. Türkiye'nin tarihine baktığımızda orada, eylemlerin fikirlerden çok, kişi guruplarına ve o gurupların hareket tarzına bağlı olduğunu görürüz. Jön Türkler, İttihat ve Terakki, Cumhuriyet Halk Partisi... Türkiye tarihinde fikirler hep bir kastın, bir topluluğun yerleşme manevrası olmuştur; hem de çok defa bir sonuç olarak değil, bir sebep olarak. Onun için sözgelimi Birinci Cumhuriyette beliren, ortaya çıkan birçok fikir adamının eylemi de fikirlerinden çok kendi kastının, kendi takımının hareket yeteneğiyle içiçe bir nitelik gösterir. Bu yüzden zamana göre çok değişik plânlara girer. Ama istisnalar da var. Aziz Nesin bu istisnalardan biridir. Aziz Nesin, çok kez yalnız kalmış, arkadaşlarını kaybetmiş, öldürücü kurşunu yememiş her-

hangi bir er gibi dövülmüştür. Bunu yaparken de daima büyük bir alçak gönüllülük içinde bulunmuştur. Şöyle diyor:

«Ama bu başarı kendini bir yola vermiş, inanmış adsız kişiler ister. Türk toplumu işte adsız kişileri verme dönemindedir. Bu toplum nasıl olsa karşı kıyıya ulaşacaktır. Biz, işte o çukuru doldurmak için ezilen adsız karıncalardan biriyiz.»

Ne var ki Aziz Nesin'in 1957 yılından, özellikle 1960 yılından sonra o eski kavgacı, gözü kara tutumunu değiştirdiğine tanık oluyoruz. Birkaç yıldır yazdığı yazılarda, çıkardığı kitaplarda böyle bir yumuşamayı görmemeye imkân yok. Artık sosyalist bir savaşçı değil de, sosyalist bir bilge davranışında sanki. Gerçi yine ön sıradaki gazete yazarlarının arasında, yine sosyalist gerçekleri kolluyor; yurt sorunlarını durmaksızın kurcalamaya çalışıyor; halkı için acı çekiyor; ama bunlara karşılık bir yetinme duygusuna girmiş gibi bir tavrı var son sıralarda. Oysa bütün temel sorunların su üstüne çıktığı bir dönemde onun sosyalist verileri yazılarında daha net ve daha derin bir şekilde üstlenmesi, kendisini bu verilerle çoğaltması umulurdu. Bu yumuşaklık Aziz Nesin'in yazı konularını da başka yönlerle kaydırmıştır. Çok kere sanki bir gazete yazarı değil de, bir dergi yazarı kimliğindedir. Fıkralarını daha çok hikâye malzemesiyle kurma geleneğini kazanmıştır. Son birkaç yılda hiçbir sosyalist gazete yazarı Aziz Nesin kadar ufak ve çeşitli konuları işlememiştir. Dün Birinci Cumhuriyeti işe yarar hiçbir değer yargısı getirmemekle suçlayan bir yazarın bugün kalkıp kendini politika dışı ayrıntılara dağıtmasını neyle açıklayabiliriz? Temel kav-

ganın dergilerde, kitaplarda değil, günlük gazete sütunlarında yapıldığı ilinç bir çağda yaşıyoruz. Aziz Nesin bu durumdan, daha doğrusu fırsattan yararlanarak daha kavgacı, daha militan bir plân-da görünmemeli miydi? Ondaki değişikliğin nedenlerini ararken akla ister istemez şunlar geliyor:

1 — 1960 yılından sonra Türkiyede gelişen ve iyice hız kazanan sosyalist düşünce bazı yönlerden Aziz Nesin'in fikrî formasyonunu aşan bir nitelik kazanmıştır. Bu da onun ekonomik ve toplumsal sorunlardan çok genel politika ve kültür sorunlarına kaymasını gerektirmiştir. Aziz Nesin bir kuramcı değildir. Ekonomik ve toplumsal görüşünü ayrıntılara indirirken handikaplarla karşılaşmaktadır. Sözgelimi toplumumuzun ekonomik ve toplumsal yapısına bakarken sosyalist bir açıdan ayrıntıları zenginleştirebilmektedir de, sözgelimi herhangi bir kültür sorununa eğilirken aynı doğrultuyu tutturamamaktadır. Bir yazısında az gelişmişliğimizin ana nedenini Türkiyede iyi insanların sayıca az bulunmasında görür; başka bir yazısında riyakâr, tembel, örtbasçı insanlar oluşumuza bağlar geri kalmamızın nedenlerini. Bulduğu kanıtlar doğru kanıtlardır. Ama sosyalist bir eleştirmenin ya da yazarın ilk ağızda ileri sürmesi gereken kanıtlar değildirler bunlar. Kabukta, sonuçta, üstte biriken sorunlardır. Oysaki sosyalist bir yazar için temeldeki aksama, yapıdaki yanlışlık önemli olmalıdır daha çok. Hikâyelerinde Türk tipinin özelliklerini evrensele ulaştırırken gösterdiği ustalık ve başarıyı Aziz Nesin fıkra yazılarında hiçbir zaman tam anlamıyla yakalayamamıştır. Tabî bu sözleri söylerken onu sıradan bir fıkra yazarı olarak ele almadığımız açıktır. Var olmuş, eylem kazanmış, türlü yönlerde yapıtlar

vermiş bir yazarı eleştiriyoruz. Kendi çizgisinde meydana gelmiş bir duruma parmak basıyoruz. Bu noktaya dikkat edilsin.

2) Aziz Nesin bir sanatçı, bir hikâyecidir. Hikâyeleri mizah ögesiyle biçimlenir. Büyük gazetelerde sürekli yazmaya başlayınca, o hikâyeleri, o mizahı olduğu gibi fıkralarına doldurdu. Ne var ki fıkra yazarı olarak doğrudan doğruya bir fikir adamı niteliğini de yüklenmek zorundaydı. 1957'den sonra yazdığı bütün fıkralarda bu iki yönsemenin birbiriyle ilişkisi görülür. Mizahın kurucu özelliği doğrudan doğruya değil, dolaylı olarak meydana gelir. Ayrıntıdaki ufak bir sevimlilik, ufak bir hınzırlıktır çok kere mizahı yaratan. Mizah, Aziz Nesin'e Türkiyede hiçbir şeyin söylenemediği sıralarda bildirisini yaymak için büyük bir olanak sağlıyordu. Ama fikir savaşı açık bir platform kazanınca mizahın elverişsizliği, daha doğrusu yetersizliği ortaya çıktı. Hikâye, fikri öldürmedi, ama onun düzenli bir şekilde kendi ayrıntılarını getirmesini önledi. Üstelik, Aziz Nesin'in fıkralarındaki mizah, hikâyelerindeki mizaha göre çok daha düşük bir düzeyde biçimlendi. Aziz Nesin bir yazısına pathican-kabak esprisi koyarken bir yazısında ciddî ve tarihsel bir eleştiri yöntemini uygulamak zorunda bıraktı kendini. Hattâ bu ikisi bazan aynı yazıda bir araya gelme tehlikesini de taşıdı. Mizah, allegori zenginliğini yitirebilirdi bu şekilde. Fikir, eylemini yitirebilirdi.

3) Aziz Nesin'in sanatçı kimliği edebiyat çevrelerince uzun bir süre kabul edilmemişti. Daha çok mizahî hikâyeler yazan bir politikacı olarak anılıyordu. Sanatçılığının tescil hakkının teslim edilmesi hikâyeleri yurtdışında başarılar kazandıktan sonra olmuştur. Edebî çalışmasını yoğunlaştırması da bun-

dan sonradır. Edebiyata yönelmesi, Aziz Nesin'in gazete yazılarında da hemen etkisini göstermeye başlar: dilde daha titiz bir çalışma, türlü konulara, özellikle sanat konularına inme, genel bir hoşgörü havası. Gerçekten bugün gazete yazarları arasında Türkçeyi en rahat kullananlardan biri odur; gazete sütunlarında edebiyatçıların onurunu korumaya çalışanların başında da o gelmektedir. Ama bu, Aziz Nesin'in politikadaki, ekonomik ve toplumsal sorunlardaki eylemini azaltmış, hiç değilse bu eylemin daha yüksek bir gerilim kazanmasını önlemiştir.

Aziz Nesin bugün de gazete yazarlarımızın ön sırasında bulunmuyor mu? Yurt sorunlarında can alacak yerleri işlemiyor mu yazılarında? Kuşkusuz, bu soruları olumsuz bir cevapla karşılamaya kimse- nin gücü yetmeyecektir. Ama bir gerçek var ki onu da kimse yadsıyamaz. Şu gerçek: Aziz Nesin politikadan kaçıyor biraz. Politik yazılarında bile kaçıyor. Politik tavrı, niteliğini, genişliğini değil, gerilimini değiştirmiştir. Belki karşımızdaki adam 1946'daki, 1948'deki Aziz Nesin olmasaydı, bu nokta aklımıza hiç gelmeyecekti. Gelgelelim Türkiyedeki fikirî gelişme, 1946'daki Aziz Nesin'le 1966'daki Aziz Nesin arasındaki gerilim farkına bizi şimdi dikkat ettirecek çapta olmuştur.

Bugünkü Aziz Nesin'in en büyük eksiği 1946-1960 arasında kendinde sosyalist kültürü bir «bayraktar»a yakışır şekilde oluşturacak çalışmalar yapmamış olmasından ve yıllar yılı eski geleneksel fıkra yazarlığına koşullanmış bulunmasından doğuyor. Yazılarında dağınık kalması, ayrıntılarda büyük fi- reler vermesi, sorunlardan çok insan tiplerinden hareket etmesi bundandır. Yazısının ana çizgisinde kurduğu sosyalist gerçeği ayrıntıda tüketme tehli-

kesiyle karşı karşıya kalması da bundan. Eskiden şanssızlığını yenerken bugün şansından büyük harcamalar yapması da. 1959'da şöyle yazıyordu:

«Bize babalarımızdan çağdaş dünyanın yüz akı olan hemen hemen bir şey kalmış değildir. Bizim bahtsız kuşağımız Batı evreninin iki yüzyıllık kültür ürünlerini çok kısa zamanda kavramak, öğrenmek anlamak zorundadır.»

Yine de ön sırada savaşma durumuna gelmiş bir yazar için bu tesbit bir özür olmamalıdır.

Bununla birlikte Aziz Nesin'i yine Aziz Nesin karşısında eleştirdiğimizi unutmayalım. Son yirmi yıllık basın hayatımızın en olumlu tiplerinden biri odur. Aziz Nesin'in politik konularda yumuşaması hiçbir zaman bir taviz niteliğini taşımaz. Başlangıçtan beri basınımız için namus örneği olmuştur. Bu konuda daha kaç gazeteci sayabiliriz onun gibi?

12 Eylül 1957

AKŞAM

(VÂ-NÛ)

KIYMET ÖLÇÜLERİMİZDE AYARSIZLIK

Bu hafta şöyle bir haber üzerinde epey uzun boylu düşünmek lâzım geldi:

Muharrir Aziz Nesin hakkında, Romada beynelmilel bir müsabakada birincilik kazanan «Kazan Töreni» adlı hikâye kitabından dolayı, Toplu Basın Mahkemesinde dâva açılmıştır.

Kitabın, «maksad-ı mahsusa müstenit neşriyatı hâvi bulunduğ» iddia edilmektedir.

Aziz Nesin'in duruşmasına önümüzdeki günlerde başlanacaktır.

Bizim kanunlarımız muayyen safhalardaki dâvalar üzerinde neşriyatta bulunmayı meneder. Ben de kanunlara itibarla, ihtiyatla riayet ederim. Hat-tâ bahsi geçen müellif hakkında bir medhiye yazmak üzere hazırlanmıştım. Aziz Nesin, Türk zekâsını ve mizah kabiliyetini milletlerarası ölçüde tanıtmış bir mânevî büyükelçimizdir, diye, enine boyuna anlatacaktım. Şimdilik vazgeçtim. Dâvanın neticesine kadar, hele arsiulusal birinciliği kazanan eseri hiç ele almıyalım.

*
**

Ancak, dâvanın sadedi dışında bazı görüşlerimizi sıralamakta da mahzur yoktur.

Hani bizde hiç ideal saymadığımız bir koordinasyonsuzluk var ya: Meselâ Belediye de, Evkaf da millî müesseselerimiz olmalarına rağmen aralarında ihtilâf haline düşerler. Yahut aynı kabinenin ayrı ayrı vekâletleri, bir vücudun sağ ve sol ellerinin döğüşmesi kabilinden, çatışırlar.

Millî hayatta da buna benzer fakat daha geniş ölçüde anlaşmazlıklarımız oluyor: Topyekûn bir meslek, topyekûn öbür mesleğin diliyle konuşamıyor.

*
**

Vatansever, milletsever bir gazeteciyi, vaktiyle İstiklâl Mahkemesine sevketmişlerdi. Bu meslekdaş kendi hislerine ve mantığına göre müdafaa sistemini hazırlamış. Suallerin, kendi mantığına uygun bir silsileyle gelmesini bekliyormuş.

Evdeki pazar çarşıya uymamış.

Zira aynı kıratta vatansever, milletsever bir asker ve bir idareci, politikacı olan mahkeme reisi, ilk sual diye şunu sormuş:

— Sen bu vatani bu hale sokmaya utanmadın mı?

— !!!

Bizim meslekdaşın durumunu tasavvur buyurun: Hazırladığı bütün müdafaa sistemi yıkılıvermiş. Ne cevap verse? «Utandım» dese olmayacak. «Utanmadım» dese yine olmayacak.

Öte taraftan, İstiklâl Mahkemesi de iddia ve isnadında inkılâp ölçüleriyle samimî...

Ancak, alaturka sazın ortasında bando muzika çalar gibi perdeler birbirini tutmuyor.

8 Ağustos 1956

CUMHURİYET

(VÂ-NÜ)

RESİMLEŞEN MİZAH

İtalya'da beynelmilel 9 uncu salon fıkraları müsabakasında Türkiye'den Aziz Nesin — Bir Brezilya'lı ile beraber — birinci gelmiş. Altın Palmiye mükâfatı almış. Aziz Nesin ayrıca «Filin Tevkifi» adlı mizah hikâyesile yabancılar arasında birinciliği kazanmış. Karikatür müsabakasında Turhan Selçuk ikinci olmuş.

Biz Nasreddin Hoca, Bektâşi ve İncili Çavuş fıkraları ile Karagöz, Ortaoyunu tarzında çeşidli mizahlar yaratan bir milletin çocuklarıyız. Mizah an'anemizin zürriyetsiz kalmayışı normaldir.

Ancak, acaba modern mizahın başlıca kolu olan siyasî fıkıracılığın, siyasî karikatürüstliğin iyiden iyiye keyfini kaçırmıyor muyuz?

Yalnız şu Aziz Nesin misali ne kadar düşündürücü ve intibah uyandırıcıdır. Bu kıymetli münevverin çıkardığı mecmualar, on binlerce nüsha sata-

biliyorduk. Tenkid, hiciv ölçüsü de büyük demokrasi-lerde görülenler ölçüsü içindeydi.

Hoş, fikir ve sanat hayatında ille standard ölçüler de aranmaz. Cıvıcının yumurta kabuğunu delmesi nasıl cürüm değil de daha geniş bir hayata atılma gayreti ise, fikir ve sanat adamının da cemiyetteki ihata kadrolarını aşması, aynen öyle, cürüm değildir.

Bu bakımdan, sanatkârın ve fikir adamının haddi, hududu, standardı aşması makbul, mergub olmak lâzım gelir. Zira o, yeni iklimler, yeni kıt'alar aramaktadır.

Halbuki biz «bir Türk iki müsabakada da birinci geldi» diye bize beynelmilel bir şeref kazandıran bu sevimli mizah muharririni de lâıyk olduğu müsamahakârlıkla karşılayamadık. Defalarca onu darbeledik. Kalemını kırdık. Aziz Nesini, mizahından dolayı, hapishanenin gediklisi eylemiştik bir zaman...

Mizahın cemiyette yalnız bir tenkid ve irşad usulü değil, aynı zamanda bir emniyet supapı olduğunu burada anlatmağa hacet yok. Liberallik lâzımsa, işte tam sahası! Hödürü meydan! Mizah bâbında serbest rekâbet olmalı.

Bakınız, aşırı devletçilik Rusyada da ferdin dışındaki mizahı öldürememiş. Tito'nun Moskovayı ziyareti sırasında ora halkı şöyle bir siyasi fıkra uydurmuş:

«— Tito ne demek?

«— Futbol demek?

«— Niçin?

«— Çünkü evvelâ şişirirsin. Sonra tekmeı atarsın. Daha sonra ardından koşarsın.»

Bu kâdarcık şaka ferdlerin hakkı olduğu için;

ne Kremlin, ne de Brioni küplere binmiştir. Gülüp geçmişlerdir.

Bizim mizah kaynağı cemiyetimiz müsamaha-kârlıkta kimseden geri kalmamalı. Ne kadar kontrolcu, ne kadar devletçi olsak, mizahı kulağından yakalayıp sindirmemeli, susturmamalıyız.

Bizde mizah arzusu o derece kuvvetli ki, ferdler bundan mahrum bırakılınca devleti temsil edenler o ihtiyacı sağlamak zorunda kalıyorlar. Meselâ Valiye sormuşlar:

— Şehri karasinek bastı, ne dersiniz?

— Bolluk, bereket alâmetidir.— cevabını vermiş.

Öyle ya: Karpuz, kavun kabukları ortada. Çöpçülerin 500'ü hasad mevsimi olduğu için köyüne gitmiş. Haşerat gözümüzü oyacak.

Güleriz ağlanacak halimize!

Vali de tuhaflığa vurmaktan gayri çare bulamamış. Nitekim dara gelince resmî ağızlar bir espri ile dâvayı hallederler:

«Biz a'mal-i erbaaya sığmıyan bir milletiz» gibi. Yahud:

«Biz, bize benzeriz!» gibi.

Hep böyle «devletçi mizahlar»...

İtiraf etmeli: Devletin, hükûmetin, belediyenin ve diğer âmme müesseselerinin üslûbuna yaraşan «iş ciddiye almak» tır; «iş alaya vurmamaktır.

Hakikî mizahçıları mesleklerinden ettikten sonra, şipşirin mizahı âsiyab-i devlete koşmakla kat'iyen değirmen dönemez!

AZİZ NESİN VE SOSYAL MİZAH

Gülünç, bir fâcianın zekâya hitabeden tara-fıdır. İçine merhametimiz karışmaz. Acımadığımız için güleriz veya güldüğümüz için acımayız. «Hayat, hissedenler için bir fâcia, düşünenler için bir komedidir» demişler. Zekâ güler, kalb ağlar.

Tanzimattan Cumhuriyete kadar, büyük Türk şâirleri vatanın inkıraz tabloları karşısında dehşete düşmüşlerdir. Manzumeleri muazzam bir imparatorluğun enkazı altında kalmaktan korkan nesillerin haykırıışlarına benzer.

Cumhuriyetten sonra, tek parti rejiminin baskı havası içinde, kötümserlik yasak edilmiş gibidir. Sayısız değer yıkılışları karşısında gerçek şâir ya susar veya hâdiseleri alaya alır (Halil Nihad'ın «Ağaç» kasidesi). Trajik inkıraz edebiyatı yerine sosyal mizah sanatı geçmiştir (Yusuf Ziya Ortaç'ın mensur hicivleri ve çoğunun lejandını kendisinin verdiği Akbaba karikatürleri, Cemal Nadir'in bütün bir devri hicveden albümleri).

Nihayet, daha bâzı değerli karikatürcülerimiz-

le birlikte Aziz Nesin, Türk sosyal hiciv sanatının şâhikasında görünüyor. Hikâyelerinde ve romanlarında iyi ve kötü bütün niyetlerimizle, bilgisizliklerimizle, ihmallerimizle, en basit idare mekanizmalarını işletmekteki aczlerimizle, yokluklarımızla, maskaraca gururlarımızla, dalkavukluklarımızla, yıkılmağa yönelmiş vicdanlarımızla biz varız. Meselâ onun son kitabı «Ölmüş Eşek» beni ve dostlarımı kahkahadan nefes alamayacak hâle getirdi. Bu yazıların arkasında muharririn, bu kahkahaların arkasında da bizim gözyaşlarımız vardır. Hakikat o kadar acı bir surette gülünçtür ki, bunlara gülme- «Güleriz ağlanacak hâlimize».

Aziz Nesin bugünkü Türk hiciv edebiyatının en büyük ustasıdır. Eserlerine gülüp geçmek değil, güldükten sonra her sahnenin taşıdığı trajik mânalar üzerinde düşünceye dalmak lâzımdır. Çünkü onun müşahede ve tasvirlerinde mübalâğa çok, fakat yalan yoktur.

Yalnız bu harikulâde arkadaşın beğenmediğim tarafı, aradabir yazılarında solculuğa kayması ve hakkındaki söylentilerin yanlış olmadığı zannını uyandırmasıdır. Camilerimizle veya ahretteki ilâhî adaletle alay etmesi çok soğuk ve çirkin.

Onun mükemmel bir sosyal hicivci olmak için aşırı solcu olmağa hiç ihtiyacı yok. Bilâkis onun bu ifratları sıcak ve sevimli ruh iklimine kutup havası getiriyor.

«Ölmüş Eşek» bizi çok güldürdü. Peşinden sıra ağlamağa mı geldi? Hayır, Aziz Nesin'in dünyası çocukluğumuzdanberi içimize kan ağlatıyor.

5 Nisan 1958:

AKŞAM

ÇETİN ALTAN

Aziz Nesin — Fikir temrinleri — Balıklar ve arslan — Maymunların kafesi — Zırhlı çalışma

Bütün haftayı hemen hemen Aziz Nesin ile beraber geçirdik. Aziz'in dış görünüşü, bir derinlikteki suların monoton loşluğu ve sakinliği içinde.. Eserlerindeki nükte, hiciv ve kahkaha fırtınasına alışmış olanlar; onun şahsında da, herkesin elini kolunu sallıyarak geçebileceği cümbüşlü bir kapı bulacaklarını umarlarken, tek kelimeli cevaplardan ibaret bir duvarla karşılaşıyorlar...

Aziz'le bu meseleyi çok konuştuk.

Önce Aziz'i bilhassa yeni tanıdığı insanlara karşı fazla kuru ve yukarıdan davranmakla itham ettim.

O, mizahı ciddiye alan bir sanatçının her karşılaştığını güldürmiye mecbur bir hokkabaz olmadığını söylüyordu.

Haklıydı.

Birçok kimsenin hayatı boyunca kendisine kar-

şı gösterdiği haksız anlayıştan; bugün eriştiği başarılarla zaman zaman gözlerini sulandıran, muztarip bir hıncı çıkarıyordu.

Tek amacı vardı: Çalışmak... Daha çok çalışmak... Daha daha çok çalışmak...

— Haydi gidip içelim Aziz..

— Hayır çalışacağım.

— Hadi gidip biraz gezelim Aziz..

— Hayır çalışacağım.

Ellerinden kayıp giden zamanı, bütün dakikaları, bütün anlariyle çalışmaya intikal ettirmek istiyordu...

Hayatın asıl zevki yaşamadadır, diyordum. Sigara içerek, yolda gezerek, âşık olarak, konuşarak, gülererek...

Hayatın zevki üstün eser vermededir, diyordu. Çalışarak, yeni konular işliyerek, kimsenin erişemeyeceği işler yaparak...

Çalışarak kendini kabul ettirmiş, çalışarak bütün engelleri yıkmıştı.

O bir tank şoförü gibiydi... Kendisini çalışmasının içine hapsetmişti. Bütün hendekleri onunla atlıyor, bütün barikatları onunla yıkıyor ve onunla geçtiği yerlerde derin bir iz bırakıyordu...

Bir piyesini mi kabul etmediler, beş piyes yazacaksın; beş piyesini mi kabul etmediler, on piyes yazacaksın... Ve bir gün seni kabul edecekler. Borsasında sadece lâfı güzafın geçer akça olduğu bir çevrede, istidatlı, zeki bir çalışma mutlaka bayraklaşır, diyordu.

Tankına ve iradesine güveniyordu...

Ben şahsan tank şoförlüğü kadar, atletizmi de

seviyorum... Yüz metrelik bir koşu... Amma iyi bir koşu... Birincisinde biraz fazla kemiyet, ikincisinde biraz fazla keyfiyet var... Ben şahsan tank kadar, şoförün çok kendine ait olan hayatını da seviyorum... Yaşamanın da sanat kadar zevkli olduğuna inanmışım... İkincisi uğruna, birincisini şuurlu olarak feda etmiye gönlüm razı gelmiyor... Keyfim isteyince söylediğim şarkıyı beğenirlerse beğenirler... Mutlaka beğenilecek, alkışlanacak ve kalacak bir şarkı söyleyebilmek için sabahtan akşama gırtlak patlatmak, beni kendi şarkımdan uzaklaştırıyor.

Oscar Wilde de böyle düşünürmüş, diyordum.

Aziz, o geçen yüzyılın sanatçısı; Yirminci Yüzyılın sanatçısı daha sağlam, daha kaygılı, daha fedakâr olmak zorundadır, diyordu.

Daha önemli bir nokta da, kulaç atılan yüzeyin bütün bütün stili, tekniği ve gücü gösteren duru bir havuz değil, bir bataklık olmasıydı. Stilin, tekniğin, gücün bütün asaleti bir çabalamanın içinde kayboluyordu... Buna rağmen başarıya ulaşmak lâzımdı... Batılı yazarın böyle bir havuzu, bizim ise bataklığımız vardı. Ve onu bu bataklıkta geçemesek bile egale etmek zorundaydık... Bu da sadece daha fazla çalışmakla olurdu...

Bütün bir haftayı Aziz Nesin'le hemen hemen beraber geçirdik.

Ve bir gün öğleden sonra fikir temrinlerini, kaygıları, dertleşmeleri bırakıp Çiftlikte Hayvanat Bahçesini gezmiye gittik.

Onun sırtında pek sevdiği ceketini yakasız, pantolonu dublürsüz kadife elbisesi vardı... Ben de par-

dösümü almamıştım... İkimiz de kahvede tavla oynadıktan sonra, vakit öldürmeğe çıkmış, işsiz güçsüz takımından insanlara benziyorduk...

Bahçede Ankara baharının kımıldanışları seziliyordu... Gene de yollarda kimse yoktu... Kafeslerin önünde kartalları seyrettik... Aziz kartalların bakışını pek beğendi... Sonra aylara baktık... Kurtlara baktık... Hele akvaryumdaki incecik balıklar, işitilmedik Lâtince isimleri altında şeffaf vücutlarıyla kendi âlemlerinde yaşıyorlardı... Ve yaşadıkları âlem koskoca kâinat içinde akvaryumun iki avuç suyundan ibaretti... Kuyruk sallıyor, birden dönüyor ,aşağı iniyor, yukarı çıkıyor, yüzüyorlardı...

Aziz, çocukumsu bir sevinç içindeydi. Alnına düşen kavisli perçemi, saçını yandan ayıran çizgi ile bir elifbe çiziyor ve parmağını uzatarak:

— Bak bak, diyordu...

İki hanımla dolaşan bir efendinin bizi gözü pek tutmadı.. Bilhassa maymunların kafesi karşısında, hanımların bizimle aynı anda maymunları seyretmesine mâni olmak için biz gelinceye kadar etrafı koлаan etti.

Maymunlar, toplumun ayıp saydıkları şeyi maymunca bir fütursuzlukla yaptıkları için, efendi, hanımların huzurunda bunu dillendirmemizden çekinmiş olacaktı..

Biz, havalar henüz soğuk olduğu için kapalı yerde bulunan maymunlar kafesine yaklaşıncı, efendi hanımlarını çağırıp uzaklaştı.

Sonra aslanın kükremesini dinledik.

Aziz:

— Hiç bir şöhret boşuna değil, diyordu...

Seviniyordu, gülüyordu.. Bu bahçede de gene

karşısına çıkan «Akbaba» yaftasına bakarak nük-teler yaptı.

O gün Aziz'i tankından sıyrılmış olarak gördüm... öylesine çocuk, öylesine samimî, öylesine Aziz'di...

Sonra gittik, içki içtik... Daha doğrusu o çay bulamadığı için zar zor bir bardak votka içti... Ben ise her zamanki gibi gene konyakların hesabını tutamadım.. Bizim zırhsız hayatımızın kefareтини, nasıl olsa o,muazzam tankıyla Yirminci Yüzyıla karşı ödeyecekti...

6 Mayıs 1958

AKŞAM

ÇETİN ALTAN

AKŞAM'A YENİ BİR YAZAR GELİYOR

Doğum tarihi itibariyle AKŞAM benim ağabeyim olmaktan ziyade amcam olacak yaştadır. Yirmi beş yıl, daha mutantan bir tâbirle, çeyrek yüzyıl önce dedem, başında takkesi, burnunda gözlüğü on altı sayfalık AKŞAM gazetesini okurdu. Devirler öyle değişti, nesiller arasında öyle boşluklar oldu ki o zaman kısa pantolonlu olan ben, bugün Hilâli Bey'den sonra AKŞAM'ın yazı kadrosunun en eski müntesibi haline geldim.

Hilâli Bey'in devamlı otuz beş yıllık rekorundan sonra ikincilik kısa bir fasılâyla şimdi benim sekiz yılımdadır.

Bu küçük kıdemin verdiği cesaretle AKŞAM'ın hayatındaki en önemli dönüm noktasında kafileye katılmakta olan bir dostum için birkaç satır yazmak istedim.

Yarınki AKŞAM kendi büyük tesislerinde ba-

sılacak. Yarınki AKŞAM'da şöhretli yeni imzalar göreceksiniz.

Bunların arasında sık sık beraber olduğumuz halde, bir türlü aynı gazetede buluşamadığımız Aziz Nesin var. Aziz, dünya modern mizah edebiyatına bir Türk ismi hediye etmiş olan insandır. Bu kanaat dost bir göziün agrandismanı değil, bir fotoğraf makinesinin objektifindeki gerçeğin kendisidir.

Bâbıâlinin içinden sürüklediğimiz kaderler, yarın bu sütunlarda elele verecek...

Şaka olsun diye önce onunla basit bir röportaj yapmayı düşünmüştüm:

- Ne zaman doğdunuz?
- 1915.
- Yazıya nasıl başladınız?
- Şiirle.
- En sevdiğiniz eseriniz?
- Hepsi veya hiç biri.
- Bayıldığınız renk?
- Fıstıkî.
- Hangi tatlıyı seversiniz?
- Kadın göbeğini..

Bu, doğrusu şarkıcı hanımlar hakkında eşine sıklık rastladığımız tatlı bir rezalet olacaktı. Yazının sonunu da tabii şöyle bitirecektim.

«Üstadı daha fazla rahatsız etmemek için kendisini kitaplariyle başbaşa bırakarak yanından ayrıldım.»

Röportajı böyle yapacağıma kendimle de yapabildim:

- Aziz'in en çok nesini seversin?
- Bir buçuk yaşındaki oğlunu, Ali'yi..
- Sonra?

— Çalışmasını,

— Peki nesini sevmezsin?

— İçindeki bohem, şakacı, septik adamı lüzumundan fazla saklamasını...

— Başka?

— Bana boyuna çalış çalış demesini..

Bu belki biraz daha orijinal olacaktı amma, bir-hayli de ukalâca olacaktı.

Aslında Aziz Nesin gazete yazılarının dışında enine boyuna tahlil edilmesi gereken yazarlardan-dır. Eserlerine hangi sosyal ve psikolojik olayların tesir ettiğini teker teker ortaya koymak lâzım. Onun hayatiyle yazıları arasındaki paraleli rahatça görme imkânını kazananlar ilerde bunu elbette yapacaklardır.

Aziz şimdiye kadar başında arapsaçı halinde düğmüklenen çeşitli ibrişimlerin ağını koparıp aç-makla meşguldü. Zaman zaman ister istemez «fab-rication en série» e kadar giden müthiş bir çalışma güciyle bunları yırttı, çiğnedi; bütün enerjisiyle or-taya çıkıp kabul ettirdi kendisini... Şimdiye kadar biraz da üstüne çıkabileceği bir platform için çalış-ıyordu. Şimdi artık o platformun üstündedir. Şim-diye kadar kendisinden isteneni ve bekleneni yaz-mak zorundaydı, şimden sonra kendisinin istediği-ni ve beklenmeyi yazmak zorundadır.

Ona İtalya'da dünya mizahçıları yarışmasında kazandığı birinciliklerin altın palmiyeleri artık yet-miyor. Bu palmiyelere bir merhalenin süsleri olarak bakmak istiyor.

Aziz'in bu ufuksuz «Yetmez» inde şarklı yaza-rın anlıyamıyacağı gergin yaylı bir Avrupa anlayışı-var...

Yirmi beş cilt eser yetmiyor.

Milletlerarası priler yetmiyor.

Şöhret yetmiyor..

Batılı sanatçının çalışması böyledir. Akademi âzalığı yetmez, bütün dillere çevrilmek yetmez.. Üstadlık yetmez.. Her erişilen nokta, yeni bir başlangıç noktası olur..

Aziz, Erenköyündeki evinde yakasız ceketi, dublürsüz pantolonu, kravatsız gömleği, uzamış traşıyla dağınık binbir gazetenin, kitabın ortasında yarın çıkacak olan fıkrasını hazırlıya dursun.. O evden bende en fazla kalacak hâtıra, saçının kavisli perçeğminden, kâğıt kalemle oynamasına kadar her şeyiyle babasının kırk santim boyunda bir biblosu olan küçük Ali'dir.

Dört çocuğu arasındaki aile babası Aziz ile kitapları içindeki yazar Aziz Nesin.. Mütevazı soyadının cevabını lâyıkiyle veremedim. Şaşkınlıklar durulup, bu memlekette de bir kıymetler muvazenesi kurulduğu zaman bu cevap daha iyi verilecektir.

GAZETE HABERLERİ

5 Temmuz 1967

MİLLİYET

AZİZ NESİN DÜN NEZARETE ALINDI

Nazım Hikmet'in vasiyetnamesini ve bazı belgeleri yurda soktuğu ihbar edilen yazar Emniyet Müdürlüğüne dün gece getirilerek sorguya çekildi

Rusya'da yaptığı bir geziden 24 Haziranda yurda dönen yazar Aziz Nesin, bir ihbar üzerine dün gece Emniyet Müdürlüğünde nezarete alınmıştır.

Emniyete yapılan ihbarda, Aziz Nesin'in Moskovada bulunduğu sırada, «Türk Komünist Partisi» ne verilmek üzere şair Nâzım Hikmet'in vasiyetnâmesini ve bâzı belgeleri alarak yurda soktuğu ileri sürülmüştür. Bu ihbar üzerine, Aziz Nesin dün gece Emniyet Müdürlüğüne getirilerek kovuşturmayla başlanmıştır.

İstanbul Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar, olayı doğrulamış ve şunları söylemiştir:

«Biz bu ihbarı değerlendirmek üzere teşebbüse geçtik. Durum henüz aydınlanmış değildir. Durum aydınlanınca sanık evraklarla birlikte Adliyeye sevk edilecektir.»

YENİ GAZETE**Nazım Hikmet'e ait ses bandı ile****RUSYADAN DÖNEN AZİZ NESİN
NEZARETE ALINDI**

Mizah yazarı Aziz Nesin, Rusya'da ölen Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini hâvi ses bandını Türkiye'ye sokmak suçu ile dün geç vakit yakalanmış ve siyasî polisçe nezaret altına alınmıştır.

Aziz Nesin'in valizleri içinde ele geçirilen ses bandı, dün gece geç vakitlere kadar siyasî poliste dinlenmiş ve bu konuda zabıtlar tutulmuştur. Bandın muhteviyatı resmen açıklanmamış olmakla beraber, Nâzım Hikmet'in ölüm saatlarında ahnan sözlerinden Türkiye Gizli Komünist Partisinin yönetimini Polonya'da olan oğlu Mehmet'e bıraktığı öğrenilmiştir.

Siyasî polis ilgilileri, banttaki sözlerin daktilo edildiğini ve tamamı suç unsuru olan bu vasiyetnamenin muhtemelen mahkemede açıklanacağını ve bandı Türkiye'ye sokaan Aziz Nesin'in bugün Adliye'ye sevkedileceğini açıklamışlardır.

Üç hafta önce Özbekistan Hükûmetinin dâvetlisi olarak Rusya'ya giden ve Balkanlar yolu ile geçen Haziran ayının 24 ünde trenle yurda dönen Aziz Nesin'in bütün eşyalarına Sirkeci Gümrüğünce el konulmuştur.

Siyasî polisin gördüğü lüzum üzerine el konulan bavul ve valizlerin açılması ancak dün ve mahkeme kararı ile mümkün olmuştur. Siyasî polisin tahminleri ve istihbaratı doğru çıkmış ve Aziz Nesin'in valizleri içinde Nâzım Hikmet'in vasiyetna-

mesini hâvi ses bandından başka daha birçok gizli evrak ele geçirilmiştir. Bunun üzerine Aziz Nesin dün evinden alınmış ve siyasî polise getirilmiştir.

5 Temmuz 1967

DÜNYA

YAZAR AZİZ NESİN NEZARET ALTINA ALINDI

Bir süre önce Moskova'dan İstanbul'a gelen yazar Aziz Nesin hakkında soruşturma açılmıştır. Bu konuda ilgililerden alınan bilgi şöyledir:

«Son yıllarda Rusya ve demir perde gerisi memleketlerine sıklıkla gidip gelen yazar Aziz Nesin'in 24.6.1967 günü trenle yurda dönüşünde gizli Türkiye Komünist Partisine tevdi edilmek üzere Moskova'dan bazı gizli dokümanlar ile Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini getirdiği, siyasî polis tarafından öğrenilmiş ve gerekli soruşturma açılmıştır.»

Yazar Aziz Nesin'in nezaret altına alındığı öğrenilmiştir.

5 Temmuz 1967

SON HAVADİS

Rusya'dan T. Gizli Komünist Partisine talimat getiren SOLCU YAZAR AZİZ NESİN DÜN NEZARETE ALINDI

Solcu yazar Aziz Nesin son defa çıktığı Rusya ve demirperde gezisi dönüşünde Türkiye'deki Gizli Komünist Partisine verilmek üzere Nâzım Hikmet'-

in oğluna yazdığı vasiyetname ile bazı dokümanlar getirdiği gerekçesi ile nezarete alınmıştır.

Sık sık demirperde gerisi ülkelere giderek birçok konferans ve toplantılara katılan ve bu arada Türkiye hakkında da menfi konuşmalar yapan solcu yazar son çıktığı geziden 24.6.1967 günü trenle dönmüştür. Bu arada siyasî polise «Aziz Nesin'in komünist Nâzım Hikmet'in ölmeden önce oğluna yazdığı vasiyetname ile birlikte, Türkiye'deki gizli komünist teşkilâtına verilmek üzere direktifler getirdiği» ihbar edilmiştir. Bu ihbar üzerine Aziz Nesin'in getirdiği eşyalar Sirkeci Gümrüğüne teslim edilmiş ve bavullarının aranması için dün gece mahkeme kararı alınmıştır. Mahkeme kararı üzerine siyasî polis memurları yanlarına Aziz Nesin'i de almışlar ve gümrükte bulunan eşya, çanta ve dosyaları aramışlardır. Arama sonunda polis, ihbarın doğru olduğunu anlamış ve adı geçen evraklara el koyarak solcu yazarı nezaret altına almıştır.

Emniyet I. Şube Müdürlüğü durumu Anadolu Ajansı da dahil olmak üzere bütün gazetelere bildirmiştir.

Bu arada gece telefonla evinde görüştüğümüz Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar da olayı doğrulamış ve şunları söylemiştir:

«— Biz yapılan ihbarı değerlendirdik. Mahkeme kararı ile yanımıza sanık yazar Aziz Nesin'i de alarak gümrükteki eşyaları aradık. Komünist Nâzım Hikmet tarafından yıllarca önce oğluna yazılmış olan vasiyetname ile gizli komünist teşkilâtına verilmek üzere demirperde gerisi ülkelerinden gönderilmiş olan direktif mahiyetinde bazı yazılar görüldük. Kendisini nezaret altına alıp delil tesbiti için çalışmalara başladık.»

Öte yandan polis sözü edilen gizli komünist teşkilâtı hakkında da bilgi toplamaya çalışmaktadır. Önümüzdeki günlerde büyük çapta tevkifler beklenmektedir. Emniyet ilgilileri şimdilik daha fazla açıklama yapmaktan çekinmektedir.

5 Temmuz 1967

CUMHURİYET

**Moskova'dan bazı gizli dökümanlar getirdiği
iddiasıyla:**

AZİZ NESİN NEZARET ALTINA ALINDI

Bir süre önce Moskova'dan İstanbul'a gelen Aziz Nesin hakkında soruşturma açılmış ve yazar, nezaret altına alınmıştır. Bu konuda ilgililerce verilen bilgi, şöyledir:

«Son yıllarda Rusya ve demirperde gerisi memleketlerine sıklıkla gidip gelen yazar Aziz Nesin'in, 24.6.1967 günü trenle yurda dönüşünde, Gizli Türkiye Komünist Partisine tevdi edilmek üzere Moskovadan bazı gizli dökümanlar ile Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini getirdiği, siyasî polis tarafından öğrenilmiş ve gerekli soruşturma açılmıştır.

Yazar Aziz Nesin, nezaret altına alınmıştır.»

5 Temmuz 1967

AKŞAM

AZİZ NESİN NEZARETE ALINDI

Bir süre önce Moskova'dan İstanbul'a gelen yazar Aziz Nesin hakkında soruşturma açılmıştır. Bu konuda ilgililerden alınan bilgi şöyledir:

«Son yıllarda Rusya ve demirperde gerisi mem-

leketlerine sıklık gidip gelen yazar Aziz Nesin'in 24.6.1967 günü trenle yurda dönüşünde Gizli Türkiye Komünist Partisine tevdi edilmek üzere Moskova'dan bazı gizli dökümanlar ile Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini getirdiği, siyasî polis tarafından öğrenilmiş ve gerekli soruşturma açılmıştır.»

Yazar Aziz Nesin'in nezaret altına alındığı öğrenilmiştir.

5 Temmuz 1967

YENİ İSTANBUL

**Rusya'dan dönen solcu yazarın bavulunda
gizli vesika ele geçti**

AZİZ NESİN TEVKİF EDİLDİ

**Nazım Hikmet'in banda alınmış vasiyetnamesinde
Türkiye Gizli Komünist Partisi idaresini oğluna
bıraktığı anlaşıldı**

Aziz Nesin'in valizleri içinde ele geçirilen ses bandı, dün gece geç vakitlere kadar siyasî poliste dinlenmiş ve bu konuda zabıtlar tutulmuştur. Bandın muhteviyatı resmen açıklanmamış olmakla beraber, Nâzım Hikmet'in ölüm saatlerinde alman sözlerinden Türkiye Gizli Komünist Partisinin yönetimini Polonya'da olan oğlu Mehmet'e bıraktığı öğrenilmiştir.

Siyasî polis ilgilileri, banttaki sözlerin daktilo edildiğini ve tamamı suç unsuru olan bu vasiyetnamenin muhtemelen mahkemede açıklanacağını ve bu bandı Türkiye'ye sokan Aziz Nesin'in bugün Adliyeye sevkedileceğini açıklamışlardır.

Üç hafta önce Özbekistan Hükûmetinin dâvet-

lisi olarak Rusya'ya giden ve Balkanlar yolu ile geçen Haziran ayının 24 ünde trenle yurda dönen Aziz Nesin'in bütün eşyalarına Sirkeci gümrüğünce el konulmuştur.

Siyasî polisin gördüğü lüzum üzerine el konulan bavul ve valizlerin açılması ancak dün mahkeme kararı ile mümkün olmuştur. Siyasî polisin tahminleri ve istihbaratı doğru çıkmış ve Aziz Nesin'in valizleri içinde Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini havi ses bandından başka daha birçok gizli evrak ele geçirilmiştir.

Mahkeme kararı ile gümrükten alınan valizler dün geç vakit siyasî polise getirilmiş ve altı bavuldan biri içinde bulunan ses bandı dikkati çekmiştir. Bu band bir teype konularak dinlenince bunun Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesinin bir kopyesi olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine yurda döndüğü günden beri göz altında tutulan Aziz Nesin evinden alınmış ve siyasî polise getirilmiştir. Aziz Nesin'in bu vasiyetname için kendini nasıl savunduğu öğrenilememiştir. Fakat siyasî polis ilgilileri solcu yazara bu vasiyetnamenin Ruslar tarafından bir hâ-tıra olarak verilmediği kanaatında olduklarını, bunun gizli maksatlarla bilhassa Türkiye'ye sokulduğunu bildirmişlerdir.

5 Temmuz 1967

SABAH

AZİZ NESİN NEZARET ALTINA ALINDI

Müseccel komünist, Rusya'dan dönüşünde gizli bazı vesikayı yurda sokmak istemiş

Son zamanlarda sıklık Rusyaya ve diğer demirperde ülkelerine seyahatlar yapan komünizmden

sicilli Aziz Nesin hakkında gizli belge bulundurmak suçundan siyasî polisçe tahkikat açılmıştır.

Komünizm propagandası yapmak, gizli komünist partisi kurmak suçlarından mahkûmiyeti bulunan Aziz Nesin'in son zamanlarda sıklıkla yurt dışına çıkararak demirperde ülkelerine ve bilhassa Rusya'ya seyahatlerde bulunması siyasî polisin dikkatini çekmiş ve Aziz Nesin sıkı bir göz hapsine alınmıştı. 24.6.1967 tarihinde trenle yurda dönen Aziz Nesin'in bavulunda yapılan aramada Türkiye Gizli Komünist Partisine verilmek üzere vatan hâini Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesi ve birçok gizli belge meydana çıkarılmıştır. Bu durum üzerine siyasî polisçe Aziz Nesin hakkında tahkikat açılmıştır. Yakalanan gizli belgeler pek yakında efkâr-ı umumîye açıklanacaktır.

6 Temmuz 1967

MİLLİYET

AZİZ NESİN DÜN SERBEST BIRAKILDI

Polisin nezarete aldığı yazarın, Nazım Hikmet'in «Vasiyetim» isimli şiirinin bulunduğu bandı dinlettiği ve evinde «yasak neşriyat» bulundurduğu iddia ediliyor

Siyasî polis tarafından önceki gece evi aranarak «Yasak neşriyat bulundurmak ve komünizm faaliyetlerinde» bulunduğu iddiasıyla nezaret altına alınan yazar Aziz Nesin, dün Adliyeye verilmiş ve sorgusunu müteakip serbest bırakılmıştır.

Aziz Nesin, Savcılık tarafından ifadesi alındıktan sonra tutuklanma isteğiyle nubetçi 7. Sulh Ceza Mahkemesine sevk edilmiş ve gizli yapılan duruşma-

sından sonra serbest bırakılmıştır. Mahkemenin bu kararı üzerine Savcılık 5. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde itirazda bulunmuşsa da, mahkeme bu itirazı kabul etmiyerek; serbest bırakma kararını onaylamıştır.

Aziz Nesin duruşmadan sonra, «Hiç yoktan Emniyet mensupları tarafından götürüldüm. Geç saatlere kadar sandalyede oturtularak ifadem alındı. Bu arada beni döven olmadı ama, küfrettiler. İddia, Rusya'dan yasaklanan doküman ve Komünist Partisinden gizli evraklar getirmekmiş» demiştir.

Aziz Nesin hakkında açılan tahkikatta yazarın Azerbaycan Üniversitesinde öğrencilerle yaptığı konuşma sırasında söylediği sözler delil olarak ileri sürülmüştür.

Yazarla ilgili diğer iddialar şöyledir:

Türkiye Komünist Partisi faâl üyelerinden Zekeriya ve Sabiha Sertel ile Bakû'da temas kurmak.

Nâzım Hikmet'in «Vasiyetim» adlı şiirinin bandını komünizm propagandası yapacak şekilde dinletmek. Bu bandta Nâzım Hikmet'in kendi sesiyle okuduğu şiir bulunmakta ve bunların bir mesaj mahiyeti taşıdığı ileri sürülmektedir.

REDDEDİYOR

Çok sinirli bir halde önceki gece sabaha karşı Emniyet Birinci Şubeye getirilen Aziz Nesin, devamlı olarak sigara içmiş ve hakkındaki iddiaları reddederek yalanlamıştır.

Yazar dün Adliyeye sevk edilirken kendisiyle konuşan gazetecilere «Nâzım Hikmet'in bu şiiri dün-

ya basınında defalarca intişar etmiştir. Herhangi bir mesaj mahiyeti taşımaz. Şiirin adı (Vasiyetim) dir» demiştir.

Diğer iddialar konusunda sorulan bir soruya da Aziz Nesin «Bunlar yıllardır yapılan malûm iddialardır» cevabını vermiştir.

6 Temmuz 1967

YENİ GAZETE

AZİZ NESİN SERBEST BIRAKILDI

Komünizm faaliyetinde bulunduğu iddiasıyla polis tarafından nezarete alınan ve Adliyeye verilen Aziz Nesin savcılıkta ifade verdikten sonra saat 17.45'te nöbetçi 7 nci Sulh Ceza Mahkemesine sevk edilmiştir.

Hâkim Naci Tanverdi bir saat süren sorgu sonunda Aziz Nesin'in serbest bırakılmasına karar vermiştir.

Nöbetçi basın savcısının mahkemenin verdiği bu karara bir üst mahkemede itiraz etmesi üzerine dosya bu defa nöbetçi 5 nci Asliye Ceza Mahkemesi hâkimi tarafından incelenmiştir.

Asliye Ceza Hâkimi dosya üzerindeki incelemesi sonunda nöbetçi basın savcısının itirazını reddetmiş ve bu şekilde Aziz Nesin saat 20.30 da serbest bırakılmıştır.

6 Temmuz 1967

AKŞAM

AZİZ NESİN SERBEST BIRAKILDI

Hükûmet kararnâmesi ile yasaklanmış kitapları yurda soktuğu gerekçesi ile polis tarafından tutuklanarak Adliyeye sevk edilen yazar Aziz Nesin, Savcının tevkif isteği ile sevkettiği Yedinci Sulh Ceza

Mahkemesi tarafından delil yetersizliği gerekçesi ile serbest bırakılmıştır.

Önceki sabah saat 06.30'da Siyasî Polis tarafından evinden alınan Aziz Nesin, Birinci Şubede sorguya çekilmiştir. Bu arada yazarın son Rusya seyahatinden dönerken getirdiği bazı kitaplar, iki mektup ve Nâzım Hikmet'in Vasiyet isimli şiirini okuduğu plâk, bir iki bant Gümrükten polis tarafından alınmıştır.

Aziz Nesin'in Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesince serbest bırakılmasından sonra, Savcılığın bu karara bir üst mahkeme nezdinde yaptığı itiraz da reddedilmiştir.

6 Temmuz 1967

CUMHURİYET

AZİZ NESİN SERBEST BIRAKILDI

Yurda sokulması yasaklanan bazı doküman getirdiği iddiasıyla hakkında soruşturma açılan yazar Aziz Nesin, dün Savcılıkça yapılan sorgusunu takiben tevkif talebi ile sevkedildiği 7. Sulh Ceza Mahkemesince delil kifayetsizliğinden serbest bırakılmıştır.

Gizli olarak sorgusu yapılan Aziz Nesin'in mahkemece serbest bırakılmasına karar verilmesi üzerine Savcılık, bu karara bir üst mahkeme nezdinde itiraz etmiştir. Savcılığın bu itirazını yersiz bulan 5. Asliye Ceza Mahkemesi de Aziz Nesin'in serbest bırakılmasına karar vermiştir.

HÜRRİYET**Adliyeye sevkedilen****AZİZ NESİN SERBEST BIRAKILDI**

Demirperde gerisinden dönen yazar Aziz Nesin, polisçe yapılan sorgusunu takiben, «Komünizan faaliyet iddiasıyla» Adliyeye sevkedilmiştir.

7 nci Sulh Ceza Mahkemesi yarım saat süren duruşma sonunda tevkifine mahal olmadığına karar vermiş. Ancak buna savcı itiraz etmişse de bu defa bir üst mahkeme olan 5. Asliye Ceza Mahkemesi savcının talebini kabul etmemiş ve Aziz Nesin'i serbest bırakmıştır.

Aziz Nesin «Komünizm lehinde faaliyette bulunmak, Türkiye Gizli Komünist Partisine mesaj getirmek, yurda sokulması yasak olan Demirperde eserlerini evinde bulundurmak» tan sanıktır.

Bir ay süren gezisinden bundan on gün önce dönen yazarın evinde yapılan aramada Nâzım Hikmet'in kendi sesinden konuşmasını havî bir ses bandı, eski Türkçe bir mektubu ve Rusça bazı kitaplar müsadere edilmiştir.

7 Temmuz 1967

CUMHURİYET**AYBAR, «TÜRKİYE BÜTÜN DÜŞÜNCELERE AÇIKTIR»**

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yazar Aziz Nesin'in nezarete alınmasını protesto eden T.İ.P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, bir demeç ver-

miş ve «Aziz Nesin'in nezarete alınması, evinin aranması, kitaplarının, evrakının müsadere edilmesi, Anayasaya saygısızlığın yeni bir delilidir» demiştir.

Aybar, herkesin dilediği yere gitmekte, dilediği kitabı okumakta serbest olduğunu bildirmiş ve «A.P. iktidarı şunu iyice zihnine yerleştirmelidir: Türkiye bütün düşüncelere, bütün kitaplara açıktır. Anayasamız sosyalizme açıktır. Anayasa rafa kaldırılmıyacaktır» demiştir.

6 Temmuz 1967

CUMHURİYET

İLHAN SELÇUK

AZİZ'İN YAKASINI BIRAKIN

1955 yılının 6 Eylül günü hava kararırken Karaköy'de idim. Birtakım adamlar ellerinde sopalar ve taşlarla dükkânlara hücum ediyorlar, mağazaların kepenklerini kırıyorlar, ne var ne yoksa ortalığa döküyorlardı. Kalabalık çıldırmış gibiydi. Yüksekaldırım'dan Tünel'e çıktım. Gece bastırmıştı. Tünel'den Galatasaray'a kadar ipekli yünlü kumaşların üstünde yürüdüğümü bugünkü gibi hatırlıyorum. Binlerce kişi, sağlı sollu mağazalara dalmışlar, ne var ne yok caddenin ortasına dökmüşlerdi. İstanbul zelzeleye uğramış gibi sabaha kadar sallandı. Kimse uyuyamadı.

Kim sorumlu idi bu utanılacak işden? Hükûmet yerinde duruyordu, Başbakan yerinde duruyordu, koltuk sahipleri koltuklarının üstüne iyi cins bir tutkalla yapıştırılmış gibiydiler. Aylardan beri hal-

kı tahrik eden ne kadar yazar, ne kadar gazete varsa hepsi yerli yerinde idiler.

Ve arandı, tarandı, 6 Eylül olaylarının suçluları bulundu!

Solcular yapmıştı bu işi.. Emniyet, Aziz Nesin'i yakaladı, sorgusuz sualsiz içeri attı.

Aradan aylar geçti.

1956 yılının ilk haftasında bir mizah dergisinin ilk sayısını çıkarmıştık. Hapishaneden bir mektup aldım. Aziz Nesin göndermişti. Aziz, dergimize imzasız yazılar yazmaya başladı. Memleketin haline bakındı siz: Devletin yasalarına aykırı biçimde zindana atılan, yargıç karşısına bile çıkarılmıyan bir yazar, mizah dergisinde yazıyor, halk bu yazıları okuyunca katıla katıla gülüyordu.

Gerçekte bir trajedi vardı ortada.

1956'dan bu yana on bir yıl geçmiştir. Bu on bir yıl içinde Aziz durmadan yazdı: Hikâye yazdı, oyun yazdı, roman yazdı.. Şimdi yirmi - otuz kitabı dolaşır durur ellerde.. Türk yazarı olarak ününü dünyaya duyurdu. Ve dün sabah kalktım, gazeteleri açtım:

— Aziz Nesin dün nezarete alındı!. diye yazıyorlardı.

Biz daha Türkiye'nin karanlığına ve fakirliğine suçlu arıyor, hıncımızı yazarlardan çizerlerden çıkarmak istiyorduk. Bu memleketin kütüphanesine dizi dizi eser veren, Türk dilini kendi elinin beş parmağı gibi kullanan, ve yazmaktan başka ihtirası olmayan bir yazarı arada sırada tevkifhaneye ve nezarethaneye çekersek memleketi kurtaracağız sanıyorduk.

Efendiler! Yazarları ve sanatçıları zindana at-

makla bu memleketi kurtaramayız. Memleketin bugünkü halinden şairlerimiz, hikâyecilerimiz, romancılarımız sorumlu değildir.

Bu gerçeği artık anlamalıyız.

Biz yazarların peşine düştükçe sömürü durmaz, soygunlar bitmez, yolsuzluklar dinmez, yoksulluğun önü alınmaz. Tersine bütün bunlar daha da hızlanır, ve memleket daha da kötüye gider.

Aziz Nesin'in bu kaçıncı nezarethaneye alınışı? Değişti mi memlekette bir şey? Vurguncular tükeni mi? Çocuk ve kadın ticareti devam etmiyor mu? Köylü gene topraksız değil mi? Doğuda eşkiyalık eskisinden beter yürümüyor mu? Salgın hastalıklar çocuklarımızı her karakışta alıp götürmüyor mu? Öğretmenlerin yüzde sekseni üç yüz lira maaşla sürünmüyor mu? Köylümüzün et yüzü gördüğü mü var? Şehirlerin kıyısında sefalet batağı genişlemiyor mu? Alfabetikler ordu ordu büyümüyor mu? Dış ticaret açığı kapandı mı? Talancılık, hırsızlık, uğursuzluk eksildi mi? Emeklilerin perişan hali eskisinden de yoğun değil mi? İşçinin tenceresinde sade suya çorba kaynamıyor mu? Okul darlığı, susuzluk, öğretmensizlik, rüşvet, artarak gelişerek sürmüyor mu?

Efendiler! Bu memlekette polis, vurgunculara selâm durup yazarları ve sanatçıları içeri attıkça hiçbir şey değişmiyecektir.

Bundan onbir yıl önce Aziz Nesin'i evinde otururken gelip almışlar:

— 6 Eylül olaylarını sen tertitledin! demişlerdi.

Şimdi bu itham hepimize ne kadar komik geliyor. Ama bu memleketin bir yazarı bu itham yüzünden aylarca içerde yatarsa komiklik trajediye dönüşür. İşte bu trajedi daha da devam ediyor, ve

biz yazarlarını kovalamaktan bıkmıyan bir toplum olarak medeniyet dünyası önünde utanılacak duruma düşüyoruz.

Vazgeçelim şu işden.. Aziz'i kitapları, plâkları, bandları, gazeteleriyle başbaşa bırakalım. Yıllarca önce polisin evinde yaptığı aramayı Aziz Nesin ka-lemiyle anlatmıştı: Memurlar evde kırmızı kaplı bir kitap bulurlar: Larousse!. Biri alır eline:

— Bak burada ne var?

— Lârus!

— Lâ harfi tariftir, Rus da Rus.. Lâ'yı Rus'a vur tamam.

Değişmedi mi canım bu hikâye artık? Bütün Emniyet mensupları Aziz'in kitaplarını okuyarak yetiştiler. Tükiyede kimin peşine düşeceklerini daha öğrenmediler mi?

6 Temmuz 1967

TERCÜMAN

A. NESİN, GİZLİ KOMÜNİST PARTİSİ İLE İLGİ KURMAK SUÇU İLE ADLİYEYE VERİLDİ

İSTANBUL

İstanbul Siyasî Polisi, yazar Aziz Nesin'i «Türkiye Gizli Komünist Partisi ile Moskova arasında kuryelik yapmak» suçu ile Adliye'ye verdi.

Aziz Nesin bir yıldanberi, demir perde gerisi ülkelerinde yapılan bütün «yazar kongreleri» ne katılıyordu. Son olarak 25 Mayıs 1967 de Moskova'daki «Yazarlar Kongresi» ne gitmişti.

Siyasî Polisin elde ettiği delillere göre, Aziz Nesin, Moskova'da, bir süre önce yurt dışına kaçan

Sertellerle temasa geçmişti. İddiaya göre, Zekeriya ve Sabiha Sertel, Türkiye Komünist Partisinin «dış teşkilâtı» nı yönetmekte idi. Siyasî Polis, Nesin'in Sertellere olan ilgisini, özel kaynakları ile tesbit etti ve Aziz Nesin'in yurda dönüşünü beklemeye başladı.

26 Haziran'da yurda dönen Aziz Nesin adım-adım takip edildi. 4 gün önce, Aziz Nesin «sorgu» için Emniyet Müdürlüğüne ağrıldı. Aziz Nesin, 1. şubede sorguya çekilirken, bir polis ekibi, evinde arama yaptı.

EVDE BULUNANLAR

Aziz Nesin polise, «Rusya'dan birkaç kitap getirdim» dedi. Polis ise evinde «bandlar», «plâklar», «mektuplar» buldu. Ayrıca, gümrükte kalan eşyalarına elkondu.

Nâzım Hikmet'in ölümünden birkaç saat önce doldurduğu band ortaya ıktı. Band Aziz Nesin'e de dinletildi. Band, teypte dönerken, Nesin baygınlık geçirdi ve yarım saatte 3 paket sigara içti.

Nâzım Hikmet, bu «Vasiyetname bandı» nda diyordu ki:

«Bu yoldaşlarıma ve bilhassa oğlum Mehmed'e vasiyetimdir. Bu vasiyetim yerine gelirse mezarımda rahat ederim... şimdi beni iyi dinleyin:

ekmiş çekiyor millet

Lâkin güzel gelecek sonu

Sen bizim orda halkımızla beraber

KOMÜNİZMİ KURACAKSIN MEHMET

Gözle göreceksin, elle tutacaksın onu Mehmet

Ben dilimden trklerimden

Tuzumdan ekmeğimden uzakta

**Anana hasret sana hasret
Yoldaşlarıma hasret öleceğim
Ama sürgünde değil, gurbet ellerde değil.
Öleceğim rüyalarımın memleketinde.**

Mehmet yavrum, seni Türkiye Komünist Partisine, o partiyi de sana emanet ediyorum ve böylece içim rahat gidiyorum.»

Nâzım Hikmet'in Münevver adındaki metresinden olma ve bugün 15 yaşında bulunan Mehmet şimdi Polonya'da tahsildedir.

Bu bantlardan gayri, Türkiye'ye sokulması yasak kitaplar, Türkiye Komünist Partisine yazılmış mektup ve mesajlar ele geçti.

Aziz Nesin, dün akşam Adliyeye verildi... Aziz Nesin'in Adliyeye verilmesine sebep olan iddialar şunlardı:

Komünizm lehinde gizli faaliyette bulunmak.

Türkiye Komünist Partisine gizli mesaj getirmek.

Yurda, yasak kitaplar sokmak.

Türkiye Gizli Komünist Partisi ile demir perde ve Moskova arasında «kurye görevi» görmek.

SERBEST BIRAKILDI

Aziz Nesin, Savcılıkta yapılan sorgusundan sonra, tevkif talebi ile 7. Sulh Ceza Mahkemesine sevk edildi... Gizli olarak sorgusu yapılan Nesin'in, ikametgâhına rapten mahkemece serbest bırakılmasına karar verilmesi üzerine, Savcılık, karara bir üst mahkeme nezdinde itiraz etti. Savcılığın itirazı-

nı inceleyen 5. Asliye Ceza Mahkemesi, delil yeter-sizliğinden Nesin'in serbest bırakılmasını kararlaştırdı. Aziz Nesin'in yargılanmasına gayri mevkuf olarak devam edilecek.

6 Temmuz 1967

SON HAVADİS

RUSYADAN GETİRİLEN BANDDA 8 İSİM TESBİT EDİLDİ

SOLCU AZİZ NESİN ADLİYEYE SEVK EDİLDİ

**Türkiye Gizli Komünist Partisi ile ilgili tahkikata
başlandı**

Demirperde gerisi ülkelere yaptığı son gezi dönüşü, yanında yurda sokulması yasak olan kitap, evrak ve Nâzım Hikmet'in oğluna yazdığı vasiyetnameyi getirdiği gerekçesi ile nezaret altına alman, mahkeme kararı ile eşyaları aranan solcu yazar Aziz Nesin dün mahkemeye sevk edilmiştir.

Ayrıca Aziz Nesin'in yanında getirdiği ses bandında, komünist şair Nâzım Hikmet Verzanski'nin oğluna hitaben ses bandında söylediği vasiyet tesbit edilmiştir. Bu vasiyetinde komünist şair şunları söylemektedir:

«Oğlum, seni Türkiye Gizli Komünist Partisine emanet ediyorum. Gözüm arkada kalmayacak. Türkiye'yi onların elinden siz kurtaracaksınız.»

Band'da ayrıca 8 kişinin isminden bahsedil-

mektedir. Siyasî Polis bu 8 kişiyi aramaya başlamıştır. Siyasî Polis Türkiye Gizli Komünist Partisi hakkındaki dokümanları değerlendirmekte ve soruşturmasını bu yönden de derinleştirmektedir.

Aziz Nesin tarafından Rusya'dan Serteller'e getirilen mektup da ayrıca tahkikat konusu olmuştur.

Aziz Nesin'in evinde, polis tarafından dün yapılan aramada, Nâzım Hikmet'in oğlu Mehmede yazdığı «Memedime son mektubumdur» başlıklı Arap harfleri ile yazılı mektubun metni ele geçirilmiştir.

Ayrıca dün mahkeme kararı ile Aziz Nesin'in gümrükteki mallarına el konmuştur. Gümrükteki eşyalar arasında Nâzım Hikmet'in oğluna yazdığı mektubun, kendi sesinden kaydedilmiş bandı da bulunmuştur.

MEKTUPTAN PASAJLAR

Aziz Nesin'in evinde bulunan mektupta, Türkiye'de Komünist Partisinin faaliyetlerinden bahsedilmekte, bunlar teşvik edilmekte ve oğlu Mehmedin Komünist Partisine emanet edildiği kaydedilmektedir. Nâzım Hikmet'in mektubunda komünizmi teşvik eden pasajlarda şöyle denilmektedir:

«— Çekmiş çekiyor millet

Lâkin güzel gelecek sonu

Sen bizim orda halkımla beraber

Komünizmi kuracaksın Memed

Gözle göreceksin, elle tutacaksın onu Memed

Anana hasret, sana hasret, yoldaşlarıma hasret
öleceğim

**Ama sürgünde değil, gurbet ellerde değil
Öleceğim rüyalarımın memleketinde
Beyaz şehrinde en güzel günlerimin
Memed yavrum seni Türkiye Komünist Partisi-
ne emanet ediyorum..
Gidiyorum içim rahat.»**

GAYRIMEVKUF YARGILANACAK

Tevkif talebi üe çıkarıldığı 7. Asliye Ceza Mahkemesinde serbest bırakılan Aziz Nesin, Savcılığın itirazı üzerine 5. Sulh Ceza Mahkemesine götürülmüş, ancak bu mahkeme de bir önceki karara uymuştur. Aziz Nesin gayri mevkuf olarak yargılanacaktır.

6 Temmuz 1967

AKŞAM

ÇETİN ALTAN

ZAPTİYE KAFASI PLÂNLARI

Halk Partisi yöneticilerinden iki eski dost geldi yanıma:

— Biliyor musun şimdi ne yapacaklar, yer yer solcu tevkif ettirip ortalığı gürültüye vermeye kalkacaklar, sonra da akılları sıra yarattıkları bu hava içinde hem senin dokunulmazlığı, hem de Temel Hak ve Hürriyetler Kanununu geçirmeye uğraşacaklar, dediler.

— Olabilir ama bu zaptiye kafası plânlarını kimse yutmaz Türkiye’de, dedim.

Dünkü gazetelerde Halk Partisi yöneticilerinin

tahminlerini doğru çıkaran haberler vardı. Aziz Nesin'i nezarete almışlar. Aziz Nesin'in Moskova'dan Türkiye Gizli Komünist Partisine talimat getirdiği ihbar edilmiş.

Kaşık yapmak kolaydır da sapını ortaya getirmek zordur derler. Burada ise sap kaşığa hiç ya-pışmamış...

Moskova, Türkiye Gizli Komünist Partisine Aziz Nesin gibi milletlerarası üne sahip bir yazarla talimat gönderecek. Üstelik bu talimat gümrükten geçen çantaların içinde yazılı olarak bulunacak.

Dünya politikasından habersiz tam Osmanlı zaptiye kafası uydurması derler buna...

Yahu hiç değilse Kosigin ile Kastro arasındaki anlaşmazlığı okusalar mı gazetelerde, daha usturuplu bir yalan bulmaya çalışırlardı...

Kosigin, Kastro'nun öteki Lâtin Amerika ülkelerinde faaliyet göstermesine karşı çıkmış, gayretkeş zorlamalara girmeyiniz, demiştir.

Çin'in Sovyetlere yaptığı bütün itham, geri ülkelerdeki sosyalist hareketlerle her türlü ilişkisini kesmiş bulunmasıdır.

Sovyetler bu alanda bütün hükûmetlere, bu arada Türkiye Hükûmetine de garanti üstüne garanti verirlerken Aziz Nesin gibi pek ünlü, pek gözönündeki bir yazara yazılı belge verip Türkiye'ye sokmaya kalkarlar mı? Kaldı ki Aziz Nesin ölçüsünde bir yazar bu soy işlere aracılık eder mi?

Gizli istihbarat servislerinin tekniğin en ileri dallarında yarıştığı bir devirde ünlü bir yazara yazılı belge verecek kadar budala istihbarat uzmanları Avustralya kabilelerinde bile yoktur.

Ama zaptiye kafası halkı etkilemek ister. Moskova, gizli Komünist Partisi, Aziz Nesin adlarını

yanyana getirir, CHP'li dostların dediği gibi kendi plânına uygun hava yaratmaya kalkar.

Ayıp şey bunlar, ayıp şey...

Zaptiye kafası Türkiye'de gizli işler yapanların nasıl çalıştıklarını anlamak istiyorsa önce gitsin aslında Türk Millî Emniyetinin ele geçirdiği Tunçkanat Raporundaki Meclise sızmış ajanı bulsun...

İki yıl önce Amerikan şirketlerine verilmiş gizli bir rapor yayınlandı gazetelerde. Bu raporu yazan da ortaya çıkarıldı... Yalnız bu ajanın hakkında nasıl bir işlem yapıldığını kimse öğrenemedi. Galiba sonunda taltif ve terfi ettirdiler kendisini.

Aziz Nesin için yapılmış bir ihbar da Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini getirdiğiymiş. Getirdiyse çok iyi etmiş yazarlık görevini yapmış. Yakında yayınlar gazeteler de hepimiz öğreniriz. Benim de elim böyle birşey geçmiş olsa, ben de getirir yayınlardım. Bir büyük Türk sanatçısının vasiyetnamesini yayınlayıp yayınlamamak hususunda da bir Türk yazarı gidip Johnson'dan emir alacak değil herhalde.

Türkiye'yi soyan ve satan takımın popusu sıkıştıkça, gerçekleri ortaya koyan yazarlara saldırı-maya başladı. Akli sıra komprador sınıfının dikta-sına karşı güçlenen sosyalist akımı durduracak.

Aziz Nesin belge getirdi, diyecek. İlhan Selçuk sırları açığa vurdu diyecek. Çetin Altan sosyalist ihtilâli propagandası yapıyor, diyecek...

Bütün bunlar küçük bir azınlık olan komprador sınıfının emekçi sınıfın üzerinde kurduğu dikta-yı sürdürmek çabasının faşist ve âdi çırpınışlarıdır.

İlle de bütün yazarlar Amerika'dan ve komprador sınıfından yana olacak. Anayasa yalnız buna açık...

Haydi efendim geçiniz...

Onlar ki bu ülkenin topraklarını satmışlardır yabancılara, onlar ki bu ülkenin madenini, ormanını, etini kemiğini komisyon karşılığında yabancılarla talan etmek hırsındadırlar...

Şimdi kalkmışlar ömrünü bu ülkenin halkına adanmış insanlarına zaptiye tuzakları kurmaya özeniyorlar...

Çünkü bu yazarlar yabancı devlet başkanlarıyla kolkola resim çektirmiş, bu yazarlar yabancı şirketlere Türk halkının sırtından milyonlar hibe etmeye kalkmış, bu yazarlar boğazlarda yabancı dritnotlarının bayraklarını dalgalandırmışlardır. Turhan Selçuk'un nefis çizgilerle belirttiği gibi yakın tarihin en büyük suçluları, bu suçluluğu ortaya koyan halk yargıçlarına:

— Suçlu sensin, demeye yelteniyorlar...

Biz sosyalistiz, iç ve dış sömürüye ve onların bütün takım taklavatına karşıyız. Var mı daha bir diyeceğiniz. Öyle gizli mizli de bir iş yapmayız biz. En gizli sözümüz meydanlarda ve gazete sütunlarında cınlar. Türk proleteryanın bilinçlenmesini, Anayasaya sahip çıkmasını, kendisini sömüren komprador sınıfına karşı denge tutmasını isteriz. Buna çalışırız. İhtilâlcı de değiliz. Korktuğumuzdan değil, Türkiye'nin şartları içinde sosyalist akımın güçlenmesinin gerçek bir demokrasi ortamında daha hızlı, daha köklü olacağını bilmemizden... Teori diye bunu işlemişiz, kitabımıza bunu yazmışız.

Ama gerçek demokrasiyi faşizme döndürmek isteyenler çıkarsa o zaman nasıl bir mücâdele başlar, nasıl bir çalkantıya girer Türkiye onu şimdiden

kestiremeyiz. Herhalde faşistler için de bunun sonu pek iyi olmaz.

Hava yaratmak, solu temizlemek, yalan uydurmak, vazgeçin bu ham kafalıktan... Ortada bir Anayasa var ona rıza gösterin. Siz nasıl kapitalizmi övüyor, binbir palavra uyduruyorsanız, biz de bilimsel olarak sosyalizmi anlatacağız halka... Üstelik siz yabancılarla en çirkin iş birliğini yapıyorsunuz. Biz Türk sosyalistleri asla buna tenezzül etmez, asla bunu mübah görmeyiz.

Bizim bütün gücümüz bilinçlenmekte olan emekçi halkımız, gerçekler ve bilimselliktir. Sizin ise bütün gücünüz paralarınız, tezvirat ve Amerika... İşte aramızdaki fark...

6 Temmuz 1967

DÜNYA

Geniş tevkifler yapılması bekleniyor

GİZLİ KOMÜNİST PARTİSİNE AİT VESİKALAR ELE GEÇTİ

Türkiye gizli Komünist Partisi Sofya'dan yönetiliyor. Baştınar ve Sertel'lerin yazdıkları şifreli mektupları ve ses bandları bulundu

ERDOĞAN BAZER

YAZAR AZİZ NESİN AĞIR CEZA MAHKEMESİNDE YARGILANACAK

Rusya seyahati sırasında Aziz Nesin'i yakından izleyen Türk Millî Emniyet ajanları, Türkiye Gizli Komünist Partisi ile Moskova arasında kurye vazifesini gördüğünü tesbit etmişlerdir.

Türkiye'ye döndükten sonra siyasi polisce takip edilen Nesin'in evine yapılan âni baskında kur-yelik yaptığina ve komünizm lehinde gizli faaliyette bulunduğuna dair kesin deliller elde etmişlerdir.

İstanbul'dan 5 Mayıs'ta Moskova'ya geçen Aziz Nesin Bakü'da Sertel'lerle temasa geçmiş ve onlar-dan talimat almıştır. Bu arada Sertel'ler Türkiye'-deki komünist ajanlarına kendi el yazılarıyla yaz-dıkları 8 adet mektubu göndermişlerdir.

Aziz Nesin'e Rusya'da Nâzım Hikmet Wer-zansky'nin Polonya'da yaşayan oğlu Memet'e bırak-tığı bir teyp bandında bulunan vasiyeti de verilmiş-tir. Manzum şekilde yazılan bu vasiyetnamenin bir pasajı şöyledir:

«Çekmiş, çekiyor millet,
Lâkin güzel gelecek sonu
Sen bizim orda halkımızla beraber
Komünizmi kuracaksın Memet
Anana hasret sana hasret, yoldaşlarıma hasret
öleceğim

Ama sürgünde değil, gurbet ellerde değil
Öleceğim rüyalarımın memleketinde
Beyaz şehrimde (Moskova) en güzel günlerimin
Mehmet yavrum
Seni Türkiye Komünist Partisine emanet edi-yorum.

Gidiyorum için rahat.»

AÇIĞA ÇIKTI

Aziz Nesin'in evinde elde edilen delillerle Tür-kiye'de gizli bir Komünist Partisinin var olduğu, yeraltı faaliyetinde bulunduğu kesinlikle açığa çık-mıştır.

Moskova dönüşü Sofya'ya da uğrayan Nesin burada da Zeki Baştımar'dan gerekli talimatı almıştır. Evinde ses alma cihazının bandından başka şifreli mektuplar, gizli Komünist Partisi teşkilâtına gönderilen talimatlar bulunan Aziz Nesin yurda sokulması yasak kitapları da gizlice soktuğu anlaşılmıştır.

Sofya'dan Zeki Baştımar ve Serteiler tarafından idare edilen gizli Komünist Partisine verilen şifreli talimatın Nâzım Hikmet'in komünist olmadığı yolunda haberleri yaymak böylece zihinlerde tereddütler uyandırarak bazı mütereddit gençlerin Nâzım Hikmet'in kitaplarını okumasını sağlamak olduğu öğrenilmiştir.

Siyasî Polisin elde ettiği deliller arasında Nâzım Hikmet'in yaptığı bir konuşma da vardır. Bu konuşmada kızıl şair, Azerbaycan Sosyalist Üniversitesinin salonunu göstererek:

«İstanbul'da bizim Üniversitede de böyle salon olacak. O salon artık Türkiye Sosyalist Üniversitesinin salonu olacak. Ve o salonda Sovyet Rusya'mızın Cumhurbaşkanı oturacak» dediği tesbit edilmiştir.

YASAK KİTAP

Moskova'dan Nesin'e verilen talimatlardan biri de Nâzım Hikmet'in yazdığı ve Türkiye'ye sokulması yasaklanan bir kitabın el altından basılıp dağıtılmasıdır.

Sofya Devlet Matbaası «Narodna Prosveta» da basılan «Yaşamak Güzel Şey Kardeşim» adlı kitap da ele geçirilen vesikalar arasındadır.

Türkiye'ye döndükten sonra ilk defa TİP Genel

Başkanı M. Ali Aybar'la görüşen Aziz Nesin'in talimat getirdiği 8 kişinin isimleri siyasi polisçe tesbit edilmiştir. Bunların yazar, politikacı, sanatçı gibi kişiler olduğu ifade edilmektedir.

Millî Emniyet ve Siyasi Polis tahkikatı gizlilikle yürütmekte ve derinleştirmektedir. Yakında geniş çapta tevkiflerin yapılması beklenmektedir.

AZİZ NESİN AĞIR CEZA'DA YARGILANACAK

TİP ile yöneticileri yurt dışında bulunan Türkiye Komünist Partisi arasında irtibat tesis ettiği iddiası ile nezaret altına alınan Aziz Nesin dün mahkemeye sevk edilmiş ve ilk sorgusundan sonra «gayri mevkuf yargılanmak üzere» serbest bırakılmıştır.

Dün akşam üzeri İstanbul Basın Savcılığına getirilen Aziz Nesin'in burada savcı yardımcılarından Hüsrev Dülger tarafından iki saat süre ile ifadesi alınmıştır. Bu ifade tesbitinin sonunda Nesin Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddeleri uyarınca «Komünizm propagandası yaptığı iddiası ile» hakkında tevkif talebinde bulunularak Nöbetçi 7. Sulh Ceza Mahkemesine sevk edilmiştir.

Aziz Nesin nöbetçi mahkemede bir saat süre ile yargıcın sorularını cevaplandırmıştır. Sulh Ceza Mahkemesi bu yargı sonunda Nesin'in tevkifine mahal görmemiş ve serbest bırakılmasına karar vermiştir.

Ancak Savcılık Sulh Ceza Mahkemesinin bu kararma Nöbetçi Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde itirazda bulunmuştur. Asliye Ceza Mahkemesi ise dosya üzerinde yaptığı incelemeden sonra Sulh Ceza Mahkemesinin kararının dışına çıkmamış ve sav-

cılığın itirazını reddetmiştir. Bu karar üzerine Aziz Nesin daha sonra Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır.

T. SORGUN

6 Temmuz 1967

YENİ İSTANBUL

AZİZ NESİN DÜN ADLİYEYE VERİLDİ

Rusya'dan dönen solcu yazarın bavulundaki belgelere el kondu

Demirperde gerisinden dönen yazar Aziz Nesin, polisçe yapılan sorgusunu takiben «Komünizan faaliyet» iddiasıyla Adliyeye sevk edilmiştir.

Polisin, Aziz Nesin'e atfettiği suçlar «Komünizm lehinde faaliyette bulunmak, Türkiye Gizli Komünist Partisine mesaj getirmek, yurda sokulması yasak olan demirperde eserlerini evinde bulundurmak» tır.

Bir ay süren gezisinden bundan on gün önce dönen yazarın evinde yapılan aramada Nâzım Hikmet'in kendi sesinden konuşmasını havi bir ses bandı, eski Türkçe bir mektubu ve Rusça bazı kitaplar müsadere edilmiştir.

Aziz Nesin'in Moskova'da Lenin mezarına çelenk koyduğu ve Bakû'da Sertel'ler ile görüştüğü de polis tarafından tesbit edilmiş ve bu aleyhinde delil teşkil etmiştir.

Gizli olarak sorgusu yapılan Aziz Nesin'in mahkemece serbest bırakılmasına karar verilmesi üzerine savcılık, bu karara bir üst mahkeme nezdince

itiraz etmiştir. Savcılığın bu itirazını yersiz bulan 5. Asliye Ceza Mahekmesi Aziz Nesin'in serbest bırakılmasını kararlaştırmıştır.

VESİKALARDAN BİR KISMI

Türk Siyasî Polisine ve Emniyet makamlarına göre Rus Komünist Partisi ile Türkiye Gizli Komünist Partisi arasında bir kurye vazifesi gören ve her yıl bir kaç defa Demirperde gerisi ve Rusya seyahatlerinde Türkiye'den Moskova'ya rapor götürdüğü ve Moskova'dan da yerli komünistlere talimat getirdiği sabit olan Aziz Nesin'in üzerinde bulunan belgelerden biri de, vatan haini Nâzım Hikmet'in kendi el yazısıyla yazılmış, ayrıca kendi sesiyle bandâ alınmış bir vasiyetname niteliği taşıyan şu talimattır:

MEMET'İN SON MEKTUBUNDAN

Çekmiş, çekiyor millet
Lâkin güzel gelecek sonu...
Sen bizim orada
Halkımla beraber komünizmi kuracaksınız. Memet
Gözle görecek
Elle tutacaksın onu Memet
Anana hasret
Sana hasret
Yoldaşlarıma hasret
Öleceğim
Ama sürgün değil
Gurbet ellerde değil
Öleceğim rüyalarımın memleketinde

Beyaz şehrinde (Moskova kastedilmektedir)
en güzel günlerimin

Memet yavrum,

Seni T. K. P.'ye (Türkiye Komünist Partisi)
emanet ediyorum

Gidiyorum

İçim rahat.

Kurye Aziz Nesin'in Türkiye'ye getirmek istediği ve üzerinde polisler tarafından bulunan bir mektupta Nâzım Hikmet'in Azerbaycan Sosyalist Devlet Üniversitesinde yaptığı bir konuşmanın metni bulunmaktadır.

Nâzım Hikmet'in bu konuşmasının bir kısmı şöyledir:

«İstanbul'da bizim Üniversite'de de böyle salon olacak. O salon artık Türkiye Sosyalist Üniversitesinin salonu olacak. Salonda da bizim Cumhurreisimiz oturacak.»

6 Temmuz 1967

SABAH

Mahkemeye verilen solcu Aziz Nesin'de Türkiye'deki komünistlerin listesi çıktı

POLİS, BÜTÜN YURTTA KOMÜNİST AVINA BAŞLADI

İstanbul polisi, adını açıklamadığı birçok müseccel komünisti nezaret altına aldı.

Rusya dönüşü, bavullarında yapılan arama sonunda ele geçirilen mektuplar, şifreli evraklar ve vatan haini Komünist Şair Nâzım Hikmet Werzansky'nin oğluna vasiyetnamesini havi ses alma.

bandı, Türkiye'de bir gizli Komünist Partisinin mevcut olduğunu kesinlikle gün ışığına çıkarmıştır.

Komünizm propagandası yapmak, gizli Komünist Partisi kurucu ve faal üyesi olmak suçlarından mahkûmiyetleri bulunan Aziz Nesin, Rusya'dan trenle ve Bulgaristan yoluyla dönmüş, Sirkeci'de bavulları Siyasî Polis ve Millî Emniyet ajanları tarafından aranmıştır. Bavullarda, Sertellerin kendi el yazıları ile, Türkiye'deki Komünist yeraltı teşkilâtı elemanı olan şahıslara hitaben yazılmış 8 adet mektup ele geçirildiği beyan edilmektedir.

Mektuplarda, Türkiye Gizli Komünist Partisinin merkezinin Sofya'da bulunduğu müseccel komünist Zeki Baştımar ile Sertellerin Merkez İcra Komitesi olarak Sofya'dan Türkiye'deki gizli Komünist hareketlerini idare ettiği meydana çıkmıştır.

Gerek mektupların yollandığı şahıslar ve gerekse mektuplarda adı geçenlerin, tanınmış yazar, politikacı ve sanatçılar olduğu, bilhassa birçok TİP'linin bu gizli faaliyette fiilî vazife aldıkları anlaşılmaktadır.

Komünistlerin, Nâzım Hikmet'in komünist olmadığı yolunda dedikodular yaymak suretiyle, zihinlerde tereddütler uyandırmak ve aydın geçinen milyonlarca mütereddit vatandaşın Nâzım'ın kitaplarını okumalarının sağlanması da ele geçirilen şifreli mektuplardan öğrenilmektedir.

YASAK KİTAP

Nâzım Hikmet'in Bulgar Devlet Matbaası «Narodna Prosveta» da basılan, ve Türkiye'ye sokulması yasaklanmış bulunan «Yaşamak Güzel Şey Kardeşim» isimli kitabı da bu arada ele geçirilmiş-

tir. Vatan haini Nâzım Hikmet'in, içinde Türklüğe, Müslümanlığa ve Türk büyüklerine küfür eden, komünist olduğunu açıkça haykıran şiirleri bulunan bu kitabın gizlice bastırılıp dağıtılması da ele geçirilen şifreli talimatlarda belirtilmektedir.

TAHKİKAT GELİŞİYOR

Ele geçirilen ses bandında da Nâzım Hikmet'in kendi sesinden oğluna vasiyeti vardır. Vatan haini komünist şair bu bantta oğluna, «Seni Türkiye Komünist Partisine emanet ediyorum. Türkiye'yi komünizm kurtaracaktır. Komünizmi de sen ve onlar kuracaksınız» demektedir.

Sosyalist maskesi ile Türk milletinin komünist olmasını temine çalışanların hakikî yüzlerini meydana çıkaran bu deliller ve ses bandında adı geçenlerin toplanmalarına başlanmıştır.

Polis, ilk anda 8 kişiyi nezaret altına almıştır. Tahkikat büyük bir gizlilikle yürütülmekte, nezaret altına alınanlar ile, arananların isimleri gizlenmektedir.

KORKUDAN TİR-TİR TİTREDİ

Gece saat 04 sıralarında evine baskın yapılan Aziz Nesin, polisin gizli vesikaları ele geçirdiğini öğrendiği zaman korkudan tir-tir titremeye başlamış ve yarım saat içinde üç paket sigara içmiştir.

SORGUYA ÇEKİLDİ

Dün Adliyeye sevkedilen Aziz Nesin 5 saat müddetle sorguya çekilmiştir. Sorgu esnasında 8 bavuldaki vesikalar incelenmiştir.

Aziz Nesin, gayri mevkuf olarak muhakeme edilecektir.

(TELGRAF)

**SAYIN AZİZ NESİN, FENERYOLU HAT
BOYU No. 12 KADIKÖY**

Geçmiş olsun, gözlerinizden öperim.

Cevdet Kudret

6 Temmuz 1967

**Türkiye İşçi Partisi
Genel Merkezi
Basın Bürosu**

BASIN BÜLTENİ

**Yazar Aziz Nesin'in nezarete alınmasını
protesto eden Türkiye İşçi Partisi Genel
Başkanı Mehmet Ali Aybar, aşağıdaki
demeci vermiştir:**

Aziz Nesin'in nezarete alınması, evinin aranması, kitaplarının ve evrakının müsadere edilmesi, Anayasaya saygısızlığın yeni bir delilidir. Düşünce ve inançlarından dolayı kimse suçlanamaz; düşünce ve inançlarını yaymakta herkes serbesttir; kitap yasaklanamaz; toplattırılamaz. Anayasamızın hükümleri açıktır.

Aziz Nesin'in evinde yasak kitaplar bulunmuş-

muş!... Asıl yasak olan, kitap yasaklama zihniyeti-
dir. Türkiye'nin geriliğini meydana getiren faktör-
ler arasında düşüncenin serbestçe serpilip gelişme-
sini barbarca engelleyen yasaklar başta gelmekte-
dir. «Bid'at» lar, yani yeniliği reddetmek eğilimi Os-
manlı Devletinin çağdaş uygarlığa ayak uydurama-
masında kesin rol oynamıştır. «Bid'at» lar devrini
tarihin karanlıklarına gömmek zorundayız.

Aziz Nesin Rusya'ya, halk demokrasilerine git-
mişmiş!.. Nâzım Hikmet'in bir plâğını dinletmiş-
miş!..

Bu suçlamalar utanç vericidir. Ve asıl bu suç-
lamaları yapanlar suçludurlar.

Anayasa rafa kaldırılmak için onaylanmadı.
Dilediği yere gitmekte, dilediği kitabı okumakta ve
dilediğini yazmakta Türk vatandaşları serbesttir-
ler. Hem bu haklar Anayasamızda yazılı olacak;
hem de bu hürriyetlerinden yararlanmaya kalkan
sosyalistlerin evleri basılıp kitapları müsadere edi-
lecek; kendileri nezarete alınacak; ve bir yandan
da Demokrasiye, Hürriyete kasideler söylenecek...

Hayır! Bu, olacak iş değildir. Bu mürailiğe son
verilmelidir; son verilecektir.

AP iktidarı şunu iyice zihnine yerleştirmelidir:
Türkiye bütün düşüncelere, bütün kitaplara açıktır.
Anayasamız sosyalizme açıktır. Anayasa rafa kal-
dırtılmıyacaktır.

GENEL MERKEZ
BASIN BÜROSU

İCADA BAKIN

Böylesi şeytanın bile aklına gelmez. Nasıl da uydururlar yarabbi?.. Mamafih, fazla hayret etmek de yersiz. Siz de CHP veya TİP saflarında biraz staj görüp bilinçlendiniz mi (!) şeytana parmak ısırtabilirsiniz..

Şu buluşa bakınız bir kere:

Aziz Nesin, birkaç saat için neden tutuklanmış biliyor musunuz? İktidar, aşırı akımlarla mücadele tasarısını çıkarmak ve dokunulmazlık konusunu olup bittiye getirmek için, komünistler aleyhinde bir hava yaratmak istiyormuş da, Aziz Nesin o yüzden tutuklanmış!..

Kırk yıl düşünün acaba böyle bir yakıştırma yapabilir misiniz?.. Tasarı daha hükûmete gelmiş değil. AP Gurubunda ele alınmamış, çeşitli kanallardan geçirilip Meclise getirilmesi için aylar lâzım. Ve Aziz Nesin hakkında şimdiden tertipler yapılıyor!.. Buna develer bile güler...

Ana, insan bir kere Leninizmin metodlarını benimsemeye görsün, artık her akla esen şey bir hakikat oluverir...

Şimdi işin gerçek tarafına gelelim:

Türkiye, coğrafi durumu bakımından dünyanın çok önemli bir mevkiinde bulunmaktadır. Kuzeyde ve güneyde komünizm yayılma gayretlerine karşı, batının bir kalesi gibidir.

Asyanın az gelişmiş ülkelerinde «ulusal kurtuluş savaşı!» adı altında oynanan komünist fâciaları ve komşu Yunanistan'da cereyan eden olaylar, bizi

aşırı sol cereyanlara karşı son derece uyanık olma-
ğa sevketmektedir.

Birkaç gün önce cereyan eden Aziz Nesin olayını da, bu uyanıklığın yarattığı bir açıdan mütalâa etmek gerekir. Edebî değeri ne olursa olsun, bu yazarın ismi, Türkiye'deki solculuk hareketlerine karışmış, hattâ hüküm giyerek yıllarca hapishane-
de kalmıştır. Fırsat düştükçe, demirperde memleketlerinde tertiplenen kongrelere katılır, dünyanın dört köşesinden gelen komünist şeflerle haşır neşir olur. Bu arada nutuklar çeker, nutuklar dinler, komünist şeflerinin mezarlarını ebedî bir şükran ve tazim nişanesi olan çelenklerle süsler. Moskova ve Pekin de, bu ideolojinin Türkiyedeki fikrî temsilcisi olarak Aziz Nesin'i tanır..

İşte, böyle bir kimse hakkında, Millî Emniyet Teşkilâtımızın uyanıklık göstermesini, aklı başında hangi yurtsever Türk yadırgayabilir?.. Nihayet demokratik bir rejimde, bir hukuk devleti içinde yaşıyoruz. Hâkimi de, mahkemesi de var. Nitekim, ünlü yazar, delil kifayetsizliği sebeble birkaç saat içinde serbest bırakıldı.

Ama, bu delil kifayetsizliği, hiçbir zaman, Aziz Nesin üzerindeki dikkatlerin dağılmasını gerektirmez. Hele, Emniyet Teşkilâtımızın ödevini ihmal etmesini ise hiç icabettirmez. Fikir hürriyeti, düşünce hürriyeti, ünlü yazarlık vasfı, evet, ama, bir de bütün bir milletin hürriyeti konusu var ortada...

İşin asıl şayanı dikkat tarafı, hâdisenin daha ertesi günü (Komünist - Sosyalist) cephenin, eski Osmanlı tâbirile, yekavaz olarak feryadlarıdır: «Bırakın onu, dokunmayın ona!.. Biz sosyalistler şöyle yapacağız, böyle yapacağız!..» sesleri ayyuka çıktı...

Yağma yok efendiler. Yapacağınız her şeyin, atacağınız her adımın, yazacağınız her satırın sınırlarını iyi ölçmeniz gerekir. Türkiye’de, emniyet organları faaliyettedir. Komünizmi yasak eden kanunlar da yürürlüktedir. Evvelâ bu noktalar iyice bilinmeli, sonrası hodri meydan!..

ATIF SAKAR

8 Temmuz 1967

HABER

CEVDET PERİN

ÇETİN ALTAN VE ÖTEKİLER

Bir haftalık bir Fransa seyahatinden döner dönmez, memlekette olan-bitenlerden haber almak istedim. Karşıma birikmiş bir sürü olay ve konu çıktı:

Mizah yazarı Aziz Nesin, herhalde alay olsun diye, Türkiye’ye Nâzım Hikmet’in vasiyetnamesini getirmiş, bu yüzden nezaret altına alınmış, sonra serbest bırakılmış.

Nâzım Hikmet’e dair düşüncemi evvelce bu sü-tunda başka bir vesile ile anlatmıştım. Ben Nâzım’ın tabii ölümle öldüğüne pek inanmıyorum, ustası ve iyi bir taklitçisi olduğu Sovyet şâiri Mayakovski gibi, büyük bir hayâl kırıklığına dayanamı-yarak intihar etmiş olmasına daha çok ihtimal veriyorum.

Doğrusu, sâbık Türk vatandaşı Nâzım Hikmet yoldaşın vasiyetnamesinde ne olabilir diye zerre kadar merak etmiyorum. Çünkü, bu da, kimbilir kimler tarafından uydurulmuştur.

AZİZ NESİN ADLİYEYE VERİLDİ

«Tevkifler yapıldı, tevkifler yapılacak» gibi yayınlar, başlayan terörün doğal sonucu oluyordu. Tevkiflere başlanırken de, önce «topun ağzındaki» birkaç sosyalist yazarın tutuklanması âdet olmuştur.

6/7 Eylül olaylarından sonra ilk götürülen Aziz Nesin'di. AP iktidarının aklına bazı tevkifler yapıp solcuları sindirmek (!) gelince de Orhan Kemal ve İhsanî tevkif edilmişlerdi.

İşte yine Azizi Nesin'in yakasına yapıştılar. Sabahın yedisinde evinden alıp ertesi gün saat üçte savcılıkta sorgusu yapılmaya değin Emniyet Müdürlüğünde sorguya çekildi ve küfürlere maruz kaldı. Savcılık, ille de tevkif istiyordu: 7. Sulh Ceza Mahkemesinin serbest bırakma kararına üst mahkeme de itiraz etti ama Türk yargıcının adaleti sayesinde, istediğini elde edemedi.

Aziz Nesin'in suçu ise, Basın Kanununun 31 inci maddesine aykırı olarak bazı yayınları yurda sokmaktı! Bu konuyla ilgili olarak (Aydınlığın içinden) sütununa bakınız.

8 Temmuz 1967

ULUS

FİKRET EKİNCİ

KANAYAN BİR YARA

Millet olarak mutaassıp değilizdir. Fakat, idareci kadromuzun bir özelliği topluma geçmiştir. Düşüncede özgürlüğe karşı, eylem ve davranışta, kendimizi çok özgür hissederiz. Yakmakta, yıkmakta

bir 7 Eylöl'ün örneği var mı? Ama, bir cümlelik söylenmesine karşı, çok hassasız. Bu durumumuzdur ki, edebi zevklerimiz bile yozlaştırmıştır. Fikir hayatımızı dumura uğratmıştır. Çarpık, acayip bir toplum olmuşuzdur.

Şimdi sorarım size; bir insanın vatansız olması mı önemlidir? Yoksa, bu vatansızlığı şu devlet hesabına yaparsa mubah, bu devlet hesabına yaparsa suç, takbih edilecek bir eylem anlayışını benimseyeceğiz? Bugün, ülkemizde vatanperverlik anlayışı ile vatansızlık anlayışı iç içe örölmüş, acayip bir kafa yapısı ortaya çıkmıştır. Sanki, İngilize, Fransıza, Almanya, Amerikalıya menfaat sağlamak mubahmış. Neden? Çünkü onlar müttelikimiz imiş. Vatan satıcılığı yalnız Sovyetlere yapılabilmiş. Yani kötü olan, alçaklık olan, vatan satıcılığı değil de, bu satıcılığın kime yapıldığıdır. Böyle bir anlayış olamaz. Kötü olan vatan satıcılığıdır. Yoksa, kime satıcılık yapıldığı değildir. Önce, bu yanlış düşüncüyü ortadan kaldıralım.

Biz bu kafa yapısı ile en vatanperver evlâtlarımızı, ite ite vatan sevgisinden uzak kılmışızdır ve en aşağılık adamları da itibar sahibi yapmışızdır. Her gün komünist diye sövölen ve yıllardır vatanlarında bir sürgün hayatı yaşattığımız nice insanların, bir gün sızlandıklarını görmedik. Bir gün şu ya da bu komünist ülkeye memleketin tâbi olmasını, hattâ onlarla dost olmasını savunduklarını görmedik. Yazdıkları; tiyatrodur, romandır, mizah hikâyeleridir. Şiir'dir v.s. Okuruz, eğleniriz, özel sohbetlerimizde aydın kişiler geçinmek için eserlerini methederiz. Ama, bir kere onlara komünist damgası vurulduğu için, uğradıkları en haksız işlemde ağzı-

mızı bile açmayız. Korku iliklerimize kadar işlemiş. Nemize gerek, başımıza iş açarız diye, susar geç-
riz.

İşte, bu davranışımızdır ki ahlâk yıkıntısı ya-
ratmış, düşünce kısırlığına uğratmıştır. Bir ihtilâl-
den sonra, D.P. devrinde susmayı meziyet saymış-
lar, bir numaralı jurnalcılar olarak ortaya çıktılar.
Ama, bu komünist diye sayıp sövülenlerden bir te-
kini görmedim ki, o kadar ağır işlemlere maruz kal-
malarına rağmen, kalkıp da jurnalcılık etsinler. Biz,
o devirde böyle alçaklar tanıdık diye, kapı kapı gez-
sinler.

Diğer yandan her gün iktidar partisi kalemsor-
ları, belli devletlerin müstemlekesi olmanın erdem-
lerini sayıp dökerler. Türkiye hasta; gerçekten ah-
lâken hasta, düşünce olarak hasta, eylem olarak
hasta.

Fransa'nın Kültür Bakanını tanımayanınız var
mı? Şu şöhretli yazar. Belki yaşayan, dünyanın en
ünlü entellektüel'lerinden en önde geleni. Andre
Malraux değil mi? İspanya iç harbinde, komün-
form'un adamlarından olarak çarpışmalara katıl-
mıştı ve koyu komünist idi. Sonra, bu inanışından
döndü ve milliyetçi oldu. İkinci Dünya Harbinde,
Almanlara karşı mukavemet grubunda çalıştı ve
General de Gaulle'ün emrinde en mahrem görevleri
aldı. Şimdi de, Fransanın Kültür Bakanı olarak, ül-
kesine sayısız hizmetler yapmakta, Fransa'nın za-
yıflayan kültür etkisini yeniden dünyada diriltmeğe
koyulmuştur. Bu yolda, ne kadar başarılı olduğunu,
kimse saklamıyor.

Fransa ile aramızdaki fark işte budur. Onlar,

geçmişte inanışı şu olan bir insanı, bir numaralı vatanperver yaparlar, biz vatanperverlerimizi ite ite vatansız kılarız. Haksızlığa, sırf haksızlık olduğu için, kime karşı olursa olsun sesimizi yüceltemediğimiz için, bu durum ortaya çıkmıştır.

Bütün bunlardan şuna gelmek istiyorum. Aziz Nesin'in tutuklandığı yazıldı. Bir takım şeyler söylendi ve iktidar gazeteleri ki, her gün müstemleke edebiyatı yaparlar, neler neler yazmadılar. Ertesi gün, aynı gazetelerde ses seda yok. Sanki bir gün önce, bir komünist fesadı keşfedilmiş şamatasını yapan, onlar değil. Anlaşılan oyun tutmamış, hâkimler tertibi ya da suç istinat edilen şeyi pek anlamsız bulmuşlar ki, tutuklanma isteğini red etmişler.

Aziz Nesin'in inançları nedir bilmem. Ne ise inanç, propaganda haline getirilmedikçe suç değildir. Kanunlarımız böyledir. Hristiyanlığa inanan suçlu değildir. Şu ya da bu mezhepten olma gibi. Bu yazarımız da, açık yazayım; komünizme inanabilir. Ama, bunun propagandasını yapmadıkça, gizli teşkilâta mensup olmadıkça ve mevcut rejimi devirerek, bu rejimi kurma faaliyetinde bulunmadıkça, kendisini inancmdan ötürü kınayamayız. Onunla, hemfikir değiliz deriz. Adam bunları yapmıyorsa, üstünde bu damga var diye, ikide bir yakasına, olur olmaz şeylerden, tertip ve ihbarlardan ötürü yapışmamız, dünyaya karşı ayıptır. Sonra, hepimiz kitabını okur, güleriz, takdir ederiz. Biz sadece bir mizah yazarı olan Aziz Nesin ile ilgileniriz. O'nun inançları bizi ilgilendirmez. Bu seviyeye gelmeliyiz artık. Bakın, Şili'nin ünlü bir şairi var. Nobel'e lâ-yık görülen. Adı, Pablo Neruda, bizde pek tanınmaz. Çünkü komünisttir. Ama, dünya çok iyi tanır. Bu

zadı, Şili'nin bütün zenginleri dâvet etmekte yarışır-
lar. Hepsi de, biz o'nun komünistliği, inançları ile
ilgili değiliz. İspanyol dilini bu kadar güzel kulla-
nan, büyük şair Neruda'nın soframızda oturması bi-
zim için şereftir derler. Böyle, edebî zevk ile inanç
meselesini ayırteden bir topluluk haline gelmeliyiz.
Mizah yazarı Aziz Nesin başka, o'nun inançları baş-
kadır. İnançlarından ötürü yapılacak tertipleri ayıp-
larız.

8 Temmuz 1967

VATAN

OKTAY AKBAL

AZİZ NESİN'İN SERÜVENLERİ

Aziz Nesin'le uğraşmaktan bıkmadılar, usan-
madılar. Bir yere mi gidecek, pasaport aldı almadı
haberleri, bir yerden mi dönecek «gizli belgeler»
getirdi getirmedi söylentileri! Aziz Nesin sanki «bir
numaralı ulus düşmanı». Her kötülük ondan bekle-
nebilir, her «fesat» tertibine adı karıştırılabilir!
CHH devrinde, DP devrinde, MBK devrinde, Koa-
lisyon devrinde ve AP devrinde... Yakala Aziz'i, at
içeri, çıkar yargıç katına!.. Üç gün, beş gün man-
şetler, haberler, suçlandırmalar. Sonrası hava!.. Bir-
de bakarsınız ki, Aziz bırakılmış, elini kolunu sal-
'ayarak dolaşıyor, hikâyeler yazıyor, dergiler çık-
rıyor. Aziz Nesin'e yapılan suçlandırmalardan bir-
teki bile doğru çıkmadı. İspatlanmadı bugüne dek...
Ama sıkışınca, başın dara gelince «yakala Aziz'i!..»

Aziz Nesin, geçenlerde Kahire'ye giderken Ye-
şilköy hava alanında «yakalandı». Üzerinde bilmem
kaç dolar bulundu. 1000 lira para cezası alınıp ser-
best bırakıldı. Aziz Nesin Koalisyon günlerinde uça-

ğa binerken elinden pasaport alınıp yolundan geri çevrildi. Bu kez de Moskova'dan dönerken yanındaki bütün kitaplar gümrükte alındı, iki üç gün sonra da tutuklandı. Niye? «Gizli belgeler, yasak kitaplar» getirmiş! İki gün sonra bir de bakıyoruz, Aziz gene dışarda!

Komedyaya gibi bir şey bu! Aziz sanki her an yurda en büyük kötülükleri etmek için fırsat kollayan bir yaratık!. Herşey ondan beklenebilir, o herşeyi becerebilir! Bir an düşünmezler mi, Aziz Nesin gibi bir kişi o «gizli» belgeleri yanına alıp getirir mi hiç? Böyle işi hangi ahmak yapar? Üstelik de Aziz Nesin bu yurdu, bu halkı hepimiz kadar seven bir insandır. Bu ulusa pek çoğumuzdan daha fazla «hizmet» etmiş bir aydındır.

«Böyle Gelmiş Böyle Gitmez» demişti Aziz. Böyle gitmez, ama gidiyor daha! Bir süre daha gidecek bu terslikler, bu gariplikler! Yazarları, suçlu diye yakalamak, casus diye ardına adam koymak... Yakalarsın, iki gün içeride tutarsın, ne çıkar bundan? O yazar eninde sonunda kurtarır yakasını bu saçmalıklardan. Üstelik oturur bir güzel de yazar bu saçmalıkları, gelecek kuşakların ibretle okuması için... Ama vazgeçmezler, ille de yazar kovalayacaklar, ille de Aziz Nesin'le uğraşacaklar... Gerçek suçlular bu arada her türlü kötülükleri rahatça yapacak, aldırmayacaklar. Ama yazarları, şairleri izleyecekler...

Aziz Nesin «Nâzım Hikmet» in vasiyetnamesini, şiirlerini okuduğu plâkları getirmiş... Gazeteler böyle yazıyor. Bu mu suç? Ne olmuş yani? Nâzım Hikmet'in bütün kitapları Türkiye'nin her yanında

açıkça satılıyor, okunuyor, seviliyor. Nâzım Hikmet'in ölümünden önce halkına, ulusuna söylemek istediği birşeyler varsa bunu okumaktan ne zarar gelir?

Aziz Nesin'in anılarını gelecek kuşaklar okurken neler düşünecekler? Bizlerin nasıl gelişmelerle dolu bir toplumda yaşadığımızı... Hem gülecekler, hem acıyacaklar halimize.

11 Temmuz 1967

ANT

DEMİREL İSTİBDAD DEVRİ AÇIYOR

Çetin Altan'ın dokunulmazlığı, Aziz Nesin'in nezaret altına alınması, Çankaya'daki ziyafet ve hükûmete yasama yetkisi veren tasarı, «kirli oyun» un çeşitli safhalarıdır...

Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma teşebbüsü, AP Grubu'ndan yetki alan Demirel'in Türkiye'yi kararnamelerle yönetmeye doğru açılması, Aziz Nesin'in tutuklanması, Sunay'ın Fransa dönüşü alelacele Çankaya Köşkü'nde bütün parlâmentolere yemek vermesi, ilk bakışta, birbiriyle ilgisi olmayan konular gibi görünmektedir.

Oysa, yanlış ile doğrunun, iyi ile kötünün birbirinden pek ayırdedilemediği şu düzende, birbiri ile ilgisi yokmuş gibi görünen olayların amacının tek olduğunu görebilmek için hepsini bir bütün olarak gözden geçirmek gerekmektedir. Bu, tümüyle, bir kirli oyundur!

OLAYI

«Hava yaratmakla» görevli İçişleri Bakanı Faruk Sükan, bunun üzerine harekete geçerek, mute-med adamı İstanbul Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar'ı kullanarak dünyaca tanınmış yazar Aziz Nesin'i çirkin bir polis oyunu ile nezaret altına aldırılmıştır. Tertip, polisin daha önce başka istihbarat merkezlerinden aldığı bir habere dayanılarak hazırlanmıştır. Polis oyunu, Sovyetler Birliği'nden dönen Aziz Nesin'in bavullarına gümrükte polisler tarafından el konulmasıyla başlamış, birkaç gün sonra da ünlü yazar, Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini ihtiva eden ses bandlarını Türkiye'ye soktuğu gerekçesiyle nezaret altına alınmıştır. Ardından da, gazetelere el altından çirkin suçlamalar ve suç delili olarak uydurma fotoğraflar gönderilmiştir. Sağcı basın da, büyük bir cehalet örneği vererek bunları «Aziz Nesin'in Türkiye Gizli Komünist Partisi ile Moskova arasında kuryelik yaptığı» şeklindeki haberlerle yayınlamıştır. Ardından da Emniyet Genel Müdürü gazetecilere bir demeç vererek «Zararlı faaliyetlerde bulunanlar birer birer yakalana-caktır» demiştir.

POLİS OYUNU VE SAĞCI BASIN

Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması konusunda günlerden beri tahrik edici yayınlarda bulunan sağcı basın, geçen hafta bir polis tertibi neticesinde yazar Aziz Nesin'in tutuklanmasını da iğrenç bir şekilde istismar ederek suiniyetin, ceha-

letin ve faşist zihniyetin en çirkin örneklerini verdi.

Haberi gazetelere yansıtan Anadolu Ajansı ve Haber Ajansı oldu. Gazeteler, haberi, tutumlarına uygun başlıklarla yansıttılar. Anadolu Ajansı, «Aziz Nesin'in, Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini yurda sokmak suçuyla yakalandığını» bildiriyor, Haber Ajansı ise daha ileri giderek «Aziz Nesin'in getirdiği ses bandında, Nâzım Hikmet'in, Türkiye Gizli Komünist Partisi'nin yönetimini Polonya'da bulunan oğlu Mehmet'e bıraktığını bildiren vasiyetnamesinin bulunduğunu» haber veriyordu.

Oysa, polisin suç delili olarak kullanmak istediği Nâzım Hikmet'in «Vasiyetim» adlı şiiri, dünya basınında defalarca yayınlanmıştı ve bir mesaj mahiyeti de taşımıyordu. Üstelik, Nâzım Hikmet'in Türkiye Komünist Partisi'nin yönetimini bıraktığı iddia edilen oğlu henüz 17 yaşındaydı ve Nâzım Hikmet öldüğü yıl 13 yaşında bulunuyordu. Nitekim, ertesi gün İstanbul Savcılığı'nın tutuklama isteğine rağmen, gerek 7. Sulh Ceza Mahkemesi ve gerekse 5. Asliye Ceza Mahkemesi, «delil yetersizliği dolayısıyla Aziz Nesin'in serbest bırakılmasına» karar vererek polisin çirkin ve gülünç oyununu kesinlikle ortaya koydu.

Gel gör ki, sağcı basın, istismar edecek bir konu bulmuştu ve Aziz Nesin'in yakasını kolay kolay bırakmak istemiyordu. Ertesi günkü gazeteler, mahkemelerin kararlarına rağmen, dehşetengiz suçlamalarla dolup taşıyordu.

Dünya gazetesi «Gizli Komünist Partisi'ne ait vesikalar ele geçti» manşetiyle verdiği haberde

«Türkiye Gizli Komünist Partisi Sofya'dan yönetiyor. Baştımar ve Sertel'lerin yazdıkları şifreli mektuplar ve ses bandları bulundu. Geniş tevkifler yapılması bekleniyor» diyordu.

Tercüman gazetesi'ne göre Aziz Nesin'in «Türkiye Gizli Komünist Partisi ile Moskova arasında kuryelik yaptığı» tesbit edilmişti.

Son Havadis gazetesi, Aziz Nesin'in getirdiği bandda sekiz kişinin isminden bahsedildiğini, siyasî polisin bu sekiz kişiyi aramağa başladığını, siyasî polisin Türkiye Gizli Komünist Partisi hakkındaki dokümanları değerlendirmekte ve soruşturmasını bu yönden de derinleştirmekte olduğunu bildiriyordu.

Bâbüâlîde Sabah gazetesi ise «Polis bütün yurtda komünist avına başladı» başlığı ile verdiği haberde «Aziz Nesin'in üzerinde Türkiye'deki komünistlerin listesinin çıktığını, İstanbul polisinin, adını açıklamadığı bir çok müseccel komünisti nezareti altına aldığını» ileri sürüyordu. Gazete, yalan yayınında daha da ileri gidiyor ve «komünizm propagandası yapmak, gizli komünist partisi kurucu ve faal üyesi olmak suçlarından mahkûmiyeti bulunduğu» yazarak Aziz Nesin'e asılsız iftiralarda bulunuyordu.

CEHALET ÖRNEĞİ

Aziz Nesin hakkında suç delili olarak yayınlanan fotoğrafların lejantları ise tam bir cehalet örneği idi. Meselâ Aziz Nesin'in bir Azerbaycan Millî Şairi'nin mezarına çelenk koyarken çekilmiş fotoğ-

rafının lejandında şunlar okunuyordu: «Kendilerinin komünist değil sosyalist olduklarını iddia edenlerden Aziz Nesin, son Rusya seyahatinde, komünizmin en azılı tatbikçilerinden Lenin'in mezarına çelenk koyarken görülmektedir.» Oysa en basit tarih bilgisi olanlar dahi, Aziz Nesin'in çelenk koyduğu anıtın üzerindeki resmin Lenin'e uzaktan ya da yakından asla benzemediğini, bu resmin Lenin'e ait olduğunu söyleyenlerin değil polislik, gazetecilik yapmak, mahalle bekçiliği dahi yapamayacağını bilirlerdi. Ama Sükan'ın polisleri bu resmi Lenin mezarının resmi diye hiç tereddüt etmeden dağıtabiliyor, birtakım polis muhabirleri bunu gazetelerine götürebiliyor ve halkoyuna yön vermek durumundaki yazı işleri müdürleri de bunu Lenin'in resmi diye basabiliyorlardı!.

Kaldı ki, Lenin'in mezarına çelenk koymak bir suç teşkil ediyorsa, Sükan'ın polislerinin, Aziz Nesin'den önce, Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli'yi, eski Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'yü, bir çok milletvekili ve senatörü jurnalleyip Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldıran engizisyonculara havale etmesi gerekirdi!

Bu kadar gayriciddî delillerle dünya çapındaki bir Türk yazarının tutuklanamayacağını takdir eden yargıçların kararı da sağcı basında büyük tepki yarattı. Bugün gazetesi, «Komünizm propagandası, yapmaktan maznun solcu Nesin'in tevkif edilmeyişi yurttan hayret uyandırdı» başlığıyla verdiği haberde şöyle diyordu:

«Uzun zaman siyasî polis tarafından hakkında tahkikat yapılan, solculuğu ile tanınmış ve devamlı olarak komünist ülkelere, Rusya'ya giden, her

nevi toplantılara katılan Aziz Nesin nihayet adli-yeye verilmiştir. Hakkındaki ithamlar T.C. Kanu-nu'nun 141. ve 142. maddelerini ihlâl mahiyetinde olduğu anlaşılmıştır. Nâzım Hikmet'in vasiyetna-mesini evinde saklayan, daha bir çok Türkiye'ye girmesi yasak komünist neşriyatını ihtiva eden ki-tapları evinde bulunduran, Türkiye Gizli Komünist Partisi'nin dış memleketlerdeki elemanlarıyla yakın temaslar kurduğu vesikalarla ispat edilen solcu ya-zar Aziz Nesin'in adliyede serbest bırakılması, mu-hakemesinin gayrimevkuf olarak görülmesi, bütün memleket sathında hayretle karşılanmıştır.»

OYUN ORTADA...

Ve aynı gün bütün gazetelerde AP Senatörü Fethi Tevetoglu ile GP Lideri Feyzioğlu'nun «ko-münizme karşı tedbir alınmasını» isteyen demeçleri yayınlanıyordu.

Oyun ortada idi...

Mevcut kanunların yetersizliği ve yargıçların solcuları tuttuğu gerekçesiyle yeni tedbirler alınacak, belki de Anayasa çiğnenerek yargı yetkisi bir-takım engizisyonculara verilecekti.

Esasen Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Ka-nunu sırada bekliyordu. Gülünç düşmek bahasına da olsa, rezil olmak bahasına da olsa, çıkarıcıların çı-karlarını korumak için her türlü çirkin oyun oyna-mıyor ve sağcı basın da bu oyun içinde üstüne dü-şen görevi elhak yerine getiriyordu!

SÖVSÜNLER AMMA..

Türkiye'nin bütün varlığının yokolması karşılıklı bir Nâzım Hikmet meselesi, bir Aziz Nesin meselesi, bir Çetin Altan meselesi, bir İlhan Selçuk meselesi veyahut da yarı şaka bir halk şairi İhsanî meselesi olamaz. Böyle bir bahaneyi aslâ kabul etmiyoruz.

Muhalliflerimizden çok rica ederiz, ellerine bu tezleri alıp karşımıza çıkmasınlar. Fikir hürriyetine sonuna kadar bağlı olmamıza rağmen, bunun üzerinde tartışmayı reddediyoruz.

O kadar müsamahalı, o kadar geniş bir hürriyet rejimi takip ediyoruz ki, iktidarda olduğumuzu hissetmiyorlar. Hem de karşımızdaki bütün partilerin üstünde yalnız halktan aldığımız güven oylarıyla tek başımıza iktidarda!

En iyi idare şekli olan, hissedilmeden işliyen Hükûmet cihazı biziz. Bizim idaremizde kimseye siyasî baskıyla bir küçük fiske vurulmamaktadır.

Karşımazdakiler her meselede bizden fazla söz, hareket ve karar hakkına sahip olduklarını sanmaktadırlar. Bir vesile zuhur eder etmez: «Şunu yaparız, bunu yaparız» diyebiliyorlar.

Biz, onların idaresi ve irâdesi altında gibiyiz. Yürüyüş onların, itiraz onların, karar onların... Kendi isteğimizle ortaya çıkan bu durumdan memnunuz. Korkusuz, hür, her türlü haklarımıza sahip yaşamak budur, işte!

Ama bir noktaya kadar! Türkiyenin bütün varlığını tehlikeye sokacak hareketlere kadar... Her çeşit müsamaha ve şımarıklıklarla ancak oraya kadar gelebilirler. Oradan bir milimetre ileriye gitmek yok!

Giderlerse mevcut kanunlarla karşılarındayız. Bu yetmezse, yeni kanunlar çıkarmaya hazırız. Buna da vakit kalmazsa başlarında muazzam bir millî irâde kuvvetiyle iktidar olarak biz varız!

Mesele nedir? Nâzım Hikmet'in şairliği bahis konusuymuş! Türkçeyi o kadar güzel kullanıyormuş ki... Onu en az kendileri kadar biz de anlarız. Beğenilecek taraflarını beğeniyoruz. Fakat bununla Türkiyeyi komünizme kaydırmak yok...

Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliğinin arama, bir isim olarak katılmayı isteyenlerin adı yok olsun, sanatları yerin dibine batsın! Bu Katastrof'un ürpertisini içimizde taşıyoruz.

Bugünkü Türkiye'nin bir anarşiden sonra Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri arasında kayboluşunu düşünüyoruz. Estonya, Litvanya, yahut Azerbaycan gibi mi olacağız?

İstanbul'da Kırım gibi Türk kalmıyacak! Bir gün Sovyet Başkanı, İnönü'yü eski Kırımdaki Hânların sarayına dinlenmeye çağırdığı gibi, kendi tarafına katmak istediği bir devlet adamına:

— İstanbulumuza buyrun! Sizi Dolmabahçe, yahut Beylerbeyi Sarayımızda misafir edelim!

Diyecek... Tüyleriniz ürpermiyor mu?

Ne olmuş? Moskova'dan dönen ünlü mizahçı-

mız Aziz Nesin, Nâzım Hikmet'in oğlu Mehmede yazdığı vasiyetnamesini getirmiş... Ne de güzel şiir-miş, ya! Bu kadar şovenlik olur mu? «Dünya» bu şiirin bir parçasını almış, okuyorum:

«... Çekmiş, çekiyor millet!

Lâkin güzel gelecek sonu

Sen bizim orda kalmamızla beraber

Komünizmi kuracaksın, Mehmet!

Anana hasret, sana hasret, yoldaşlarıma hasret
Öleceğim.

Ama sürgünde değil, gurbet elleri değil,

Rüyalarımın memleketinde.

Beyaz şehirde, Moskovada...

Mehmet yavrum, seni Türk Komünist Partisine
emanet ediyorum!»

Bu şiirin basın hürriyeti, ancak Türk milleti-nin demirperde arkasında esir oluşu kadar vardır. Hepimiz biliyoruz, Nâzım sadece bir şair değildir. Aşırı derecede tehlikeli bir komünist propaganda-cısıdır da!

Aziz Nesin'den rica ederim, mizah hikâyelerini istediği gibi yazsın. Bir sanat adamının bir sanat eseri yaratmak için ilhamına karışmayız. Ama Nâ-zım Hikmet'in yaptıklarını taklit etmeye kalkma-sın! Onlar bu vatana hiyanettir, cezasız kalmasını hiç kimse, hattâ onun birçok yazılarını beğendi-ğim halde ben bile istiyemem!

Öbürleri de öyle... Türkiyeyi topyekûn tehli-keye koyamayız. Elimizde her şey varken, tek ba-

şımızda iktidardayken bunu yaparsak bize çocuklarımız kıyamet kadar lânet eder.

Her şeyden önce varlığımızı muhafaza ederek hürriyet içinde, korkusuz, bağımsız yaşıyacağız. Buna kimse dokunamayacaktır. Onun dışında bütün hürriyetler ellerindedir.

Hattâ, iktidarda oluşumuz sinirlerine dokunuyorsa, kanunî müdafaa haklarımızı kullanmıyoruz. İstedikleri kadar söylensinler.

12 Temmuz 1967

SABAH

M. NEZİHİ

ANLAYIŞ

Şu satırları beraber okuyalım:

«— ...Bu yazarımız da (Aziz Nesin) açık yazayım, komünizme inanabilir. Ama bunun propagandasını yapmadıkça, gizli teşkilâta mensub olmadıkça ve mevcut rejimi devirerek, bu rejimi kurma faaliyetinde bulunmadıkça, kendisini inancından ötürü kınayamayız.»

Aziz Nesin mevzuunda Ulus'un Fikret Ekinci'si böyle diyor. Bir kimsenin inancından dolayı kınanmasını doğru bulmuyor. Ve böylece de komünistlerin hareketlerini çok mâsumâne bir tavırla meşrû göstermeye çalışıyor.

Bu adamlar ya komünizmin ne demek olduğunu bilmiyorlar; yahut da milleti enayi yerine koyup, memlekette istedikleri gibi at oynatmak sevdasına kapılmışlar.

Birinci şık muhal!.. Zira «Ortanın solu» dâvasında bulunanların komünizmi ve komünistleri bil-

memesine imkân ve ihtimal yoktur. Onlar biliyorlar ve gayet iyi anlıyorlar ki, her komünist gizli teşkilâta mensubdur; mevcut rejimi yıkmak, komünizmi getirmek ana gayesidir. Lâkin şimdilik elde kâfi miktarda vesika yoktur da, delil kifayetsizliğinden bir komünist serbest bırakılmıştır. Bu, hiç de mühim değildir. Şimdiye kadar birçok komünist muhtelif faaliyetlerinden dolayı yakalanmış, mahkemeye verilmiş; fakat komünist olmadıklarından dolayı değil de, delil kifayetsizliğinden mahkûm edilememiştir. Bu, onları temize çıkarmaz, onların mâsum ve nâmuslu insanlar olduklarını isbata kâfi gelmez!

«Biz sadece bir mizah yazarı olan Aziz Nesin'le ilgileniriz» diyen Ulus yazarı, acaba bu şahsın demirperde memleketlerinde yaptığı seyahatlere ve sık sık komünist radyolarda yaptıkları konuşmalarla, komünist gazetelere verdiği beyanatlara ne diyebilir? Aziz Nesin, devamlı surette komünizmi benimseyip propagandasını yapmış ve hattâ bunu bütün romanlarında, yazılarında açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bir farkla ki, «komünizm» kelimesini alenen kullanıp, mevcut rejimin devrilip yerine bunun geçmesi lâzım geldiğini yazmamıştır. Fakat bunu bütün teferruatıyla dile getirmiş, romanlarında işlediği tipleri daima bu gaye için kullanmıştır. Bir mizah yazarı olan Aziz Nesin'le ilgilenen adam bütün bunları bilmez mi? Bilir ama; söylemek, i'tiraf etmek işine gelmez.

Aklı sıra halkı aldatacak, «ortanın solu» dolmasıyla komünistleri müdafaa edecek ve böylece de İnönü'ye olan minnet borcunu ödemiş olacak!

Geç efendim, geç! «Biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz.»

Milletin hakikatleri öğrenmesine Rus rubleleri mani olamayacaktır.

14 Temmuz 1967

KİM

AZİZ NESİN NASIL NEZARETE ALINDIĞINI ANLATIYOR

Tevkif edilen daktilo makinası — Lenin mi, Celil Mehmet Kulizade mi? — Aramada çocuklar da bulunacak — «Sen zaten hep namussuzlarla konuşursun.» — Vasiyetname hikâyesi — «Aziz, sen zeki adamsın!»

[Aziz Nesin, geçen hafta, yaptığı Rusya seyahatinden dönerken nezaret altına alındı. Bavulundaki kitapları, bantlar alındıktan sonra, bir de evinde arama yapıldı. Ama savcılığın Nesin'in tevkif edilme talebini ve delil diye ileri sürdüğü şeyleri ne Sulh Ceza, ne de Asliye Ceza Mahkemesi kabul etti. Böylece serbest kalan yazar, bu defa sağcı basının hücumlarına hedef oldu. Bugün, Sabah gibi gazeteler, Nesin'in tevkif edilmeyişini «Hayret uyandırıcı bir olay» diye niteliyorlar ve onun yurda Nâzım Hikmet'in vasiyetnamesini getirdiğini yazıyorlardı. Aşağıda bu olayın hikâyesini, bir de, arkadaşımız Murat Demiray'ın sorularını cevaplandıran Aziz Nesin anlatıyor.]

SORU: Yurt dışına yaptığınız geziler memleketimizde büyük bir telâş uyandırır, her defasında birtakım olaylarla karşılaşılırsınız. Daha önceki gezileriniz dolayısıyla başınıza gelenleri anlatır mısınız?

CEVAP: 1965 tarihine kadar pasaport alamadım. Her defasında birtakım aksiliklerle karşılaştım.. Kimi seferinde verdiler, fakat daha sonra vazgeçip verdikleri pasaportu geri aldılar.. İlk defa 1950 tarihinde başvurmuştum. O tarihte yürürlükte olan kanuna göre yirmidört saatte pasaport alabilmek mümkün oluyordu. Şu şansa bakın ki, ben de müracaatımdan yirmidört saat sonra pasaport alabildim. Galiba beni Hacca gideceklerden, hacı adaylarından zannetmişlerdi. Çünkü müracaatımı hacılarla beraber yapmıştım.. Ama, sevincim fazla uzun sürmedi. Hacı olmadığımı, Aziz Nesin olduğunu sonradan farkediverdiler. Pasaportumu elimden aldılar, çıkışıma engel oldular.

Buna benzer bir başka olayla 1961 tarihinde de karşılaştım. Almanya'da oynanan piyesime dâvet edilmiştim. Müracaat ettim, iki üç gün sonra evime telefon edip pasaportumun hazır olduğunu bildirdiler.. Evime telefon etmeleri, böyle bir zahmete katlanmaları karşısında pek sevindim; birazcık da şaşırdım..

Daha sonra biraz daha şaşırdım.. Çünkü, tam uçağa girmek üzereyken verdikleri pasaportu geri alıverdiler.. Bu olay üzerine İçişleri Bakanlığına müracaat edip durumu bildirdim:

— Biz karışmayız, Sıkı Yönetim Kumandanlığının işidir bu... dediler.

1965 tarihinde bir kez daha teşebbüse geçtim. «Antifaşist Yazarlar Konferansı» için dâvet almıştım.. Pasaport alabilmek için Ürgüplü'ye de telgraf çektim.. Telgrafım olumlu netice verdi; pasaport alabildim.. Bundan daha önemlisi, uçağa binebil-

dim.. Bu işe, uçak havalanıncaya kadar pek inanamadım.. «Polisler ha geldi, ha gelecek» diye bekledim durdum.. Ama, uçak havalandı.. Pek şaşırdım!.

Hazır pasaport almışken beş ay gezdim.. Almanya'ya, Polonya'ya, Macaristan'a da gittim. Yurda dönünce süresini uzatmak istedim.. Bir yıllık süre dolmak üzereydi.. Gerekli müracaatı yaptım, ama, «Olmaz» dediler.

Daha sonra Kahire'den «Asya Afrika Konferansı» için dâvet aldım.. Telgraf göndermişler, uçak biletimi de yollamışlar.. Vaziyeti bildirdim, pasaportumu Cumartesi günü gidip alabileceğimi söylediler.. Cumartesi günü gittim.. Fakat bu sefer de:

«Pazartesi günü gelin» dediler.. Pazartesi günü pasaportumu aldıktan sonra doğru havaalanına gittim. Uçak kalkmak üzereydi.. Tam gümrükten geçtiğim sırada yanıma bir sivil polis geldi, arama yapacaklarını söyledi.. Mahkeme kararını gösterdiler... Gördüm ki, mahkeme kararı benim dâvet telgrafını aldığım gün çıkartılmış.. Telgraf ile mahkeme kararı aynı tarihi taşıyor.. Yani, daha ben dış geziye çıkacağımı bilmezken, bir çokları bundan haberdar olmuş, mahkemeden arama kararı çıkartmak için bir yığın zahmete katlanmışlar..

Arama yapıldı.. Bavulumun her köşesine, kitaplarımın her sayfasına baktılar... Hiç birşey bulamadılar... Sonunda, yanıma aldığım 36 dolar problem oldu.. Oysa, benim de her vatandaş gibi yurt dışına 200 dolar götürmek hakkım vardı.

Fakat ben, param olmadığı için 200 dolar alamamış, Almanya'da oynanan eserimin telif hakkından kalan 36 doları yanıma almıştım. Bu paranın

problem olacağını bilseydim yanıma almazdım.. Fakat, yola da beş parasız çıkılmaz ki.. Her ne ise, 36 doların karşılığını ödedim.. Bütün bunlar olurken tabii uçak kaçtı.. O gün Kahire'ye gidemedim.. Ertesi günkü uçağa hâdisesiz bir şekilde bindim ve uçtum.

BANTLAR, PLÂKLAR, OYUNCAKLAR...

Kahire'ye giderken aldığım pasaportun süresi bitmemişti.. Bu sayede son gezime de çıkabildim, Rusya'ya gittim..

SORU: Rusya'ya gidişiniz değil de Rusya'dan gelişiniz hâdise oldu.. Birtakım vesikaları yurda soktuğunuz iddia edildi.. Arama yapıldı ve getirdiklerinizden bazılarına el kondu. Bunlar nelerdir?

CEVAP: Komik şeyler!.. Sevdiğim, saydığım bir şair olan Nâzım Hikmet'in bantları, plâkları... Bu bantları bana hediye etmişlerdi. Rusça klâvyeli bir daktilo makinesi... Bu makinenin klâvyesini lâtin harflerine çevirmek istedim... Fakat, Rusya'da vakit olmadığı için bu işi yaptırtamadım... Türkiye'de Rus klâvyesini Türk klâvyesine çevirtecektim. Yoksa, daktilo o haliyle benim işime ne yarayacak.

18 paket cigara, çocuğuma getirdiğim oyuncak filmler, Rusya'da çektiğim fotoğraflar alındı... El konulan fotoğraflarımdan bazılarını bir gün sonraki gazetelerde yayınladılar. Azerbaycanlı bir yazarın mezarına çiçek koyarken çekilmiş fotoğrafımı «Aziz Nesin Lenin'in mezarına çiçek koyarken...» diye yayınladılar.. Oysa, çiçek koyduğum mezar Celil Mehmet Kulizade'nindi... (Celil Mehmet Kulizade, 100. ölüm yıldönümü geçenlerde kutlanan, ya-

zılarıyla Jön Türkleri desteklemiş Azerbaycan'lı bir yazardır...) El konulan kitaplarımın arasında Rusça'ya tercüme edilmiş kendi eserlerim ve Celil Mehmet'in eserleri de vardır... Arama tam dörtbuçuk saat sürdü...

ARAMADA ÇOCUKLAR DA BULUNACAK

SORU: Gümrükte yapılan bu aramayı evinizde yapılan arama takip etti... Onu da anlatır mısınız?

CEVAP: Evimin aranacağını da tahmin ediyordum... Benim gizli kapaklı, saklı işlerim yok ki.. Korktuğum birşey yok!.. Yirmi bin tane kitabım var ve bunların arasında hükûmetin hoşlanmayacağı kitapların bulunması da gayet normal... Zaten hangi aydının evi aransa hükûmetin hoşlanmayacağı kitaplar bulunabilir... Çünkü, aydın kişi okumak zordur... Risale-i Nur'u da, Lenin'i de okuyacak, «Okuduğum kitaplar ya hükûmetin hoşuna gitmezse?» diye düşünmeyecektir... Evimin aranmasından korkmam. Onun içindir ki, arama yapılacağını tahmin ettiğim halde oturup da kitaplarım arasında bir ayıklama bile yapmadım...

Pazartesi günü yedi tane polis geldi... İhbar üzerine arama yapacaklarını söylediler... «Buyrun, aramanızı yapın!» dedim... «Arama yapılırken çocuklarınız da bulunacak!» dediler.. Biri on, diğermada çocuklar bulunsun, istemiyordum; yazar olarak tanıdıkları babaları acaba gizli kapaklı işler mi yapıyor, diye meraka kapılacaklardı. «Hayır, çocuklarınız da bulunacak!» dediler.. Biri on, diğeri onbir yaşındaki çocuklarımın gözü önünde arama başladı...

Yirmibin kitabı dört saat içinde hallaç pamuğu

gibi attılar.. Evin içi deprem yerine döndü.. Bütün kitaplarım yere indirildi. Dosyalardaki yazılarım dağıtıldı.. Boş veya dolu bütün kâğıt parçaları gayet sıkı bir şekilde incelendi.. Polisler çok yoruldu.. Onların yorgun halini görünce yardım edebileceğimi söyledim.. Fakat, «Polis ne alacağını, ne götüreceğini bilir» diye cevap verdiler.. Ama, yine de yabancı dildeki kitapların isimlerini ben tercüme ettim...

Polislerden bir tanesi Lenin'in «Dünya İşçileri Birleşiniz» adlı kitabını kısıvrak yakaladı, «Birleşsinler de bizi kessinler di'mi?» diye mırıldandı.. Nâzım Hikmet'in kitaplarını yakaladıkları zaman da kızdılar.. «Bir de beyler Nâzım Hikmet komünist değildir derler ha?» dediler..

Oysa ben, hiçbir zaman Nâzım Hikmet komünist değildir şeklinde bir lâf etmemiştim... Böyle bir söz söylenir mi? Nâzım Hikmet elbette komünisttir..

Beş saat tatlı tatlı konuşarak aramayı tamamladık.. Apış aramıza kadar arandık.. 8 bavul dolu su kitap, not, yazı, mektup, ellerine ne geçerse aldılar.. Arama faslından sonra zabıt tutuldu.. Zabıt kâğıdına «Zarar yoktur» diye yazmamı söylediler.. Arama dolayısıyla zarar olmadığını söylemek imkânsızdı.. Onun için «Normalin üstünde zarar yoktur» diye yazıp kâğıdı imzaladım..

Saat 11' buçukta, 6 bavul, 7 polis ve ben arabaya binip emniyete yollandık.. Giderken beni Salacak yolundan götürdüler.. Bu yolu ilk defa gördüğüm için polislere teşekkür ettim.. Emniyete giderken polislerle aramda şöyle konuşmalar oldu: Sorudum:

«Evlerini aradığınız kişilere karşı psikolojik durumunuz nasıl olur?»

«Valla, adamına göre değişir..» diye cevap verdiler..

Bir başka soru sordum:

«Sizin vazifeniz takip etmek.. Bir gün sosyalistler iktidara geldiğinde siz polis olarak onların idaresi altında olacaksınız. O zaman sosyalistleri takip ettiğinizi, onların evlerini aradığınızı hatırlayınca ne hissedeceksiniz?»

Cevap verdiler:

«Memleket sosyalist olduğu zaman biz de olmayacağımıza göre...»

Bu şekilde konuşarak Emniyete geldik.. Daha  nce G mr ge de uğrayıp oradaki eşyaları da almıştık.. Sorgu safhası başlamıştı..

SORU: Sizce sorgunun genel hedefi ne idi?

CEVAP: Sorgunun bütün hedefi Türkiye İşçi Partisi idi. T P. şu bakımdan hedefti; dışarıdaki kom nişt partileriyle veya gizli bir komünist partisi ile Türkiye İşçi Partisi arasında bir bağ kurulmak isteniyordu. Bu bağı benim kurduğum iddia ediliyordu.. Sorgunun bütün hedefi böyle bir bağı keşfetmeğe yönelmişti..

AZIZ, SEN ZEK  ADAMSIN!

SORU: Nasıl sorular soruldu?

CEVAP: Eskiden sorgu böyle yapılmazdı. Sorgu metodu değiştirilmiş, geliştirilmiş, belki bu metod Amerikan metodudur!. Polisler iki saat konuşuyorlar, beni sinirlendirmeğe çalışıyorlar, bağırıyorlar, hakaret ediyorlar, pohpohluyorlar ve ondan sonra çocukça bir soru soruyorlar:

— Sen Yakup Demir'le konuşmuşsun!.

— Samimiyetime inanın, ben Yakup Demir'le konuşmadım..

— Peki Yakup Demir'in öbür adı ne?

— Bilmiyorum..

— Ya işte.. Sen gizliyorsun!. Yakup Demir'le konuşmadım diyorsun ama onun öbür adını söylemiyorsun!. Sen bilmez olur musun hiç? Yalan söylüyorsun.. Sen dünyanın en zekî adamıdır! Nasıl olur da Yakup Demir'in öbür adını bilmezsin? Ya... Sen gizliyorsun.. Doğru söylemiyorsun!.

— Yakup Demir'le görüşmedim.. Öbür adının Zeki Baştımar olduğunu söylüyorlar ama bilmiyorum..

— Ya, işte gördün mü? Bak şimdi itiraf ettin.. Yakup Demir'in öbür adını biliyormuşsun ama, sorduğumuz zaman söylemedin.. Peki söyle bakalım, seyahatten dönünce nereye gittin?

— Efendim lütfen açık sorun.. Daha ben dün nereye gittiğimi bilmiyorum.. Açık sorun, samimiyetime inanın..

— Sen nereye gittiğini bilmez olur musun hiç? Bak Aziz, çocukluğu bırak.. Sen zekî adamsın.. Ama zekânı neden memleket için kullanmazsın? Hadi söyle, seyahatten dönünce çok önemli bir yere gitmiştin..

— Edebiyatçılar Birliği'ne gittim.. Yön'e gittim..

— Bunlar değil.. Sen başka bir yere gittin, söylemiyorsun!.

— Efendim, lütfen açık sorun..

— Sen ertesi gün TLP'e gittin mi?

— Evet gittim..

— Peki niye söylemiyorsun? Aziz bak görü-

yor musun? Bu sefer de söylemedin.. Gizliyorsun.. Doğru konuşmuyorsun.. Peki TİP.'te ne yaptın?

— Mehmet Ali Aybar'la görüştüm.

— Bak Aziz, çocukluğu bırak.. Sen zekî bir adamsın.. Kafanı niye memleket hayrına kullanmıyorsun? Türkiye'de gizli bir Komünist Partisi olduğuna inanmıyor musun?

— Bence Türkiye'de gizli bir Komünist Partisi yoktur.. Çünkü, en son komünist tevkifi 1950'de yapılmıştı ve o zamandan beri 17 sene geçti.. Eğer Komünist Partisi olsaydı herhalde bu 17 sene içinde yakalanması gerekirdi..

— Biz komünistleri yakalamanın zamanını bilmiyor muyuz?

— Ama hedefinizi yanlış seçiyorsunuz.. İkide birde hakkımda takibata girişmeniz, bende doğru hedef seçemediğiniz hissini uyandırıyor..

8,5 SAAT SORGU 4 SAYFA İFADE

Bu şekilde sorular, yöneltildi, cevaplar verildi. Sorgu tam 8,5 saat sürdü.. Bu sekizbuçuk saatlik konuşmaların sonunda topu topu 4 sayfalık ifade çıktı.. Çünkü, söylediklerimin sadece bazılarını yazdılar.. Yazdıkları ise kısaltıldığı için anlamsız kaçıyordu. Meselâ, «Fahri Erdiñç'le konuştum..» şeklinde bir ifade vermiş gözüküyordum.. Oysa, bu cümleyi söyleyiş tarzım çok daha değişikti.. Söylediğim 10 cümleden dokuzunu atıyorlar, bir tanesini, işlerine gelenini yazıyorlardı.. Benim komünist olduğuma hücreleri bile inanmıştı..

Sorgum sırasında çeşitli tahriklerle de karşılaştım.. Meselâ, polislerden bir tanesi kafamı ezeceğini söyledi.. Tehditle, küfürle beni konuşturamaya-

caklarını hatırlattım.. Bundan sonra, soru sorma tarzları değişti.. Dünyanın en zekî adamı olduğumu bol bol söylediler.. Fakat çocukluk yaptığımı, zekâmı iyi işlere kullanmadığımı da ifade ettiler.. Bir ara Nâzım Hikmet'in plâkları dinletildi.. Bu plâklar bana hediye edilmişti, Rusya'da dinlemek imkânını bulamamıştım.. Ben Nâzım'ı büyük şair olarak kabul ederim.. Şiirlerini dinlerken duygulanırım.. Bu sefer de öyle oldu.. Emniyet odasında Nâzım'ın şiirlerini dinlerken uygulandım.. Bu halim polislerin dikkatini çekti, birbirlerine işaret edip, «Bak.. Neredeyse ağlayacak» dediler. Nâzım Hikmet'in kendi sesinden doldurulmuş bantta «Oğlum Mehmet, seni Türkiye Komünist Partisine emanet ediyorum.» sözü vardı.. Bunu vasiyet olarak kabul ettiler.. Ve, sorular yönelttiler:

— Bu bantı Nâzım niçin sana vermiş?

— Efendim, bu bantı bana hediye ettiler.. Nâzım vermedi..

— Peki sen bu bantı alırken içinde ne olduğunu bilmiyor muydun?

— Rusya'da dinlememiştim..

— Sen, sen, sen... Çocuk musun? Olur mu Aziz, olur mu? Ya sana atom bombası verselerdi, onu da alıp getirecek miydin?

Sekizbuçuk saatlik sorgu sırasında bunlara benzer soruları cevaplandırmak zorunda kaldım.. Açtım, yorgundum, uykusuzdum.. Verdiğim cevaplar bu yüzden istediğim biçimde olmadı.. Kimi yazıldı, kimi yazılmadı.. Sorgu bittikten sonra Savcılığa gittik. Savcıya da, çok önemli saydığım meseleyi anlattım; «Sorgunun bütün hedefi Türkiye İşçi Partisidir.. TİP ile komünist partiler arasında bağ kurulmak istenmektedir..» dedim.. Savcı, Sulh Ceza

Mahkemesine tutuklanmam isteğinde bulundu.. Bu reddedildi.. Bunun üzerinl Asliye Ceza Mahkemesinde tutuklanmam istendi.. Bunu, Asliye Ceza Mahkemesi de reddetti.

SORU: Türkiye İşçi Partisi ile komünist partileri arasında bir bağ kurulmak istendiğini söylüyorsunuz.. Gaye bu olduğu takdirde mesele henüz bitmiş değildir.. Ne dersiniz?

CEVAP: Mesele henüz bitmiş değildir.. Bunu gayet iyi biliyoruz.. İlerideki günlerde karşılaşabileceklerimizi de biliyoruz. Sorgum sırasında polislerden bir tanesi «Seni İnşallah bir gün kısıkvrak yakalayacağım..» demiş, ben de ona şu cevabı vermiştim:

— Beni hiç bir zaman kısıkvrak yakalayamazsınız.. Çünkü kısıkvrak yakalanacak bir iş yapmıyorum.. Gizli, kapaklı işlerim yok, her şeyim açık..

15 Temmuz 1967

AKŞAM

Bir tahkikat gerekçesiyle sebepsiz yere tutuklanan yazar Aziz Nesin'in Başbakan'a yazdığı bir açık mektubu sunuyoruz.

BAŞBAKAN'A AÇIK MEKTUP

AZİZ NESİN

Sayın Süleyman Demirel,

İstanbul'daki siyasî polislerinizin yada onların üst makamlarının kurdukları düzenle başıma getirilenleri ve bana yapılanları, ne önceden, ne sonradan bilmiyorsunuz ve duymadınız sayarak, bunları size anlatmayı ve sizin aracılığınızla Türk ve dünya kamuoyuna duyurmayı, bir yazar olarak kendime görev biliyorum.

Sayın Demirel!

Size önce bir anımdan sözetmek istiyorum. Bundan yirmibir yıl önce, 4 Aralık 1946'da, bugün tıpkı sizin siyasî polislerinizin yaptıkları gibi, o zamanki CHP iktidarının siyasî polisleri evimi aramışlar, aldıkları üç çuval dolusu kitap ve yazılarımla birlikte beni Emniyet Müdürlüğüne götürmüşlerdi. İki sivil polis beni Emniyet Müdürünün odasına soktu. Karşımda elinde kırbaç, meşin ceketli biri, yanında da şaşı bakan başka biri vardı. Bunların, İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Demir'le yardımcı-

«sı Kemal Aygün olduklarını sonradan öğrenecektim. O zamanlar, otuz yaşında, zayıf, çelimsiz bir gençtim. Kemal Aygün'ün ilk sözü şu oldu:

«Bu mu vatani satacak hain!»

Kemal Aygün, vatan satıcısı hainlerin besili ve iriyarı olmaları gerektiğini düşünmüş, beni görünce de sürprizle karşılaşmış, hayal kırıklığına uğramış olmalıydı.

Sözle cevap veremezdim. Önce Kemal Aygün'ün, sonra da iriyarı olan Ahmet Demir'in yüzüne bakmıştım. Ahmet Demir,

— Neden öyle bakıyorsun? diye bağırarak bana iki tokat attı.

Siyasî polisler gözaltına aldıkları sanıklara sık sık «Doğru söyle! Yalan söyleme!» derler. Ama benim rastladıklarım yalan söylerler. Bu iki kişiyi, hâkim karşısına götürebilseydim, ne Aygün bana «Vatan satıcısı hain» dldiğini, ne Ahmet Demir beni döğdüğüünü söylerdi.

Sayın Demirel! Bir insan, bulunduğu özel duruma güvenerek, başka bir insanı döğüyorsa, döğdüğü insandan çok daha önce kendi insanlık haysiyetini çiğniyor ve kendi insanlığına saygısı yok, demektir. Bir insan, kendi haysiyetini çiğnemedi başkasını döğemez. Ve bir insan, kendi resmî durumundan yararlanarak başkasını döğüyorsa, kendisinin de dayak yiyebileceğini önceden kabul etmiş demektir. Nitekim öyle de olmuştur.

Eski DP milletvekili gazeteci Mithat Perin, Haber Gazetesinde çıkan, Yassıada hükümlüleriyle ilgili anılarında, Kemal Aygünün bir zamanlar bana «Vatani satacak hain bu mu?» dediği Emniyet Müdürlüğünde, kendisine vatan haini denilerek, nasıl saatlerce dayak yediğini, yarı baygın bir halde boş

bir çuval gibi sürüklendiğini, birkaç tefrikada anlat-tı. Düştüğü bu acıklı durumdan ötürü Kemal Aygün'den intikam mı aldım? Hayır... Kemal Aygün'e, en yakını kadar acıdım. Çünkü, ne yapalım ki Kemal Aygün de insan.. Ben ona yapılan o ağır işlemi insana lâıyk görmüyorum.

Değişik iktidarlar zamanında devletin en yük-sek görevlerinde bulunmuş olan Ahmet Demir'in ise, son aylarda hangi yüzkızartıcı suçlardan sanık ol-duğunu herkes gibi elbet siz de bilirsiniz.

Ben bu anımı size şunun için anlatıyorum: Ken-di insanlık haysiyetlerine saygısı olmayan siyasî polisler kullanmayınız. Sizden ve okurlarımdan bin kere özür dilerim, ama ne yapayım ki, sorgum sıra-sında bir siyasî polis şefinin savurduğu sövgüyü yazmak zorundayım. Bir insan başkasına «Ağzına sıçarım» derse, bunu diyen insan, kendi ağzının bu işe çok elverişli olduğunu çok önceden kabul etmiş demektir. Herhangi bir yurttaş, herhangi bir yurt-taşa böyle sövememelidir. Hele bu sövgücü, devletin kendisine halkın güvenliğini koruma görevini ver-diği bir siyasî memur ise ve sövdüğü insan da, bu-güne dek elli kitap yazmış, kitapları yirmiüç yaban-cı dile çevrilmiş, uluslararası üç edebiyat yarışma-sında yurduna üç ödöl kazandırmış, elliiki yaşında bir yazarsa, bu işlemin bayağılığını değerlendirme-yi size bırakıyorum.

Saat 15'den, 23'e kadar, sürekli olarak sekiz saat yedi siyasî polis birden makineli tüfek atışına tutar gibi beni sorguya çekerken, yukarda sövdüğünü söylediğim polis, sorularına kendi istediği yönde cevap vermem için «Beynini ezeceğim» diye beni üç kere tehdide kalkmıştır.

Sayın Demirel! Ben bu sövgülerin ve tehdit-

lerin yapıldığını isbat edemem. Sorgum sırasında bana sıklıkla «Yalan söyleme!» diyen siyasî polisleriniz de, bana yaptıklarını ve söylediklerini doğru söylemiyeceklerdir. Çünkü onlar, gazetelere de benim hakkımda bilerek yalan haberler vermişlerdir. Örneğin, evimden aldıkları, bir mezara çelenk koyarken çekilmiş resmin, Molla Nasrettin gazetesini çıkaran Azerbaycanlı büyük yazar Celil Mehmet Kulizâde'nin mezarına çelenk koyarken çekilmiş olduğunu söylediğim ve bunu bildikleri halde, bile bile, Lenin'in mezarına çelenk koyarken çekilmiş resmim diye, gazetelere yalan haber vermişlerdir. Ve gazeteler «İşte vesika» diye, polisin verdiği yalan haberi ve resmi yayınlamışlardır.

Lenin'in kabrine çelenk koymak ne suçtur, ne de şerefsizliktir; tersine şerefli bir iştir. Şerefli bir iş olduğu için de, İsmet İnönü, Suat Hayri Ürgüplü, Ferruh Bozbeyli gibi birçok Türk büyükleri Lenin'in kabrine çelenk koymuşlardır. İlişki düşmediği için, Lenin'in kabrine çelenk koyamadım.

Siz herhalde yetişmediniz, bizim lisede, Askerî lisede okuduğumuz ve Atatürk'ün buyruğuyla yazılmış Türk Tarih Kurumu'nun yayınladığı tarih kitabında Lenin için neler yazılmış olduğunu, siyasî polislerinizin okumalarını çok isterdim.

Söğdüler, tehdit ettiler diye polise iftira etmem için hiç bir neden yoktur. Sorgumda söylediklerimin hepsini kabul ediyorum. (Türkçe yanlışları ve mantık bozuklukları elbet benim değildir. Çünkü benim sözlerimi, kendileri, kendilerince biçim vererek yazdırıyorlardı).

Sayın Demirel!

CHP. iktidarının polisi beni tokatladığı ve bana hakaret ettiği zaman, nasıl benim haysiyetim çiğ-

nenmedi, ama onlar kendi insanlık haysiyetlerini hiçe saydırlarsa, sizin siyasî polisiniz de bana söv-
düğü zaman, ben haysiyetimden kaybetmedim, ama
bana söğen kendi haysiyetinden çok şey kaybetti.
Polisinizin haysiyetini korumak, yada insanlık hay-
siyetini koruyan polisleri çalıştırmak size düşer.
Çünkü bu, aynı zamanda kendinizi korumanız de-
mektir.

Bazı gazete ve dergiler, polisin bana komplo
kurmuş olduğunu yazdılar. Hayır, bu bir polis komp-
losu değildi. Beni sürekli sekiz saat sorguya çeken
polis, anladığıma göre, benim gizli ve kanunsuz iş-
ler yaptığımı önce kendilerini inandırmışlardı. Bu
yüzden onlara kızamadım bile, ama acıdım. Oysa
onlar, benim yurt haini olduğuma kendilerini inan-
dırmış oldukları için, bana can ve yurt düşmanı ola-
rak kızıyorlardı. Yanılmış ama samimî insanlardı.
Üstelik, içlerinden kimisi, sınırsız ölçüde bilgisizdi.
Örneğin, söven polis, İsveç sosyalizmini Türkiye'ye
örnek gösteriyor, ben İsveç'teki sermaye birikiminin
Türkiye'de olmadığını söyleyince de «Evet, İsveçin
müstemlekeleri var» diyordu. Aynı polis, yirmi yıl
önce yazdığım bir hikâyemde, sonradan jandarma
olan lisedeki bir sınıf arkadaşımın kimya imtiha-
nında su formülünü «HOH» diye okuduğunu anlat-
mış olmamı, bütün Türk jandarma subaylarına ya-
pılmış hakaret sayıyor ve bu türlü hikâyelerim ya-
abancı dillere de çevrildiği için, benim yurdumun so-
runlarını yabancılara jurnal ettiğimi söylüyordu.
Bir tek polisin bilgisizliğini söylemek, nasıl bütün
Türk polisine genelleştirilemezse, sonradan jandar-
ma olmuş bir sınıf arkadaşımın okuldaki bilgisiz-
liğini açıklamam da bütün jandarmalara genelleş-
tirilemez. Nitekim sorgum ve evimin aranışı sırasın-

“da yüksek öğrenim görmüş, hukuk bitirmiş, kanun çerçevesinde işlem yapan terbiyeli polislerle de karşılaştım. Medenî davranışları için kendilerine teşekkür ederim.

Sayın Demirel!

Beni sorguya çekenlerin, yanılmış ve samimî olduklarını ve bana komplo hazırlamadıklarını söyledim. Ama sorgunun yönünden daha büyük yerlerden bazı hazırlıkların yapıldığı açıkça belliydi. Suçlamanın hedefi, Türkiye İşçi Partisi’ydi. Sürekli ve baskılı olarak, Türkiye İşçi Partisi’yle, Türkiye içinde ve dışındaki Türkiye Komünist Partisi arasında bağ aranıyor ve bu bağ benim kurduğum söyleniyordu. Sorulara bu yönde cevaplar vermem, yani yalan söylemem için zorlanıyordum. Ne var ki polisler, bu yalana doğru olarak kendilerini inandırmışlardı. Benim, Türkiye dışındaki Komünist Partisiyle, Türkiye’deki gizli Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi arasında kuryelik yaptığımı üsteliyerek, direnerek iddia ediyorlar ve ellerinde tanık, kanıt ve belge olduğunu söylüyorlardı. Sorgunun belki iki saati, benim kuryeliğim üstünde geçti.

Sayın Demirel!

Kuryelik de bir iştir. Örneğin mahalle bekçiliği de bir iştir. Hiç bir işi küçümsemiyorum. Ancak, bir siyasi polisin, sorguya çektiği bir insanın çapını, değerini, kişiliğini, psikolojisini bilmesi gerekir. Polisler benim için saçmasapan raporlar dolduracaklarına, kişiliğim üstünde birazcık bilgi edinmeye çalışsalar, kurye olduğum yolunda beni saatlerce sorguya çekmezlerdi. Zat-ı devletinizin mahalle bekçiliği yaptığınızı iddia neyse, benim de gizli ve kanun dışı bir partinin kuryeliğini yaptığım iddiası, aynı saçmalaktır.

Sezinlediğime, sezinlemekten de ileri, anladığıma ve beni sorguya çekenlerin açıkça söylediklerine göre, hedefi Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye'deki ilericiler aydınlar olan bu önceden düzenli oyunlar, asıl bundan sonra daha geniş ölçüde yapılacaktır. Ve bütün bunlar halkımız için sürpriz olmayacak, ama bu oyunu hazırlayanlar için hep fiyaskoyla sonuçlanacaktır. Çünkü, olmayan birşey, zorla var gösterilemez.

Polisin sorgusu üzerine, Türkiye'de bir Komünist Parti örgütü olduğuna inanmadığımı söyledim. İnanmayışımın iki nedeni var. Birincisi, Türkiye'de en son Komünist Partinin yakalanışı 1950 olduğuna ve aradan geçen onyediyıl içinde polis ve başka ilgililer Türkiye'de Komünist Parti örgütü bulamadıklarına göre, kendi görüşüm olarak, Türkiye'de bir Komünist Parti bulunduğuna inanmıyorum. Aksi halde, bütçeden ayrılan büyük paralarla polisin ve başka ilgililerin onyediyıldanberi hiç bir iş yapmadıkları sonucu çıkar. İkinci neden olarak, bir Komünist Partisi varsa bile, siyasî polis, Komünist Partisini yakalamak için beni gözaltına alır ve sorguya çekerse, benim Komünist Partisi üyesi olduğuma inanırsa, ya Türkiye'de hiç Komünist Partisi yoktur, yada yanlış yolda olduğu için, polis bu partiyi bulamayacaktır.

Siyasî polisin üsteliyerek sorduğu bir soru da suydı: Türkiye dışında bir Türkiye Komünist Partisi olduğunu bildiğim halde, yurtdışı gezisinden dönüşümde, niçin gelip polise bunu haber vermemişim, niçin yurtseverlik görevimi yapmamışım? Korkunç bir soruydu bu. Bir yazar kişiliğinin ne demek olduğunu bilmeyenler, beni kendilerine muhbirlik yapmadım diye suçluyorlardı. Polisin yapa-

madığı görevini yazarın yapması mı isteniyor? Ne yönde olursa olsun polis muhbirliği yazarın görevi değildir. Kaldı ki, Türkiye dışındaki Türkiye Komünist Partisi için burdaki gazeteler, benim bildiklerimden daha çoğunu yazdılar. «Bilmiyorum, ama bilsem de size haber vermezdim» diye verdiğim cevap, beni sorguya çekenleri çok sinirlendirdi.

Bundan daha korkunç bir soru da şuydu: Sovyet Konsolosluğuna gidiyormuşum ve gitmeden önce, Konsolosluğa gideceğimi polise bildirmiyormuşum. Oysa başka yurttaşlar, Sovyet Konsolosluğuna gitmeleri gerekince, önceden polise bildiriyorlarmış. Yurttaşlar, kendilerinden güvensiz yada polis-ten korkar böyle bir duruma düşürülmüşlerse, iktidarınız ve savunduğunuz demokrasi adına bundan üzülmemiz gerekir.

Sayın Demirel!

Nasıl devleti, hükûmeti temsil eden insanlar varsa, ben de arkadaşlarımla birlikte çağdaş Türk edebiyatını temsil ediyorum. Ve bu yetkiyi elimden almak kimsenin haddi değildir. Hiçkimse, beni kendisinden daha az yurtsever sayamaz. Dilediğim yere girer çıkar, istediğim kişiyle de görüşürüm. Bir yazar olarak kiminle ne konuşacağımı, yurdumun çıkarlarını beni sorguya çekenlerden öğrenecek değilim.

Saatlerce, dışarda Türkiye Komünist Partisini temsil eden Yakup Demir'den, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı arkadaşım Mehmet Ali Aybar'a paket ve mesaj getirdiğim yolunda baskılı sorguya çekildim. Yakup Demir'i tanımam, ne Türkiye'de, ne dışarda gördüm. Ama görseydim, konuşurdum, konuşmak da isterdim. Örneğin siz nasıl Brejnev'le, Kosigin'le konuşurken, ben sizden hiç bir biçimde

şüphelenmiyorsam, ben de her kimle konuşursam konuşayım, aleyhime elde bir kanıt, belge olmadıkça, hiçkimsenin benden, yurtseverliğimden şüphelenmeye ve istedikleri biçimde cevap vermem için bana baskı yapmaya hakkı yoktur.

Sayın Demirel!

Beni sorguya çeken, siyasî polisiniz, «İnşallah seni birgün ve yakında kısıkvırak yakalıyacağız ve beynini ezeceğiz!» tehdidinde bulunmuştur. Bu yazımdan sonra büsbütün sinirlenip, bana daha kötü işlem yapabilirler. Ama korkmuyorum. Çünkü, kendime güvenim var ve korkulacak hiç bir iş yapmıyorum. Bana çok daha ağır sövebilirler; ama korkmuyorum, çünkü sövgüleriyle kendi haysiyetlerini hiçe saymış olurlar. Dövebilirler, işkence edebilirler, yine korkmuyorum, çünkü benim haysiyetim zedelenmez, ama onlar insanlık haysiyetlerinden yitirirler. Bir komployla cezaevine de atılabilirim; yine korkmuyorum, cezaevinde de yaşamasını, çalışmasını bilirim ve birgün gerçek nasıl olsa anlaşılır. En korkunç olanı ölüm mü? Ondanda korkmuyorum. Elbet yaşamak, yurdum için iyi işler yapmak, daha çok yazmak istiyorum. Ama elliiki yaşındayım ve yaşadığım kadar daha yaşayacak değilim.

Sayın Demirel!

Söylevlerinizde, demeçlerinizde, konuşmalarınızda, sıksık Anayasaya saygıdan ve demokratik düzenden söz ediyorsunuz. Siyasî Polisinizin bana yaptıkları, Anayasaya da, demokratik düzene de aykırıdır. Yanlış bir yoldadırlar. Bunları bilmiyorsunuz sayarak ve size yararı olur düşüncesiyle bildiriyorum. Saygılarımla.

16 Temmuz 1967

AKŞAM

ÇETİN ALTAN

DEMEK CELLÂTLI YÖNETİM

Aziz Nesin'in dünkü Akşam'da Başbakana yazdığı açık mektup, bu devrin perde arkasındaki cellâtlı yüzünü ortaya koyan somut bir belgeydi.

Türkiye'nin milletlerarası üne sahip birkaç yazarından biri olan Aziz Nesin'e, Demirel'in siyasî polisi şöyle hitap ediyormuş:

— Senin beynini ezeceğiz, senin ağzına sıçacağız.

Ve soruyormuş:

— Söyle bakalım Rusya'dan Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanına hangi mesajı getirdin?

Arkasından da:

— Sen, diyormuş, bir hikâyende sonradan jandarma subayı olan bir arkadaşının kimya dersinde suyun formülünü «HOH» diye okuduğunu yazarak düşmanların gözündeki Türk jandarmasını küçük düşürdün. Türkiye'de Aziz Nesin'in vatanperver olup olmadığını taş gibi cahil kafalar araştırarak ve bu da demokrasi olacak, hukuk devleti olacak... Buna Anayasa dışı ilkel ve iğrenç bir faşizm derler.

Aslında bir karakol odasında Aziz Nesin'in karşısına siyasî polis olarak çıkan kuvvet, komp-rador kapitalizminin örgütü olan iktidar partisiyle

onun Türkiye üzerindeki ortağı olan Amerika'dır.

Siyasî polis kendi başına en ünlü Türk yazarına:

— Senin beynini ezeceğiz, senin ağzına sıçacağız, diyemez. Ve bir muhalefet lideri hakkında ulu-orta bu soy ithamlar savuramaz.

Ona bu emri verenler emperyalistlerle işbirliği yapan komprador çevrelerinin siyasî temsilcileridir.

Yunanistan'da halka dönük partilere karşı Amerikancı generallerin yaptığı darbe, Türkiye'de sosyalistlere karşı komprador siyasîlerince uygulanmak istenmektedir.

Berim sabahlara kadar süren uykulu ve horultulu komisyonlarda dokunulmazlığımın kaldırılmak istenmesi, Aziz'e «Senin beynini ezeceğiz» denmesi, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanına ithamlar savurulması hep aynı plânın çeşitli halkalarıdır. Amerika ile yerli maşaları Türkiye'de halktan ve emekçiden yana olan kişilerle örgütlere karşı birçok koldan harekete geçmek ve soygunla sömürünün ve ihanetin karşısına çıkanları kökünden kazımak istemektedirler.

Tunçkanat'ın Amerikan ajanlarına bir iktidar mensubu tarafından yazıldığı anlaşılan casusluk raporunu ortaya koyması önünde kulağının üstüne yatan siyasî polis, bugün aldığı emirle Anayasayı çoğnemiş ve telâfisi imkânsız bir suç işleyerek Türkiye'nin en ünlü yazarıyla siyasî bir partisi hakkında tertipler yapmaya kalkışmıştır. Ve bundan asıl sorumlu olan da Demirel'in bizzat kendisidir...

Bir yandan telekominikasyon ihalesindeki milyonluk rüşvet iddiaları, bir yandan porselen yolsuzlukları, bir yandan kompradorlara devlet hazinesinden devredilmek istenen milyarlar ve bir yandan

da bunlara karşı halkın hakkını arıyanlara karakollarda yapılan hakaretler, «Senin beynini ezeceğiz. Senin ağzına sığacağız» sözleri.

Şimdi sormak gerekir bu küfürleri söyleyen meçhul kişiye:

— Sen kimden aldığın emir ve kimden aldığın parayla Türkiye'nin göğüs kabartarak övündüğü bir yazara bu cellâtlığı yapmaya kalkıyorsun?

Demirel'in Amerikalılardan çok büyük paralar aldığı günlerde ve onların elçileriyle fiskos ederek iktidara gelmeye yöneldiği günlerde onu karşısına çağırarak:

— Ne yapıyorsun bakalım, diye sormak neden aklına hiç gelmedi.

Ve neden bugün Aziz Nesin'e küfür ediyor, neden siyasî bir partinin lideri hakkında sorular sorma hesabına kapılıyorsun. Kim verdi sana bu emri?

Benim de hem yazarı, hem milletvekili olduğum bir şehirde olmaktadır bu kepezelikler. Bunu bütün Türk halkına her fırsatta tekrar tekrar anlatmak ve seçim kampanyalarında radyolarla bütün dünyaya ilân etmek göreviyle yükümlüyüm.

Eserleri yirmiüç dile çevrilmiş bir Türk yazarına kalkacaksınız:

— Senin beynini ezerim, senin ağzına sığarım, diyeceksiniz.

Bu ne demektir biliyor musunuz? Bu, bu memleketi ihanet etmek demektir. Bu bir yabancı devletin çıkarları için millî değerleri imha etme çabası demektir...

Ya şayet 1969'da iktidar kanadına sosyalistler de katılırsa. Ya şayet bir sosyalist İçişleri Bakanlığına gelir de bütün zulümlerin ve cellâtların adını

radyodan halka ilân eder, bütün soygun dosyalarını ortaya dökerse.

O zaman gene gizli odalarda Türkiye'nin en tinlü yazarlarına:

— Senin beynini ezeceğim, diyebilecek misiniz? O zaman yine Türk yazarlarına casusluk teklif edecek, konuştukları kişileri gizlice rapor etmelerini isteyecek misiniz?

Siz hangi Anayasa maddesine göre yapmaktasınız bu korkunç faşist baskıyı? Güvendiğiniz yer neresi, dayandığınız sınıf hangisi? Emir aldığınız kişi kim? Bunun için mi halktan toplanan vergilerden maaş alıyorsunuz?

Hani ne oldu demokrasi, hukuk devleti, Anayasa saygısı? Daha bir tek Amerikan ajanı yakalıyamadınız Türkiye'de... Neden?

Bu sorular yıldırımli sorulardır ve karşınıza her zaman çıkacaktır.

Gizli odalarda yazarlara söveceksiniz, sosyalistlere tuzaklar hazırlayacaksınız ve bu soygun, bu satılmışlık devam etsin diye gayretkeşlik yapacaksınız. Ve bunun hesabı hiç sorulmayacak bu ülkede...

Bunu gâyet iyi bilmek gerekir ki, bunun hesabı mutlaka sorulacaktır bu ülkede. Vaktiyle nasıl sorulmuşsa yine sorulacaktır... Anayasanın çiğnenmesinin ne demek olduğu, gizli bir faşizmi yürütmenin ne anlama geldiği mutlaka anlatılacaktır...

Bütün Türkiye Aziz Nesin meselesi üzerine dikkatle eğilmelidir. Ona kimlerin ne sorduğunu, kimlerin ne söylediğini, kimlerin ne tertitlediğini ve bunu kimlerin çıkarı adına yaptığını herkes inceden inceye öğrenmelidir.

Bu konuyu burada bırakacak değiliz. Hem:

Meclise getireceğiz, hem gazete sütunlarında, hem meydanlarda komprador iktidarının nasıl cellâtlı bir düzen kurmaya kalktığını ve Anayasayı hangi çıkarlar için nasıl çiğnediğini tekrar tekrar anlatacağız... 1967 yılında yazarların beynini ezmek tehdidiyle bir devlet yönetilebilir mi, yönetilemez mi, hep birlikte göreceğiz...

16 Temmuz 1967

CUMHURİYET

İLHAN SELÇUK

AZİZ İÇİN

Aziz Nesin'in «Başbakana Mektup» başlıklı yazısını okuduktan sonra gazeteyi elimden bırakıp bir süre düşündüm.. İçim bir tuhaf olmuştu. Aziz Nesin «nezarethaneye alınışını» anlatıyordu. Sade, içtenlikle, efendilikle, hırslanmadan, sükûnetle.. Kimseye dış bilemiyor, kimseye kızgınlık duymuyor, olaylara tepeden bakarak, ve kendisi olayların dışında imiş gibi konuşuyordu. Ve bugün Başbakanlık koltuğunda oturan kişiye:

«— Söylevlerinizde, demeçlerinizde, konuşmalarınızda, sık sık Anayasaya saygıdan ve demokratik düzenden sözediyorsunuz. Siyasî polisinizin bana yaptıkları, Anayasaya da, demokratik düzene de aykırıdır. Yanlış bir yoldadırlar. Bunları bilmiyorsanız sayarak ve size yararı olur düşüncesiyle bildiriyorum» diyordu.

Siyasî polis, Aziz Nesin'i 1946 yılında da yakalamış, o zamanın İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Demir ve muavini Kemal Aygün'ün yanma çıkarmıştı. Ahmet Demir'in üstünde meşin bir ceket, elinde kırbaç vardı. Kemal Aygün sormuştu:

«— Bu mu vatani satacak hain?»

Ahmet Demir bir tokat atmıştı Aziz Nesin'e:

«— Neden öyle bakıyorsun!» diye bağırarak.

Aziz Nesin bu iki adama kızgınlık duymuyordu. Kemal Aygün aynı Emniyet Müdürlüğünde ihtilâlden sonra adamakıllı bir sopa yemişti. Aziz Nesin:

— Acıdım ona.. diyordu.

Aradan yirmi bir yıl geçmişti. Aziz Nesin elli-iki yaşına varmıştı. Artık hiçkimse Türk edebiyatının Aziz Nesin'den önce ve sonra aynı olduğunu söyleyemez, hiç kimse Türk edebiyat sanatına Aziz Nesin'in katkısını inkâr edemezdi. Ne var ki, Ahmet Demir'den tokatı yediği günden bu yana elli kitap yazan ve kitapları yirmiüç yabancı dile çevrilen bir Türk yazarı, memleketine şerefler kazandırmış, Türk diline hizmet etmiş bir sanatçı, geçen hafta gene siyasi polis eliyle «nezarethaneye alınmış» ve orada ayıbı hepimizin yüzüne tokat gibi inecek olan davranışlarla karşılanmıştır.

Siyasî polis bu memleketin yazarı Aziz Nesin'i:

«— İnşallah seni bir gün ve çok yakında kısıvrak yakalıyacağız!» diye tehdit etmiştir.

«— Beynini ezeceğiz!» diye korkutmaya çalışmıştır.

Okuyucularımdan bin defa özür dileyerek, Aziz'in kendi gazetesinde kamu oyuna açıkladığı bir küfrü burada tekrar edeceğim. Çünkü bu gerçeği, bu memleketin insanları bilmek zorundadır; çünkü bu millet, kendisine elli eser vermiş, dilini güzelleştirmiş; kelimelerini, cümlelerini ve deyişlerini işlemiş; hayatını Türk edebiyatına vermiş bir adama yapılan muameleyi bilmek ve ona göre tepki göstermek zorundadır. Siyasî polis, Aziz Nesin'e:

«— Ağzına sıçarım!» diye küfür etmiştir.

Herşeyden önce şunu söyleyeyim ki, ben bu küfrü gazetemdeki köşemde tekrar etmekten utanmıyorum, ben bu küfrün devletin Emniyet Müdürlüğünde, dünyaca tanınmış bir yazarımıza söylenmiş olmasından utanıyorum.

Nezarethaneye alınarak bir gangster gibi sekiz saat sorguya çekilen, saat 15'ten 23'e kadar sürelili olarak yedi-sekiz kişi tarafından baskı altına alınan ve tehdit edilen Aziz Nesin'e reva görülen davranışların hesabını sormak, ve bu memleketin kanunsuzluklar ülkesi olmadığını ispat etmek zorundayız. Gerçi Aziz Nesin'in bu yolda bir dileği yoktur; diyor ki Süleyman Demirel'e:

«— Sizin siyasî polisiniz bana sövdüğü zaman, ben haysiyetimden kaybetmedim, ama bana söven haysiyetinden çok şey kaybetti. Polisinizin haysiyetini korumak, ya da insanlık haysiyetini koruyan polisleri çalıştırmak size düşer. Çünkü bu, aynı zamanda kendinizi korumanız demektir.»

Polisin haysiyetini korumak aynı zamanda devletin haysiyetini ve polislik mesleğinin haysiyetini korumak için gereklidir. Her devirde iktidara yamanmak istiyen sayısı az polis bulunmuş, bu polisler kendi arkadaşları arasında da nefret uyandırmışlardır. Menderes devrinde Başbakanın hovardalığını organize eden, nöbetini tutan, Beyoğlu muhabbet tellâllarının yapacağı işi yapmayı polislik sanan birtakım şerefsizler de polis arasından çıkmış ve mesleğin haysiyetini ayaklar altına almışlardır. Bunlardan en çok yakınanlar da şerefli polisler olmuşlardır. Bu vatanın yazarına sövmeyi polislik görevi sanan kişinin utancını da arkadaşları çekeceklerdir.

Siyasî polis, T.İ.P. ile yurt dışındaki Türkiye Komünist Partisi arasında «kurye» lik yapmak suçunu Aziz Nesin'e yüklemek çabasında ve bu yolda tertipler içindedir. Bu tertip Türkiye'ye dalga dalga yayılacak bir tuzağın hazırlığında ilk adımdır. Böylesine aşağılık düzenlerle Türkiye'nin uvanışını durdurmak, hırsızlık, vurgunculuk, tefecilik mesleğinin sâlikleri için bir umuttur.

Bu umutlar boşa çıkacaktır. Bu umutların peşinde olanların Anayasayı ve özgürlüğü hiçe saymalarına göz yummak, Türk toplumunun haysiyetine değer vermemektir. Milletin gözleri önünde yürütülen bu aşağılık oyuna seyirci kalacak olanlar vatandaşlık bilincine ulaşmamış olanlardır. İki yılda milyoner olmasını becerenlerin iktidar koltuklarına ve yirmi yılda elli kitap yazmış olanların suçlu sandalyelerine oturtulması devrini artık kapatmak zorundayız.

17 Temmuz 1967

CUMHURİYET

AZİZ NESİN OLAYI İÇİN AYBAR, «PLÂN, TİP'İ SAF DIŞI BIRAKMAKTIR» DEDİ

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar dün bir demeç vererek, Aziz Nesin'in Başbakan'a yazdığı açık mektuba değinmiş ve Türkiye İşçi Partisini saf dışı etmek için komplolar hazırlandığını öne sürmüştür.

AKŞAM**AYBAR: «HUKUK DIŞI TERTİPLERİN
SORUMLUSU HÜKÜMETTİR»****ANKARA, ÖZEL**

Yazar Aziz Nesin'in Başbakan'a hitaben önceki gün AKŞAM'da yayınlanan ve maruz bırakıldığı utanç verici muameleleri anlatan mektubu üzerine dün bir demeç veren TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar «Hukuk ve ahâlk dışı bütün tertiplerin sorumlusu hükûmettir. Bunun hesabını ergeç vereceklerdir» demiştir.

Aybar'ın demeci özetle şöyledir:

«TİP öteden beri gizli işler yapan bir teşekkül olarak gösterilmek istenmekte ve bu yolda tertipler yapılmaktadır. Bu tertiplerden hükûmeti sorumlu tutuyoruz. Zira Emniyet Teşkilâtı hükûmetten emir almadan bu tertipleri yapamaz. Yapmaya cesaret edemez. Tertiplerin başında CIA ajanları vardır. Ama sorumluluk Demirel Hükûmetininindir. Üstelik bunlar ahmakça tertiplerdir. TİP'in gizli işler yapmaya ihtiyacı yoktur. Anayasa sayesinde sosyalizm en ücra köylere kadar gitmiştir.»

17 Temmuz 1967

MİLLİYET**AYBAR: «TİP İLE DIŞTAKİ KOMÜNİST
PARTİSİ ARARSINDA İLGİ OLDUĞU
TERTİBİ AHMAKÇADIR»****ANKARA, ÖZEL**

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, yazar Aziz Nesin'in tevkifi sırasında dışarı-

daki Komünist Partisi ile TİP arasında ilgi kurma teşebbüsünden dolayı hükûmeti şiddetle suçlamıştır. TİP lideri Aybar özetle şunları söylemiştir:

«Sayın Aziz Nesin'in Başbakan'a hitaben yayınladığı ve mâruz bırakıldığı kanunsuz ve utanç verici muameleleri anlatan açık mektubunda, Türkiye İşçi Partisini vurmak için bir komplo hazırlanmakta olduğunu açıklamaktadır. Aziz Nesin dışardaki Komünist Partisinden Türkiye İşçi Partisine mesaj getirmişmiş...

Plân; Türkiye İşçi Partisini dışarıyla temas halinde, bir gizli teşkilâtı maskeleyen bir kuruluş olarak göstermek ve saf dışı etmek...

Biz bu tertiplerden hükûmeti sorumlu tutuyoruz. Zira Emniyet Teşkilâtı bu tertipleri hükûmetten emir almadan yapamaz. Yapmaya cesaret edemez. Türkiye İşçi Partisi'ni saf dışı etmek için hazırlanan tertiplerin başında şüphesiz CIA ajanları vardır. Fakat sorumluluk Demirel Hükûmetininindir.

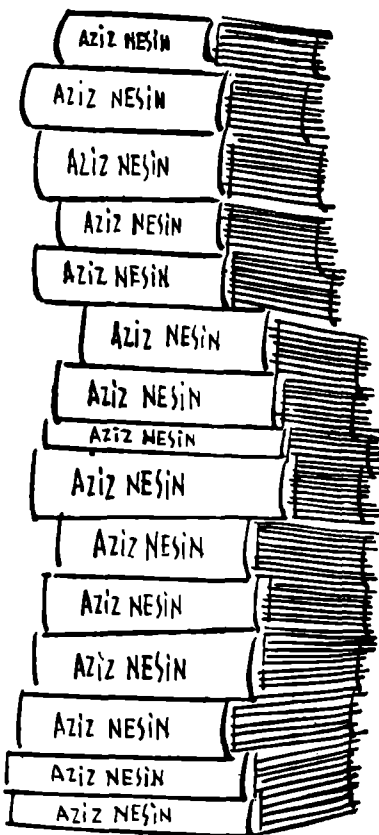
Hakikatle hiçbir ilişkisi olmayan bu tertipler, hükûmetçe Anayasanın rahatça çiğnendiğini bir kere daha ortaya çıkardığından başka üstelik ahmakça şeylerdir. Anayasaya aykırıdır, çünkü emniyet kuvvetleri, suç imâl etmek için değil, gerçek suçları ortaya çıkarmak için kurulmuştur ve bu faaliyeti eşnasında emniyet kuvvetleri Anayasaya, kanunlara bağlı, insanlara saygılı olmak zorundadır. Hükûmetler de emniyet kuvvetlerini siyasî rakiplerini saf dışı etmek için kullanamazlar. Sıkışan Demirel Hükûmeti, Amerikan aleyhtarı hareketleri önlemek, sosyalizmi durdurmak için çareler aramaktadır. Bunlar ağır siyasî suçlardır ve hesabı bir gün mutlaka sorulacaktır.

Tertipler üstelik ahmakçadır. Çünkü Türkiye İşçi Partisi'nin gizli işler yapmaya ihtiyacı yoktur. Anayasanın sağladığı hürriyetler sayesinde sosyalizm, en ücra köylere kadar gitmiştir. Hemen her köyden oy alan Türkiye İşçi Partisi sosyalist muhalefetin sesini, Meclis kürsüsünden duyurmaktadır. Bundan dolayı tüzüğü, programı ve teşkilâtıyla yepyeni, millî ve bağımsız bir kuruluş olan Türkiye İşçi Partisinin gizli işlere girişmesine, dışarıyla temas kurmasına hiç bir gerek yoktur.

Hukuk ve ahlâk dışı bütün bu tertiplerden hükûmeti sorumlu tutmaktayız. Bunun hesabını ergeç vereceklerdir.»

MİLLİYET

Suç yakıştırma çabasında bir siyasi polis, milletlerarası yazarımız Aziz Nesin'e külhanbeyi ağzı ile küfretti.
(Basından)

«Herkes bakan olabilir, başbakan olabilir, cumhurbaşkanı olabilir; fakat sanatçı olamaz.»

ATATÜRK

18 Temmuz 1967

VATAN

OKTAY AKBAL

«BEYNİNİ EZERİM»

«Nasıl devleti, hükûmeti temsil eden insanlar varsa, ben de arkadaşlarımla birlikte çağdaş Türk edebiyatını temsil ediyorum. Ve bu yetkiyi elimden almak kimsenin haddi değildir. Hiç kimse beni kendisinden daha az yurtsever sayamaz. Dilediğim yere girer çıkar, istediğim kişiyle de görüşürüm. Bir yazar olarak kiminle ne konuşacağımı, yurdumun çıkarlarını beni sorguya çekenlerden öğrenecek değilim.»

Aziz Nesin'in «Akşam» da çıkan «Başbakana Açık Mektup» undan aldım bu satırları. Önce bir hüznün doldu içime, sonra da bir öfke! Nasıl, nasıl, nasıl bir Türk yazarına hâlâ böyle davranabiliyorlar? 1967 yılının ortasında, Anayasanın tanıdığı özgürlükler ortamında, hoşgörülüğünü durmaksızın tekrarlayan bir Başbakanın yönetimi altında... Dünya ölçüsünde tanınmış bir yazarı alıyorlar, kapatıyorlar bir odaya. Çevresinde dizliyorlar. Akla hayale sığmaz suçlandırmaları yapıyorlar. Küfürler ederek, korkutarak, belki de döverek...

1945'de çok partili düzene girdiğimiz andan bu yana «yazarları, fikir adamlarını» bu kadar kolayca ezmek, çiğnemek, ayaklar altına almak alış-

kanlığına son vermek gerekmez miydi? Basın özgürlüğü, fikir özgürlüğü, düşünce ve inanma özgürlüğü... Bunlar yaldızlı, ama gerçekte «ortada izi görülmeyen» göstermelik şeyler miydi? Çok partili düzen demek, çok düşünceli, çok görüşlü bir toplum anlayışına geçmek demektir. Oysa 1945'den bu yana tam yirmi iki yıl geçti. On yıllık bir DP. iktidarı, iki yıllık bir ihtilâl, dört yıllık bir ortaklaşa yönetim, iki yıllık bir AP. iktidarı... Değişen bir şey yok! Gene bir yazarı tutukluyorlar, gene en usdışı nedenlerle suçlandırıyorlar. Öyleyse niye bütün bu partiler, bütün bu özgürlükler, Anayasa, Anayasa Mahkemesi, uygarlık düşleri? Niye?

Aziz Nesin'i «kuryelik» yapmakla suçlandırmışlar. Moskova'daki Komünist Partisinden TİP Genel Başkanına «haber» getirmiş... Aziz Nesin «kurye» olacak! Sanki başkasını bulamazlardı böyle iş için!.. Hem Aziz Nesin kim? Onu sorguya çekenler biliyorlar mı bunu? Elli kitap yazmış, bir çok yapıtı dünya dillerine çevrilmiş, oyunları Amerika'sından Almanya'sına kadar bir çok ülkelerde oynanmış bir sanatçı... Değer bilir bir ülkede yaşamış olsa el üstünde tutulacak bir yazar. Ulusunun adını yabancı ülkelere yüceltmiş. Ödüller kazanmış, başarılar göstermiş... Böyle bir insana o toplum olsa olsa teşekkür borçludur. O toplumun polisi de, hükümeti de, Başbakanı da!..

«Beynini ezeceğim» demişler Aziz'e... Kim ezecek! Güçlü bir kişi! Yumrukla, sopayla, silâhla... Beyinler öyle ezilmiyor!.. O binlerce sayfadaki yüzbinlerce, milyonlarca sözcük ne ezilir, ne yok edilir. «Beyin» o satırlar, o sayfalar gerçekte. Aziz Nesin'i, Çetin Altan'ı madde olarak «yok etmek», «ez-

mek», o «beyinlerin etkisini, gücünü, yaşamasını ölmezleştirmek, kat kat büyütmeektir.»

Bir yazar olarak utanç duydum, öfke duydum, korkunç bir acı duydum... Bu toplum, bu toplumun yöneticileri, bu toplumun özgürlükleri, bütün bu hikâyeler bir yana, bir büyük yazara, Aziz Nesin'e «reva görülenler» bir yana!.. 14 Mayıs'lar, 27 Mayıs'lar, özgür seçimler, Anayasa referandumları, çeyrek yüzyıllar, gerçek bir demokrasiyi kurmak için yapılan bütün bu çabalar, atılışlar... 52 yaşında, dünya ölçüsünde ünlü bir yazarı «senin beynini ezerim» gözdağıyla karşı karşıya bırakmak için mi? Aziz Nesin'in mektubunu Sayın Başbakan okuyunca ne diyecek, ne yapacak? Merakla beklemeğe değer...

19 Temmuz 1967

SON HAVADİS

TEKİN ERER

HÂKİMLER VE KANUNLAR

Milletleri yoldan çıkaran, kanun hâkimiyetinin zâfa uğraması, kanunların tatbik edilememesidir. Millet, kanunların tam tatbikini ister. Kanun nazarında eşit muamele görmeği bekler. Bu bakımdan hâkimlere çok büyük vazife düşmektedir.

Hâkimler, mülkün temelini yapan ustalardır. Ustalar, temele iyi harç, iyi malzeme koymazlarsa, bina yerine oturmaz. Sarsıntılı bir bina olur.

Kanunlarımız Türkiyede hilâfetin kurulmasını yasaklamıştır. Şimdi bir Türk gazetecisi düşününüz ki, Suudi Arabistandan geliyor ve yapılan aramada,

bavullarından hilâfetin Türkiye’de kurulması için kitaplar çıkıyor. Bu arada yakalanan bir teyp bandı dinlenildiği zaman, ondan da, Türkiye’ye halifeliğin getirilmesi için sözler işitiliyor. Türkiyede böyle bir sanık hâkim huzuruna çağırıldığı zaman yer yerinden oynar. Gazeteler günlerce bu haberi manşetlerine geçirirler. Hükûmete gensorular verilir. «İrtica hortluyor» diye yaygaralar koparılır. Hâkim pek haklı olarak bu sanığı tevkif eder. Bunları Türkiyeye ne diye, hangi maksatla sokuyorsun, diye kendisine türlü sualler sorulur. İşin menşei araştırılır. Bu sanık Türk adliyesinden yakasını kurtaramaz.

Şimdi, bu misalimize misal teşkil eden, fakat çok daha ağırlığı bulunan bir başka suçtan bahsedelim:

Rusya’dan bir Türk gazetecisi geliyor. Yanında Türkiyede komünizmin gelişmesini temin edecek kitaplar bulunuyor. Ele geçirilen teyp bandında Türkiye gizli komünist partisine girme tavsiyeleri yapıyor. Gazetecinin bütün hamulesi, komünist propagandasına ait malzemelerdir!

Rusya’dan Türkiye’ye dönen turist bir gazeteci, bunlardan başka daha muzir ne getirebilir? Atom bombası taşıyacak değildir ya? Bavullarında bu komünist malzemesi bulunan gazeteci, getirdiklerini dolaba kilitleyecek, arşiv yapacak ta değildir herhalde? Yakalanan teyp bandı da, bir ağacın dibine çukur kazılarak gizlenecek veya saklanacak bir meta olmamak lâzım gelir. Elbette bunlar kullanılarak, istifade edilmek, alâkahılara verilmek veya dinletilmek için getirilmiş olmalıdır. Bunu bir hâkim değil, bir ilkokul talebesi de tahmin edebilir.

Eğer hâkim böyle yakalanan bir sanığa «Sen

bu getirdiğın kitapları kimseye okumadığına, teybi de kimseye dinletmediğine göre, propaganda yapmamışsın; Güle güle, serbestsin» derse, Adalet kökünden zedelenmiş olur. Bu takdirde hapishanelerdeki pek çok esrar, afyon ve eroin suçlularını serbest bırakmak gerekir. Üzerinde esrar yakalanan bir şahsa, hâkim «Sen bu esrarları kimseye satmamışsın kendin de kullanmıyorsun, haydi c halde güle güle..» demesiyle üzerinde komünist neşriyatı bulunan bir şahsı salıvermesi arasında fark yoktur.

Böyle basit meselelerde hâkimlerin küçük ihmalleri, memleketin başına büyük gaileler açar. Yunanistanda ihtilâl, böyle basit ihmallerden doğmuştur. Bir generalle bir albay çıkmış: «Madem ki kanunlarımız komünist tehlikesini önleyemiyor, o halde bu meseleyi biz halledelim» demişlerdir. Sonradan ele geçen vesikalar, generallerin haklı olduğunu, Yunanistanın Rusya'ya satılmak üzere bulunduğunu tesbit etmişlerdir. Küçük ihmaller, Yunanistanı bir ihtilâl idaresi içinde bırakmıştır. Elbette bu hâdisede en büyük suçlular hâkimlerdir. Kendilerine intikal eden komünistliğe ait suçlara lâıykıyle değer vermemişlerdir. İhtilâlde bunlardan bir çoğu tevkif edilmiştir. Şimdi belki bin defa pişmandırlar ama, iş işten geçmiştir.

Hâkimler, karar verirken şunun bunun telkine değil, kanunların yazdığına göre hareket etmelidir. Bir milletin temayüllerine kulak vermeli, vicdanlarının emrine uymalıdırlar. Hiçbir komünist zanlısı veya suçlusu, hâkimin karşısına çıktığı za-

man: «Nasıl olsa tahliye edileceğim» kanaatini taşımamalıdır.

Hâkimler ve kanunlar bizim tek dayanağımızdır. Onlara itimat etmeğe ve güvenmeğe mecburuz!..

19 Temmuz 1967

SON HAVADİS

ORHAN SEYFİ ORHON

ŞÜKRETSİN!

Dün akşam okumaya başladığım dostum Aziz Nesin'in Başbakana mektubunu ancak bu sabah bitirebildim. Bir mizah yazarı olan Aziz Nesin memleketin birbirinden önemli bin türlü işleriyle uğraşan bir Başbakana bu kadar uzun bir mektup yazmanın ölçüsüzlüğünü herkesten iyi anlamalıydı.

Türkçede: «Bu kadar uzun duaya âmin denmez!» sözü bir halk esprisidir. Solcuların altını üstüne getirmek istedikleri bugünkü durumda Başbakan bu mektubu okuyacak zaman bulabilir mi? Okuyup ta ne yapacak?

Burada bir idare sisteminin haksızlığına vâkıf olup onu önlemek gibi bir fayda mülâhazası bile yok! Elbette polis, Sovyet Rusya'yla Türkiye arasında mekik dokuyan Aziz Nesin hakkında türlü ihbarlarla birtakım bilgilere sahip olunca tahkikat yapacaktır.

O da öyle yapmış! Aziz Nesin hakkında tahkikat yapıp elindeki vesikalarla onu savcılığa vermiştir. Hâkim delil yetersizliğinden serbest bırakmıştır.

Mesele, Türkiye dışındaki komünist partisiyle aramızdaki aşırı solcular arasında bazı emirler, bil-

giler ve mesajlar götürüp getirmemektir. Yâni bir nevi işbirliği kuruluşu!

Türk polisi, hele gizli emniyet buna karşı elbette ilgisiz kalamazdı. Bunun varlığı gibi yokluğunun müsbet vesikalarla ortaya çıkarılmasının ne kadar güç olduğu bellidir.

Aziz Nesin dostumuz da lütfen, kendini melek sanmasın! Bugüne kadar geçen hayatının yapacağı tesiri herkesten daha iyi kendi bilir. Köşesine çekilip melekâne bir saffet ve feragatle edebiyatla uğraşan bir zât değildir. Şimdiye kadar kendileriyle işbirliği yaptığı insanlar kimlerdir, nerelerdedir, ne olmuşlardır? Bir lâhza gözünü kapayıp düşünürse o da: «Polisin hakkı var. Bana karşı çok nezaketli davrandılar!» diyebilir.

Mektubunda aşağı yukarı diyor da! Ama, bu rejimi batırmayı ihmal etmeyerek, Türk polisini hayran olduğu rejimlerin siyasî polisine benzetecek...

Daha önceki iktidarda başmdan geçenleri de biraz çıtlatmayı da unutmuyor. Fakât çok beğendiği İnönü iktidarında tabutluklara atılan Türkçülerin başına gelenlere benzeyen bir şey olmuş mu söylemiyor?

Bundan önceki iktidarda en küçük bir kıpırda ma oldu mu yakalayıp deliğe tıklandığını kapalı geçiriyor. Bugün Başbakana «şundan korkmam, bundan korkmam!» diye ağız dolusu lâflar ettiğini unuttuyor...

Gücenmesin aziz dostum, bugünkü hürriyet içinde ne kadar koltuklarını kabarttığının farkında

değil! Eskiden kitaplarını çok nazikâne ithaflarla bana gönderirdi. Bu, bu posta kesildi.

Fakat ben eski dostluğa dayanarak Aziz Nesin'e tavsiye ederim: Biraz gözlerini yumup geçmiş günleri düşünsün? Ortaya çıktığı Sertellerin «Tan» gazetesi ne oldu? Matbaası bile kazaya uğrayıp yıkıldı. Sabiha Zekeriya ile kocası Türkiye'den firar edip komünistlere iltica ettiler. Onların hizmetini görüyorlar.

Bu arada çıkan dergiler kapatıldı. Sahipleri komünistlik suçuyla hapse atıldı. Nâzım Hikmet, Moskova'da bir kilise mezarlığında «Vatanım Sovyet Rusya!» diye yatıyor. Oğlunu gizli Türk Komünist Partisine emanet ediyor.

Marko paşa kapandı. Sabahattin Âli Bulgar sınırında öldürüldü.

O tam bir hürriyet içinde, aramızdadır. Canı istediği zaman Sovyet Rusya'yla Türkiye arasında mekik dokuyor. Hakkında yapılan şey bir ilk tahkikattan ibaret... Bu kadarına şükretsın. Çünkü bu kadarcık bir uyanıklığı göstermese bu hükûmeti kendisi değilse bile, dostları alaşağı ederlerdi!

Aziz Nesin, bu türlü ihtilâfları istemese, Sovyetlere karşı gönlündeki saygı ve sevgiyle yetinir, Sovyet topraklarına yüz sürmeden vazgeçerdi. Onun davranışının böyle bir şüpheyi ortaya çıkarmamasına imkân yoktur.

Mektubunda bile birşeyi inkâr ederken öbürünü ikrar etmeden geri kalmıyor. Resimde elinde görülen çiçek buketini Lenin'in mezarına değil, bir Azerî şâirin mezarına koyduğunu söylüyor.

Arkasından «Lenin'in kabrine çelenk koymak ne suçtur, ne şerefsizliktir» diyor. Moskova'ya giden resmî şahısların bunu yaptığını haber veriyor.

İnşallah ileride bir gün Moskova elçisi yahut, resmî delege olarak Rusya'ya gittiği zaman o da bunu yapar. Şimdilik bu memlekette hür yaşamaktan iyisi yoktur. Haline şükretsın!

(TELGRAF)

21 Temmuz 1967

SAYIN AZİZ NESİN, FENERYOLU HAT BOYU YONCA AP. KIZILTOPRAK

Mâruz kaldığınız çirkin davranış halk düşmanlarının toplumcular karşısındaki zayıflığının yeni bir örneği olmuştur. Size yapılanlar ve tepkinin kişiliğinize ve sanatınıza duyduğumuz saygı ve hayranlığı bir kat daha arttırmıştır. Gelecek kuşaklara kalacak acı birer vesika olan bu tip olayların hepsinin sorulacağı günler yaklaşmaktadır. Toplumcu gençlerin gönlü ve gücü sizinledir.

**ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİ BİRLİĞİ BAŞKANI
CENGİZ**

**BABIALİDE
SABAH**

21 Temmuz 1967

AZİZ NESİN MESELESİ

Son günlerde, Aziz Nesin adındaki gülünç yazarın nezaret altına alınması sebebiyle aşırı sol kanadın kopardığı yaygaralar bu şarlatanlığın yeni bir örneğini teşkil etmektedir.

Hani, Nasreddin Hoca'ya atfedilen bir fıkra vardır: Bir gün hoca merhuma sorarlar:

— Kıyamet ne zaman kopacak?

O da cevap verir:

— Onu bilmem fakat bana göre, hanım ölürse küçük kıyâmet, ben ölürsem büyük kıyamet.

Bugün bizim komünistlerin mantığı da aynen Hoca'nın mantığı gibi işliyor. Onlara göre de, bir hareketin ucu kendilerine dokunduğu zaman âdeta «büyük kıyâmet» kopuyor. Anayasa, insan hakları, hukuk devleti, fikir ve vicdan hürriyeti hep kendileri için lüzumlu, kendileri için zaruri ve şarttır. Başkalarının onlara ne ihtiyacı vardır, ne de liyakati.

İşte bu sakat ve bencil anlayış yüzündendir ki, memleketimizde komünizme karşı gösterilen en haklı tepkiyi bile, komünistler bir zulüm, bir işken-ce, bir haksızlık gibi tanıتماğa çalışmaktadırlar. Onların nazarında kanunların açıkça men ettiği ve suç saydığı komünizm propagandası yapanları, gizli gizli faaliyet gösterenleri takip etmek, sorguya çekmek ve cezalandırmak en büyük zulümdür. Kanunsuzluktur... Bu vaan, millet, hürriyet ve insanlık düşmanlarına takdirnameler verilmeli, teşekkürler edilmeli imiş...

Son günlerde, Aziz Nesin adındaki gülünç yazarın nezaret altına alınması sebebiyle aşırı sol kanadın kopardığı yaygaralar bu şarlatanlığın yeni bir örneğini teşkil etmektedir.

Bâbîâlf'nin bir merkezden idare edilen kiralık kalemleri, koro halinde şu türküyü söylüyorlar:

— Aziz Nesin büyük bir yazardır. Müstesna bir sanatçıdır. Türk diline nadide eserler kazandırmıştır. Ona böyle muamele edilir mi?

Cevap verelim:

— Aziz Nesin büyük bir yazar değil, boyu gibi küçücük bir yazarcıktır. Şişirilmiş sahte bir şöhrettir. Nükteleri orta oyunundaki Hacıvat'ın tekerlemelerinden daha basit, daha seviyesizdir. Ancak hamalların hoşuna gidebilecek bir muhtevası vardır. Kalemi son derece cılızdır. Üç satırda anlatılabilecek bir hâdiseyi beş sayfa uzatır. Hikâyecilikte tam mânası ile deniz seviyesidir. Dili ise, kaba mahalle kahvesi ağzıdır. Ne, zengin bir kelime hazinesi, ne seviyeli bir üslup, ne de düzgün bir ifâde vardır. İçinde zekâ kırıntısı ve san'at kokusu olmayan böyle avâmî şeylere, dünyanın hiç bir yerinde bizde olduğu gibi değer verilmez. Mizah dergilerinin dışına çıkamayan ve siyasî hicivden başka hiç bir konuda kalem işletemeyen kimselere yazar sıfatı da lâ-yık değildir. Bizim solcular, kendi cephelerinde olan herkese bol keseden ünvan, şöhret ve itibar dağıttıkları için, sıradan bir kalem sayılan Aziz Nesin'i de millete büyük yazar diye yutturmağa çalışmaktadırlar.

Temelsiz iddialarına böylece cevap verdikten sonra, meselenin diğer yönüne gelelim.

Bir kimse, eğer suç işlemişse, yeri ve mevkii ne

olursa olsun, ona sual sorulur, ceza verilir. Adı geçen şahıs da, büyük bir yazar dahi olsa, işlediği suçun hesabını verecektir. Kendisine isnad edilen suçu işlemediğini söyleyecek yerde meseleyi başka mecalara dökmek, bunların ancak haksız ve suçlu olduğunu isbat eder.

Hâdisenin çok daha enteresan bir başka yönü daha var. Basın'ın yaygaracı yazarlarına o noktayı da hatırlatıverelim.

Acaba, bugüne kadar Aziz Nesin'den başka yazar veya san'atkâr nezarete alınmadı mı, mahkemeye verilmedi mi, hapse sokulmadı mı? Meselâ biz bunlardan yalnız bir tanesini söyleyelim:

27 Mayıs'ta siyasî suçlu olarak Faruk Nâfiz Çamlıbel de tevkif edilip Yassıada'ya sürülmüştü. Orada bu değerli şaire çok kötü muamele yapıldığı da biliniyordu. Fakat, şimdi ısrarla fikir hürriyetinden bahseden, san'atkârları şiddetle müdafaa eden bu ateşli kalemler o zaman nerede idiler. Türk edebiyatının güzide şairi için, ilerici ve devrimci çığırtkanlar tarafından tek satır yazılmış mıdır?

Hem de Faruk Nâfiz'in millet tarafından seçilmiş bir mebus olmaktan başka hiç bir suçu bulunmadığı halde. Şimdi Aziz Nesin için köpüren ağzların, o zamanlar nasıl sevinç şarkıları söylediklerini düşündükçe, bu sahte hürriyet âşıklarından büsbütün tiksiniyoruz. Nefret ediyoruz! Efendiler ne olur, hayatınızda bir defacık samimî olunuz. Bir defacık, istismarsız, demagojisiz ve yalnız yazınız. Türk Atasözünü hatırlayarak, bir defa «iğneyi kendinize, çuvaldızı ele batırınız.»

YENİ ADANA**MEHMED KEMAL****AZİZ NESİN**

Aziz Nesin'in başına gelenleri biliyorsunuzdur. Bir gazete ile dergi bunu yazdılar. Bir gün Aziz evinden alındı ve gizli Türkiye Komünist Partisi ile ilişki kuruyor diye nezarete atıldı. Burada kendisine polis kılıklı adamlar hakaret ettiler. Aziz de bu durumu, Başbakan'a yazdığı bir açık mektupla açıkladı.

POLİS ALIŞKANLIĞI

Türkiye'nin içinde ve dışında bir gizli Komünist Partisi varsa, bunu araştırmak, bulmak polisin görevidir. Polis bu görevinde başarı sağlayamamışsa, öküz altında buzağı aramaya hiç hakkı yoktur. O kadar yoktur ki, bu davranış siyasî polis için en büyük başarısızlıktır. Aziz Nesin gibi ünü yurt sınırlarının dışına taşmış bir insanın neyi yapabileceği ve neyi yapamayacağı herkesce bellidir. Yalnız siyasî polisçe belli değildir. Siyasî polis geçmişten gelen alışkanlıkları ile, kendine iş icat etmektedir.

ESKİ NUMARA

1947'lerde bir gençlik derneğinin çalışmalarını siyasî polis «komünistlikle» suçlama tertibine girişmişti. Bu tertipte kullanılan Ekrem Anıt adlı polis şefi 5 öğrenciyi düzemece delillerle mahkemeye sevk edebilmiş, evlerinde aramalar yaptırmış, suç belgesi olarak piyasada satılan kitapları ortaya koymuş, elinin altındaki gazetelere bunu verdirmiş,

öğrenciler tutuklanmıştır. Fakat yargıç karşısına ilk çıktıklarında tutuklama kaldırılmış, sonunda da gençler beraat etmişlerdir.

Bu, bizim çok eskiden bildiğimiz bir numaradır.

SONRA NE OLMUŞ

Peki bu işleri düzenleyen polis şefi ne olmuştur? diye bir soru aklınıza düşebilir. Bakın onu da anlatayım... CHP'nin önceleri sâdık bendesi olan bu polis şefi DP iktidara geldikten sonra ordan Milletvekili olma yolunu aramıştır. Milletvekili olunca da, 1960'lara doğru idare âmiri olmuş, CHP muhalefeti Meclisten çıkarmak için Meclise polis sokmuştur. 27 Mayıs İhtilâlinde Yassıadada vatan ihane-tinden yargılanmış, mahkûm olmuştur. Vatan iha-neti Anayasayı «tebdil, tağyir» suçudur. Demek başkalarını vatan hainliği ile suçlarken, kendi durumuna hiç bakmamaktadır. Hattâ böyleleri çevrelerini göremiyecek kadar gözü kararmış ve dönmüş hale giriyorlar.

ÇOK GÖRDÜM

Ben bu zatı Yassıada duruşmaları sırasında yakından izledim. Görevini kötüye kullanırken gösterdiği celâdetin zerresi yoktu. Yargıç karşısında kıvrım kıvrım kıvranıyordu. Korkudan titriyordu. Çünkü inandığı bir mesele için savaşmamış, çıkarını düşünmüştü. Biz ise yargıç karşısında ondan çok yiğit davranıyorduk.

Böyledir işte... Elllerine devletin gücü geçti mi kendilerini aslan sanırlar, bu gücü aldınız mı kediye dönerler. Çok görmüşümdür böylelerini...

HAZİN OLAN

Aziz Nesin'i sıkıştıran polislerde bu ruh hali varmış. Aziz nezarete alınışını ve sorguya çekilişini belirtirken bunu açıkça anlatıyor. Bunlar Türkiye'yi ve siyasî iktidarları oldum olası aldatmışlar. Kafa-larının içinde bir kuşku yaratırlar ve bu kuşkunun doğruluğunu ispatlamak için oyunlar uydururlar.

İyi söylüyor Aziz... Eğer Türkiye'de veya dışarda bir gizli komünist partisi varsa, bunu aramak bu efendilerin işidir. Ama bu arama da çapı sınırları taşmış, ünü yücelmiş bir sanatçıyı sıkıştırmakla olmaz, doğru dürüst görev yapmakla olur. Bunlar görev yapmıyorlar, işin kolayına giderek efendilerini kandırıyorlar.

Hazin olan da bu ya!..

23 Temmuz 1967

TERCÜMAN

KADİRCAN KAFLI

DEV AYNASINDA

Mizah hikâyeleri yazan, ufak tefek biri var; komünist desem kızacaktır, bunun için «solcu, aşırı solcu, aşırı sosyalist» diyorum.

Moskova'ya belki yirmi defa gitti geldi, Moskof rejimi hakkında övgüler yaptı, bu konuda sabıkası da olduğu için şüphe edilmiş, son dönüşünde İstanbul Emniyet Müdürlüğüne götürüldü, sorguya çekildi, mahkemeye verildi, serbest bırakıldı.

Bu kişi, aşırı solcu ve sosyalist, Moskova'nın si-

yasetine muvazi tutumlu haftalık bir gazetede Başbakan Süleyman Demirel'e iki kocaman sahifelik bir «Açık mektup» neşretti. Başbakanın ve vazifelerini yapmış olmaktan başka bir halleri olmayan Emniyet Teşkilâtının eski ve yeni yüksek âmirlerinin resimlerini koymuş. Demirel'in resmi yanındaki isminin altında «Hukuk Devleti Nerede?» sorusu var. Türkiye'de hukuk devleti olmasaydı bu bay serbest bırakılır ve gazetede böyle bir mektubu yayınlatabilir miydi. Ama onlara göre «Hukuk Devleti», onu yıkıp hukuk tanımayan diktatör devleti kurma imkânını vermelidir. «Kapan da kaçan mı?»

Dayak yememiş, işkence yapılmamış, eziyet edilmemiş, sadece sorguya çekilmiş. Çekerler ya... Ama o, yirmi sene önce yediği iki tokatı öyle şişiriyor ki Türkiyede Rus CEKA, GPU veya NKVD polisinin milyonlarca insanı gece yataklarından kaldırıp enselerinden kurşunlamalarını, aç ve susuz Sibirya'ya sürmelerini hatırlatıyor. Tükiye'de yok da o mekik dokuduğu memlekette mi hukuk devleti var?

Bu bay Rusya'dan her dönüşünde deste deste para ile dönermiş, bu paralar kitaplarının «te'lif ücreti» imiş; ikiyüzbin liraya apartman katı satın aldığı da söyleniyor! Kitap parası için ne diye onu bu kadar yorarlardı? Yoksa Rus'ların parası kalmadı da taksite mi bağladılar?

Bazı aynalar cüceyi dev gibi gösterir; bu bayın yazısında öyle bir hava var ki kendisini dev aynasında gördüğü anlaşıyor.

Polis gûya ona sövmüş! Artık bir gerçektir ki «sosyalist yalan söyler.» Başbakana açık mektup

yazacağına ne diye hakaret dâvası açmıyor? Çünkü maksat ucuz propagandadır.

«Moskova'da Lenin'in mezarına çelenk koydun!» demişler. «Koymadım» demiş. Sonra bu konuda «eski Başbakanlardan İsmet İnönü, Suat Hayri Ürgüplü ve Millet Meclisi Başkanı Feruh Bozbeyli çelenk koyarlar da ben niçin koymazmışım? Lenin'in mezarına çelenk koymak şerefli bir iştir» diyor. Onların çelenk koymaları Lenin'in fikirlerini alkışladıkları için değil sadece âdet ve usuldendir, resmî sıfatları olmasaydı ve dâvetli bulunmasalardı koymazlardı.

Mektubun bir yerinde kendisi hakkındaki işlem münasebetiyle «bu bir polis komplosu değildi» diyor; ama «daha büyük yerlerden daha büyük hazırlıkların yapıldığı açıkça belli» imiş. «Bir komplo ile cezaevine de atılabilir» miş.

Türkiye İşçi Partisi ile Rusya'daki Türkiye Komünist Partisi arasında «kuriye» lik yapmazmış, çünkü bu, Başbakanın mahalle bekçiliği yapmasına benzermiş! Hukuk devletinde gerekirse Başbakan mahalle bekçiliği de yapar, çünkü milletin can ve mal emniyetinden sorumludur. Her sosyalist ise sosyalizm uğrunda her şeyi yapar, yoksa bununla sosyalistler arasındaki makamının Başbakan derecesinde olduğunu söylemek mi istiyor. Rusya'daki Komünist Partisi ile görüşseydi de bunu açıklamazmış! Bunu zaten biliyoruz, çünkü açıklarsa bir daha Moskova'ya gidemez.

Hele şu lâfa bakınız: «Nasıl devleti, hükûmeti temsil eden insanlar varsa ben de arkadaşlarımla beraber çağdaş Türk Edebiyatını temsil ediyorum!» Türkiye Başbakanı Rusya Başbakanı ile nasıl konu-

şursa o da Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri Yakup Demir'le konuşurmuş! O da mı devlet veya hükümet başkanı?

Elli «güldürücü kitap» yazmışmış, dünyaca tanınmışmış! Bunlar Rusya'da imtiyazlar sağlar, fakat Türkiyede aslâ! Türkiye'de en yüksek insanlar «iyi vatandaş» olanlardır ve makamlar bile kanun karşısında sorumluktan kimseyi kurtaramaz!

Dev aynasını ve Moskof hayranlığın bırak da iyi vatandaş olmaya bak. O zaman kimse senden şüphelenmez.

KADİRCAN KAFLI, 28 EKİM 1957 DE, TERCÜMAN GAZETESİNDE AZİZ NESİN İÇİN ŞUNLARI YAZMIŞTI:

«Ben devrimizin en kuvvetli ve verimli mizah muharriri Aziz Nesin'in son kitabından bahsetmek istiyorum. Kitabın adı ilk hikâyenin başlığından alınmış, bu başlık «Hangi Parti Kazanacak?»dır.

Mizah muharriri en ağır konuları, en acıklı faciaları bile alaylı bir hava içinde anlatmak imkânına sahiptir, okuyanları önce güldürür, sonra düşündürür. Yalnız gülüp geçenler için çerezdir, düşünebilenler içinse derin ve ciddî inceleme mahsülü yazılardan daha mânâlıdır.

Aziz Nesin'in roman ve hikâyelerinde bilhassa devrimizin içtimâî yaralarını buluyoruz, bugün bizi eğlendiren bu hikâyeler meselâ yarım asır veya bir asır sonra bugünün ahlâkını, bugünün modasını, kültür seviyesini inceliyecek âlimler için kaynak

olacaktır, nitekim daha evvelki devirlerin ahlâkı hakkında bilgi edinmek için o devrin mizahî eserlerini okumak en kestirme yol oluyor.

İtalya'da yapılan Milletlerarası Edebiyat Yarışmasında iki defa birinci olan Aziz Nesin şimdiden edebiyat tarihimize şeref veren pek usta bir mizah muharriridir.»

AYNI KADİRCAN KAFLI, 20 KASIM 1957 DE, TERCÜMAN GAZETESİNDE ŞÖYLE YAZMIŞTI:

«Mizah üstadı Aziz Nesin'in «Deliler Boşandı» isimli bu ibretli hikâyesini okuduktan sonra düşündüm: Bugün bizi idâre eden akıllıların yerine deliler gelse ne olur? Akıllıların yaptıklarının tersini yapacaklarına göre ne yapacaklarını kestirmek kolaydır.»

AYNI KADİRCAN KAFLI, 27 MART 1959 DA, TERCÜMAN GAZETESİNDE ŞÖYLE YAZMIŞTI:

«Mizah muharrirlerinin bazıları doğrudan doğruya hükümdar ve hükûmete taş atmışlardır, bazıları ise ancak yaşadıkları devrin sosyal sapıklıklarını, bozukluklarını aksettirmişlerdir; zamanımızın en yaratıcı, en mükemmel ve en sevimli mizah muharrirlerinden olan Aziz Nesin de ikinci gruptur, yani şahıslarla ve hükûmetle değil topluluk ahlâkı ile meşguldür; zaten onun üstünlüğü de bilhassa bu bakımdandır.

İki defa Milletlerarası mizah mükâfatını kazanmış olan meslektaşımız son beş altı sene içinde ta-

mam ondokuz mizah romanı veya hikâye kitabı neşretmiş bulunuyor: Her biri sekiz onbin basılan bu kitaplardan birinin kısa zamanda üç, yedisinin de iki defa basılmış olduğu dikkate alınırsa halkımız tarafından geniş bir rağbet gördüğünü kabul etmek gerekir.

Bu hikâyeleri okuyacak olan bizden sonrakiler de nasıl sosyal bir facia içinde yuvarlanıp gittiğimize güleceklerdir. Gülsünler, acımalarından bir fayda olmayacak ki...»

25 Temmuz 1967

ANT

17 TEMMUZ

AZİZ NESİN VE TİP

Aziz Nesin'in «Başbakana Açık Mektub»unda TİP'e karşı hazırlanan tertipleri açıklaması üzerine TİP Genel Başkanı Aybar bir demeç vererek «Tertipler ahmakçadır. TİP'in gizli işler yapmağa ihtiyacı yoktur. Anayasanın sağladığı hürriyetler sayesinde sosyalizm en ücra köylere kadar gitmiştir. Hemen her köyden oy alan TİP, sosyalist muhalefetin sesini, Meclis kürsüsünden duyurmaktadır. Hukuk ve ahlâk dışı bu tertiplerden hükûmeti sorumlu tutmaktayız. Bunun hesabını ergeç vereceklerdir» dedi.

ANT

23 TEMMUZ

TEB' NİN PROTESTOSU

Aziz Nesin'in nezaret altına alınması olayını protesto etmek üzere Türk Edebiyatçılar Birliği bir

bildiri yayınladı. Bildiride «Türk sanatçısını âdi suçlular çizgisine düşürmeğe yeltenen bu saygısız tutumu şiddetle reddeder ve bu türlü ilkel anlayışlarla her zaman savaşmayı baş görev saydığımızı kamu oyuna duyururuz» denilmektedir. Aziz Nesin olayı, bütün dünyada da geniş tepki yaratmış bulunmaktadır.

NEDİR BU MARİFETLER

İllallah bu «Siyasî Polis» ten.

Nedir bu «Siyasî Polis», kimdir, kimin tarafından idare edilmektedir, kime bağlıdır, galiba işin esasını bilen yok. Bir «Millî Emniyet Teşkilâtı» vardır. Bir «Birinci Şube» den bahsederler. Genelkurmayın bu işlerle meşgul bir bölümü olduğu malûm.. «Siyasî Polis» bunların karışımı mıdır, yoksa ayrı bir hüviyete mi sahiptir? Meçhûl.

Herhalde ortada olan, bu «Siyasî Polis» in bu günlerde pek «gayrisiyasî» davrandığıdır. Sanki yıllar öncesinin o pek iptidâî «polis zihniyeti» tekrar canlanmış ve gelip bu «Siyasî» Polis» e musallat olmuştur.

«Siyasî Polis» in son marifeti İsveç'te oturan bir Türk'le onun İsveç'li — ve dediklerine göre hamile — eşini bir sabah İstanbul'da bulundukları evden yakapaça alıp uçakla Ankara'ya atması, ikisine de geceyi bir karakolda, sandalya üstünde geçirtmesi. Karı-koca savcılığa verilmişler, savcılık bile tevkiflerine lüzum görmeden dosyalarını yargıca sevk etmiş, yargıç da kendilerini serbest bırakmış.

Meğer bunların, vaktiyle, bir dergide bir yazı-

ları çıkmış. Bu yazılarında «hükûmetin manevî şahsiyeti»ni tenkit ediyorlarmış ve bölücü faaliyette bulunuyorlarmış.

Allahım, bu «hükûmetin manevî şahsiyeti» ne nazenin şey ve bizler ne de çabuk bölünüyoruz.

Şimdi, İsveç'te kimbilir gene nasıl tefe alınacağız, İsveç gazeteleri hâdiseyi nasıl büyütüp keyfini çıkaracaklar. Hamile kadını kocasıyla birlikte Ankara'lara kadar taşı. Sonra anlaşılın ki, bunu gerektirecek hiç bir hukukî sebep yok.

Bu, Meclis basıp da bir şey elde edememe ve boş yere bir «Meclis baskını» hikâyesi yaratma kadar gafilcesine işgüzarlık.

«Siyasî Polis» daha geçenlerde, aynı fiyaskoya, «Aziz Nesin hâdisesi»nde uğradı. Aziz Nesin sık sık Rusya'ya ve diğer, öylesine sosyalist memleketlere gider ya... Bu seferki dönüşünde ihbar olmuş: Beraberinde Nazım Hikmet'in vasiyetnamesini ve Kremlin'in Türkiye Komünist Partisine «gizli talimat»ını getiriyor diye...

Yolcu bavulunda gizli talimat. Hêy Allahım, ne kafa.

Tabii Aziz Nesin bir kaç gün tutuklandığı ile kalmış — Allahtan, idmanlıdır—, ne talimat bulunmuş, ne bilinmeyen bir vasiyetname ve çocuğun yakasını bırakmışlar.

Ama bütün solcu basını açınız: Dört başı mâmur bir «polis baskısı hikâyesi». Elbette ki, sen böyle davranışlarla çanak tutarsan adamın da eli armut devşirecek değildir.

İMECE

AZİZ NESİN VE FİKİR ÖZGÜRLÜĞÜ

Faşizmin en büyük kozu dünyanın her yerinde öteden beri polis olagelmıştır. Zamanımızda ve geçmiş yıllarda hangi ülkede despotlukla hırsızlık, sömürücülük, dolandırıcılık yan yana yürütülmüşse bunun başlıca aracı polis olmuştur. Geçen yüzyılın ortalarından bu yana, birtakım hukuk kuralları adına faşizme böylece kılıf hazırlanmıştır. Çağımızda halk yığınlarının gittikçe uyanması karşısında polisin kötü amaçlar için kullanılması gittikçe sınırlandırılmakta ise de, Türkiye gibi az gelişmiş, halkı geri bırakılmış ülkelerde gizli polisin adı oyunları bugün de sürüp gidiyor.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana az çok yurdumuzda bazı hukuk ilkeleri uygulanmaya çalışılmıştır. Bu arada hakların çiğnenmesinde ne kadar kirli iş yapılmışsa, buna gizli polis âlet edilmiştir. Başka ülkelerde çoğunlukla gizli polis yabancılara karşı kullanılır. Ama bizde bu gelenek bir türlü yerleşmemiştir. Tersine, bizim gizli polis halka karşı, ulusa karşı, birtakım hukuk ve insanlık dışı uygulamaların sürüp gitmesi yolunda kullanılmıştır. Bu tutum, zamanla polisi halkın gözünde on paralık

etmiştir. 27 Mayıs devrimi günlerinde polisin itibarının halkın gözünde sıfıra düşmesinin asıl nedeni budur. Bizde, anaların çocuklarını korkutmak için .goygoycu geliyormuş gibi, «polis geliyor» demesi üzerinde durulacak önemli bir noktadır. Dünyanın birçok ülkelerinde bu iş tam tersinedir «Polis» sözünü duyan insanların yüzünde gülümseme belirir.

Türkiye’de polisi bu hoş olmayan duruma düşüren yalnız ve yalnız hükümetlerdir. Otuz kırk yıldan beri durumlarını tehlikede gören hükümetler, örneğin, aydınların sesini kısmak, özgürlükleri baltalamak için hemen polis oyunlarına başvurmuşlardır. Bu yönde dünya ve özellikle Türkiye, artık çok değişti, ama İktidarların zihniyetinde henüz değişme olmadığı görülüyor.

Bayat Bayat İşler...

Otuz yıldan beri fikir alanında mücadele etmiş bir kuşağımız var ki, sözünü ettiğimiz polis oyunlarının kurbanı oldular, bu yüzden hayatları boyunca büyük sıkıntılar çektiler. Hükümetlerin dalaveraları hep onların başında patladı. Birtakım siyasal dalaveralara girilmek mi isteniyor, bazı özgürlükler mi kısıtlanmak isteniyor, bir vurgun örtbas edilmek mi isteniyor, siyaset alanındaki gelişmelere ters bir yön mü verilmek isteniyor, gizli polis hemen harekete geçer, yazan ve düşünen namuslu kişilerin evine baskın yapar. Önce her taraf didik didik edilir. Kitaplar, mektuplar, fotoğraflar toplanır ve bir çuvala doldurulur. Kirli tertibin cinsine göre, eğer iftiraya yarayacak bir şey ele geçmemişse polisin biri uydurma bir vesikayı toplanan kişisel eşyanın içine de karıştırır. Arkasından bazı çıkarılara satılmış gazetelere ve devlet kontrolündeki yayın or-

ganlarına haberler uçurulur. Tevkifler, mahkemeler ba lar ve duru malar yıllarca s ur p gider. Sonunda ya uydurma belgelerle ve yalancı polis  ahitlerle birkaç yıllık hapis ya da beraat gelir. Bu oyunun daha birçok ayrıntıları var,ama yıllardan beri bütün ayrıntılarına değin hep böyle uygulanmıştır.

Acemi Taklit iler..

 u günlerde iktidarın çok iğrenç birtakım oyunlara hazırlandığı anlaşılıyor. Hazırlığın birinci aşaması, fikir  zg rl  n  kısıtlama hedefine yönelmiş. Bunun türlü görüntüleri karşımızda. H k met önce aydınları karşısına almış.   e Aziz Nesin'le ba lıyor. Birtakım suçlar uyduruyor, Aziz Nesin'in evinde önce bir arama yapıyor, sonra da tutukluyorlar. Arkadan mahkemeye yolluyorlar. Ama yargıçlar görüyor ki ortada suç diye bir şey yok. Aziz Nesin'i hemen serbest bırakıyorlar. Polis oyunu aynı hep eski taklitçilik. Yalnız polisin eskisine göre yapamadığı bir şey var. Sorguya aylarca devam edip eza cefa yapamıyor, kısa zamanda mahkemeye yolluyorlar. Sonra, eskiden bunları yazmak da yasaktı. Şimdi bu yasak da yok. Gerçi önce bir yaygara koparıyorlar, ama arkadan da suyu çekilmiş değirmene dönüyorlar. Bu kez sözü Aziz Nesin alıyor.

Artık Eski Ya malar Yok

Aziz Nesin, Ak am gazetesinde Ba bakana bir açık mektup yayınlıyor ve olayın bütün  irkeflini halka anlatıyor: «... Ama sorgunun yönünden daha büyük yerlerden bazı hazırlıkların yapıldığı açıkça belliydi. Suçlamanın hedefi Türkiye    i Partisiydi. Sürekli ve baskılı olarak Türkiye    i Partisi ile Türkiye içinde ve dışındaki Türkiye Komünist Partisi

arasında bağ aranıyor ve bu bağı benim kurduğum söyleniyordu. Sorulara bu yönde cevap vermem, yani yalan söylemem için zorlanıyordum. Ne var ki polisler bu yalana doğru olarak kendilerini inandırmışlardı. Benim Türkiye dışındaki komünist partisi ile Türkiyedeki gizli komünist partisi ve Türkiye İşçi Partisi arasında kuryelik yaptığımı, üstelilerle, direnerek iddia ediyorlar ve ellerinde kanıt ve belge olduğunu söylüyorlardı. Sorgunun belki iki saati benim kuryeliğim üstünde geçti... «Sezinlediğime, sezinlemekten de ileri anladığıma ve beni sorguya çekenlerin açıkça söylediklerine göre, hedefi Türkiye İşçi Partisi ve Türkiyedeki ilerici aydınlar olan bu düzenli oyunlar asıl bundan sonra daha geniş ölçüde yapılacaktır. Ve bütün bunlar halkımız için sürpriz olmayacak, ama bu oyunu hazırlayanlar için hep fiyasko ile sonuçlanacaktır. Çünkü olmayan bir şey zorla var gösterilemez.»

Aziz Nesin'in kişiliğinde Türk ulusunun haysiyetine ve fikir özgürlüğüne sıçratılan çamura karşı bazı gençlik kuruluşları da seslerini çıkardılar. Ancak bunun yanında öğretmen kuruluşlarının hiç birinden ses çıkmaması üzücü oldu. Gerçi soyguncularla yordakçıları öğretmenlerin bu konuda bir şey söylemesini gene politika diyerek suçlamaya kalkacaklardı. Ama Aziz Nesin onların anladığı anlamda politikadan çok uzaktır. O, Türk edebiyatının ve Türk düşüncesinin bir parçasıdır. O yazamadığı zaman fikir özgürlüğü yok demektir. Fikir özgürlüğünü ortadan kaldıracı olanlar ise öğretmeni inim inim inletirler. Ondan sonra öğretmen sınıftaki çocuklarının karşısında, hatta komşusu ile bile konuşamaz.

VARLIK**EDEBİYATÇILAR BİRLİĞİNİN
PROTESTOSU**

Edebiyatçılar Birliği aşağıdaki protesto bildirisini yayınlamıştır:

Toplum vicdanının sözcüsü, ulusal birliğin yapıcısı olan sanatçıyı şüpheli bir insan olarak tanıtmak kastıyla çeşitli tertiplere baş vurarak sanatçının evini aratan, ona kelepçe takan, küfür eden, hattâ zor kullanan, yurt dışına çıkmasını zaman zaman engelleyen, özgür düşünce düşmanı davranış, Birliğimiz üyelerinden Aziz Nesin'e reva görülen son çirkin muamele dolayısıyla bir kere daha kendini göstermiştir.

Türk sanatçısını adî suçlular çizgisine düşürmeye yeltenen bu saygısız tutumu şiddetle red eder, ve bu türlü ilkel anlayışlarla her zaman savaşmayı baş görev saydığımızı kamu oyuna duyururuz.

4 Ağustos 1967

KİM

NİMET ARZİK'tan

[Nimet Arzik, özellikle siyasî yergi konusunda ün salmıştır. Daha önceleri politikacıların portrelerini yergili sözlerle çizerken okuyucularından büyük ilgi görmüştü. Dergimizdeki bu yazısında, yersiz olarak polis tarafından tutuklanan ve kötü muamele gören ünlü mizah yazarımız Aziz Nesin'e gerçekten içli bir şekilde hitap etmektedir.]

AZİZ NESİN'E AÇIK MEKTUP

Bence... başına gelenlere gülmekten başka çare bulamadin: Onun için büyük mizahçısın sen!...

Yoksam... yazılarını tartıyorum da, psikolojik dramı da aşip, trajikliğe kıvrılıyor!...

Akşam'daki, «dozajlı» mektubunu okudum. Sade dozajı, bu son otuz senenin bütün idarecilerinin gözlerini yere mıhlamağa yöneltecek güçte!...

Sade haysiyetin, bütün kaba kuvvetleri eritecek güçte...

Sade acısı, «şekvâsız» acısı, bütün yazarların uykularını kaçırarak güçte, görevimizi hiç mi hiç yapamadık diye...

Hâlâ da görevlerini yapmak yöneliminde değil: hazretler!...

Ben beklerdim ki, mektubunu okuduktan sonra. herbir kalem kılıç kesilsin... ve sınırlardaki son nöbetçi kulesine kadar yankı yankı düşüncenin tok direnişi gürlesin!.

Ah baylar, ,daha az dibi, daha çok «tiyatroculuğu» olan Çetin Altan olayına takıldılar!.. Bence, kuru gürültü sadece... ama gerçek adamsın da, ama sen büyük istidatsın da, amma sen hiç bir zavallı oyunun regulasına uymazsın da, onun için senin için ne kimse samandan süngüsünü takar, ne tenekeden kılıcını kuşanır, ne yumurta savaşları verir!..

Aziz Nesin dostum, mektubunu okuyalı uykularımın buhranı öbür buhranlarıma eklendi...

Gözümün önünden şu sahne gitmiyor:

Bir şişko kamçılı adam, yanında daha ufaktan tefekten bir şaşlı adam, karşısında da, Türkiyenin, yalnız Türkiyenin değil, dünyanın en büyük mizah yazarı şu devirde...

İkisini de tanırırsın... Kamçılısını daha az.. Kamçısızını daha fazla...

Kamçılısı, kamçısız olduğunda, ne «ballı böreklidir» bilsen, nasıl hanımcağızların ellerini uzun uzun «pus eder» bilsen... nasıl «emre müheyya» dır bilsen... İster istibdat devri olsun, ister demokrasi devri olsun, ister kokokrasi devri olsun, nasıl karşınıza her biri devrin favorisi olarak dikilecektir tabii!

Seni beni kullanamayacaklardır ya, «böyle işlerde», tabii onun benzerlerini kullanacaklar...

Kamçısızma gelince... ben hep iki kişilikli yaratıklara şaşarım; bana tek kişiliğimi yaşamak bile fazla geliyor ömürde...

İyi aile reisidir. Anlayışlı adamdır. Sonra... son-

rası, «herkesin dostu» adamdır... yani hiç kimse-
nin... müşahadecidir... acıdır...

Acısı... belki «böyle görevlerde» parlamasından
doğuyordur. Hayatını herhalde kendisi herkesten
daha iyi bilir de!...

Onu son görüşümde, (severdim de kendisini, ta-
nımamışım iyice), Nümune Hastahanesindeydi. Kay-
seriden oraya aktarılmıştı hasta diye... (İlâhi ihti-
lâl!...) yarım düzine arkadaşla beraberdi... Arala-
rında hiç istifi bozulmayan, beklemezsin ama, Bur-
han Belge dostumuzdu, okuyordu, yazıyordu. düşü-
nüyordu, ve şikâyet etmiyordu. Ne de olsa kaba
kuvvetin temsilcisi hiç bir zaman olmamıştı. O da
bir yazardı...

• Bunlar sızıntılıydı, mızıltılıydı, büküklükler i-
çindeydiler... ve ben insanları, kendilerini anlattık-
ları gibi gördüğümünden o zamanlar, içlerim parçalanı-
yordu hallerine!..

Neymiş?... Yassıadada «haysiyetleri kırılmış-
mış...»

Kırılmayan, kendilerinin takır takır kırmadık-
ları ne kaldı ki içimizde, dışımızda? Ne kaldı ki
saysınlar!...

Ve tabî ben acıdığımдан, kendilerine dîre-
niyordum ki; «En son haysiyetinin gözetilmediği
yerlerde bu böyledir... Bugün sana... yarın bana»!.

O anda, zaten bana hak verirlerdi!.. vermezler
miydi?...

Aziz Nesin kardeşim, gene Çetin Altan olayına
dönüyorum... meslektaşlarımın tutumudur hazme-
demediğim... Çarşaf çarşaf «istida ediyorlar», ebe-
diyete karşı!.

— «Sayın Çetin Altan»... Onun payı bu... O

«sıfatlı»... ona sayın denilmesi tabîî. Aksi düşünülmez amma:

— «Ulan... İt oğlu it...»

Senin payın da bu... sen «sıfatsızsın» sen sadece büyük yazarsın... sen gerçek adamsın... sen yalnızsın!

İlle bir teşekkülün üyesi mi olmak gerekiyor?

İlle «arkan» mı lâzım, Deha bir arka değil mi?

Âşık İhsaniye bile basın daha fazla «itibar etmişti» sütunlarında... Çetin Altan bile nice yazı döşemişti uğruna... döşer!.

Âşık İhsanî de, onun dokunulmazlığının kaldırılmasını «maaile» protesto etti işte olayı, on «âşıklı» bir bildiride... On âşığın imzası arasında, Âşık Garip, Âşık Elif diye iki imza bile vardı... (Biri 9 yaşındadır biri dört, İhsaninin çocuklarıdır...)

İşte bizdeki dâvâların ciddiyeti bu!...

Sen bu ciddiyetten anlamazsın, çünkü sen mizahçısın... büyük mizahçısın sen!

Efendim... yalnız o muameleye maruz kalan mu... başkaları inim inim inliyor...

Öyle mi?... Ben Türkiye'nin, vatandaşlarının inim inim inlediği belde olmasını istemiyorum... Ben Türkiye'nin insan haysiyetinin yüksek tutulduğu bir diyar olmasını istiyorum. Siz de aynı şeyi istemiyor musunuz yoksam?... Savaşımız otuz seneden bu yana, bu değil mi?

53 yaş... elli eser... üç milletlerarası ödül... ve bir kamçılı adam, şakşak diye düşünceyi tokatla-

yan bir şaşî kişi, düşünürü harlıyan!... E... değil bu Türkiye!.

Ondan sonra efem... bir takım sunî tören. acemiler tarafından yapılan sunî teneffüs gibi tören! Kaba kuvvetle barışı ilân için, omuzlarda bazı «Buminciklerin» taşınması!...

Hiç unutmam, ihtilâl sonrası, o sunî törenlerin birinde, omuzlarda taşınan «a'i», kaba kuvvetin düşünceye en çok, en kabaca, en hunharca işkence etmişlerinden biriydi ve... aman ne rahat oturuyordu copla beynini yardığı talebelerin omuzlarında!... Aman ne rahat...

Bu «böyle gelir» Aziz Nesin, amma ve lâkin «böyle gitmez»!...

8 Ağustos 1967

ANT

Karabuda Olayı üzerine özel olarak Türkiye'ye gönderilen İskandinavya'nın en yüksek tirajlı (530.000) gazetesi Expressen'in muhabiri Gunnar Nilsson, Türkiye'nin siyasî durumu ile ilgili izlenimlerini ve görüşlerini şöyle yansıtmaktadır:

«Bir sabah polisin kapıyı çalıp farklı düşüncelerinden ötürü tanınmış bir İsveçli gazeteci ile kocasını nezaret altına aldığı batı dostu, NATO müttefiki Türkiye'de neler olup bitmektedir?

Karabuda olayı, kamu oyunun dikkatini Türkiye'ye çekmiştir. Adı geçen bu memleketin rejiminin ne diktatör, ne de faşizm olduğu söylenebilir. Türkiye bugün bir yarım demokrasidir. Farklı dü-

şünenlerin, örneğin İsveç'teki Halk Partililerin (folkpartister) veya sosyal demokratların başlarına tatsız olayların gelebileceği bir yerdir.

Türkiye'nin en sevilen yazarlarından biri Aziz Nesin olup eserleri 14 yabancı dile çevrilmiştir. Kendisi bir kaç hafta önce aynen Karabuda çifti gibi polis tarafından nezaret altına alınmıştı. Daha sonra Başbakan'a yazdığı açık mektupta (yalnız Akşam Gazetesi ve ANT Dergisi'nde yayınlandı), yazar, siyasî polisin kendisini «beynini ezeceğiz, ağzına sığacağız» diye tehdit ettiğini bütün açıklığıyla anlattı ve kendisinin değil, polisin haysiyetinden çok şey kaybettiğini yazdı.

POLİSTE

Yazan:

AZİZ
NESİN

8 Ağustos 1967

ANT

AZİZ NESİN

OTUZ ALTI SAAT GÖZALTI VE POLİS SORGUSU

Olayın üstünden yirmibeş gün geçti. Yazmak için, özellikle zaman geçsin istedim, bekledim. Çünkü olayı anlatırken, kişisel duygularıma kapılmak, yapılan baskının etkisinde kalmak istemedim. Elimden geldiğince, yansız kalarak, polisçe gözaltında tutulduğum ve sürekli sorguya çekildiğim saatleri bütün ayrıntılarıyla anlatacağım. Otuzaltı saat poliste gözaltında kalmak ve yedibuçuk saat sürekli sorguya çekilmek, bizdeki biçimsel demokraside, olağanüstü bir olay sayılmaz; bundan çok daha kötü olaylar olağandır. Ancak, bir özelliği olan, polislerin evimi arama, kitap ve yazılarımı alma, beni gözaltında tutma olayının, en küçük ayrıntılarının bile öğrenilmesinde pek çokları için yarar olduğu düşüncesinde olduğumdan bunları yazmayı gereksindim. Anlatacaklarım ya doğrudan, ya dolaylı olarak çok kimseyi ilgilendirmektedir.

Sondan başlıyorum

Son birkaç gündür polisin yaptıklarını anlatarak başlayacağım yazıma.

Polisin evimi arama olayından çok önce, başka bir eve taşınacaktım. Çünkü, kitaplarım oturmakta

olduğum eve sığmıyordu, kitaplarımı, dosyalarımı sıralıyamıyordum. (Polisler de aramaya geldiklerinde durumu gördüler.)

Polisin evimdeki aramasından bir ay önce, oturduğum evden ikiyüz metre ötede başka bir ev tutmuş, ama kitaplarımı taşıyamamıştım. Gözaltından çıktıktan bir hafta sonra yeni eve taşındım.

Benim başka bir eve taşınmam ne önemli, ne de gizli kapaklı bir iştir. Şimdi olanlara bakınız. Beni tanıyan, tanımayan, az tanıyan komşulara, polisler yada başka gizli görevliler gidip sormaktadırlar:

— Aziz Nesin, nereye taşındı, biliyor musunuz?

Benim taşındığım evi öğrenmek ne polis, ne başkaları için, hiç de zor değildir. Postane bilir, karakol bilir, muhtar bilir, bütün arkadaşlarım bilir. Yalnız polis mi bilmez? Hayır, polis hepsinden önce ve hepsinden iyi bilir. Öyleyse, niçin kapı kapı dolaşıp ona buna sorar? Cevabını biraz sonra öğreneceksiniz.

İki küçük oğlum var, biri on, biri onbir yaşında. Bana şöyle diyorlar:

— Baba, Doktor F. Bey'in kızı diyor ki, babasına polisler gelip, senin nereye taşındığını soruyorlarmış. Babası, söyleyelim mi, bir sakınca var mı, diye soruyormuş.

Artık çocuğun çocuğun ağzında. İşte, polisin istediği de budur. Beni, konukomsuya, bakkala çakkala, bütün çevreme, gizli işler yapan, yeraltı ve yasadışı işler ardında koğan, tehlikeli biri diye tanıtmak. Böylece beni çevremden ayırmak, soyutlamak, yalnız bırakmak. Bunu daha da genişletirseniz, sonucu, işsiz kalmak, yazı yazacak gazete bulamamak,

oyunumu sahneye koyacak tiyatro bulamamaktır. Bu görünmez polis baskısını, bazı insanlar bilerek bil-meyerek kendiliklerinden, daha da genişletirler. Örneğin, şöyle böyle tanıdığım birisi, yolda, dolmuşta, vapurda görür, bir selâmdan sonra anlamlı, anlamlı - ya da çok anlamsız - sırtarak şöyle der:

-- Biz biliyorduk ama söylemedik... Polis dün sabah gelip sordu sizi, nereye taşındı diye... Bilmiyorum, dedim. Oysa biliyorum yeni evinizi...

Bir de böyle gösterişler vardır.

Eski bir olay

Sanırım 1958 yılıydı. Ankara'ya gitmiştim. Bir hafta Çetin Altan'ın evinde konuk kaldım. Ben evde olmadığım zamanlar, tanıdığı tanımadığı komşuları eve gelip Çetin Altan'a şöyle diyorlarmış:

— Sizin evde kimin kaldığını biliyoruz... Biliyoruz ama, bize ne, polis gelip gidip sordukça, söylemiyoruz.

İnsanı çevresinden soyutlamak, yalnız bırakmak, tedirgin etmek, eski bir polis taktiğidir. Bu gizli işkence dayanılır gibi değildir. Ama biz dayanırız, dayanmasını biliriz. Çünkü bu yurt, halkı için çalışanların, ona bir değer katmaya uğraşanların, yani bizimdir.

Polis sorgusunda yapılan baskıyı, bana sövdüklerini anlatan, Başbakan'a Açık Mektup başlıklı yazıma karşı, Orhan Seyfi Orhon, Son Havadis'te «Şükretsin» başlıklı bir yazı yazdı. Yani bana yapılanlara şükretmeliymişim, azmış bile... Orhan Seyfi Orhon, galiba beni babasının çiftliğinde çanak-yalayıcı bir asalak sanıyor. Ben, hiç çıkarsız, ama bütün köklerimle bağlı olduğum yurtda yaşıyorum. Aleyhime çok yazanlar oldu. Ama hiç biri, bu

yaşlı şairinki kadar gücüme gitmedi. Yaşına, başına, şairliğine yazıklar olsun...

Polisler geliyor

4 Temmuz, Salı... Sabah, altıda uyandım. Altıbuçukta banyoya gitmiştim. Banyonun kapısı vuruldu. Kapıyı araladım. Karım,

— Polisler geldi... dedi.

Polislerin geleceğini, evimi arayacaklarını biliyordum. Şimdi bu sözümü okuyan bazı siyasî polisler şöyle diyecekler:

Aziz Nesin'in kitap dolu bavullarını polis görevlileri, Emniyet Müdürlüğünden Adliye'ye götürüyorlar.

Bu bavullarda şunlar vardı:

Aziz Nesin'in Türkiye'de birkaç kez basılmış kitaplarının yabancı dilde çevirileri.

Yazarın roman, hikâye, piyes not ve müsvetteleri.

Basımevine verilmek üzere hazırlanmış kitap olacak yazılarının dosyaları.

Yazarın hazırlamakta olduğu Nâzım Hikmet biyografisi için yazdığı beş dosya yazı, not ve belgeler.

Boş teyp bandları, şarkı, dans ve orkestra plâkları.

Çocuklarına hediye olarak getirdiği oyuncak vb. şeyler.

Aziz Nesin'in evinden alınan bavullar dolusu kitaplar, önce Emniyet Müdürlüğüne sonra Adliye'ye götürüldü.

— Hiç suçlu olmasa, polisin evine gelip arama yapacağından kuşkulanır mı? Demek ki suçlu...

Bu, polis kafasının mantığıdır.

Polisin yakında birgün, evimde arama yapacağını şurdan biliyordum:

Beşaltı ay önce pasaport istedim. Verilmedi. Sonra, Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nden Kahire'ye çağrı telgrafı geldi. Bu telgraf gelince, bana pasaport verildi. Ve ertesi gün, mahkemeden beni arama kararı çıkartmışlar. Üzerimde, kendilerince önemli ve gizli belgeler çıkacağını sanıyorlardı. Bu normal bir gümrük araması değildi. Çünkü, gümrük araması için mahkeme kararı gerekmez.

Son dış geziden gelişimde de, gümrükte, ikibuçuk saat süren olağanüstü bir aramaya uğradım. Polisten bir işaret aldıkları pek belli olan gümrükçüler, sorum'dan kurtulmak için, neyim varsa aldılar; çocuklarıma aldığım hediye oyuncak filmleri, Haldun Taner'in Bakû'de çekilmiş resimlerini, not defterimi, yazılarımı bile... Gümrükçünün, insanın kendi fotoğrafını, not defterini aldığı nerede görülmüş?

Bütün bunlar, yakında evimin de aranacağını işaretleriydi. Bazı arkadaşlarıma, bunu söylemiştim. Ama evimden hiç bir kitabımı, hiç bir yazımı, başka bir yere götürmek gereğini duymadım. Evimde, hükümet kararnameleriyle yasaklanmış bazı kitaplar olabilir. Olacaktır da.. Ben, bunları okumak, öğrenmek zorundayım. Yalnız ben değil, her aydın okumak zorundadır. Şuna inanıyorum: Başbakanın, Bakanların, herhangi profesörün, yazarın, aydının evi aranrsa, bu türlü kararnamelerle yasaklanmış kitaplar bulunacaktır.

Karımın verdiği haber üzerine yüzümü bile yıkamadan banyodan çıktım.

Eve, yedi polis girmişti. Bazısı, kapıları tutmuştu. Gürültüden çocuklarım uyanmış, şaşırmış, bakınıyorlardı.

Çalışma odama girdim. Bir polis,

— Evinizi arayacağız... dedi.

Mahkeme kararını okudu.

— Buyrun, arayın...

İkisi dışarda, yani salonda bekliyor, karımı ve çocuklarımı gözlüyor, beşi de kitaplarımı karıştırıyordu. Onlardan birini tanıdım; Kahire'ye giderken, hava alanında bavulumu arayıyordu.

Kesecekmişiz!

Üşüştüler, kitapların, dosyaların, notların, yazıların, kâğıtların üzerine.

İçlerinden birine,

— Müsaade eder misiniz, çocuklarım dışarı çıksınlar, dedim, onların yanında bu arama tarama iyi olmuyor.

Cevap:

— Hayır, olmaz... Çıkamazlar. Evde buluncaklar...

Söyledim, iki küçük oğlumun biri on, biri onbir yaşında.

İki büyük çocuğum da, bu yaşlarda ve daha küçük yaşlardayken, yine polisler birçok kere evimi aramışlardı. O yaşlarda çocuklarda, bu aramaların nasıl yıkıntı yaptığını bilirim.

Onlar aramaktaydı.

— Yüzümü yıkayabilir miyim? dedim.

— Banyodan çıkmadınız mı?

— Evet ama, siz gelince, yüzümü yıkamadan

çıkıştım banyodan.

— Banyoda olduğunuzu hanımınız söyledi.

Yüzümü yıkamak da bir sorun.

— Bakınız yüzüme, yıkanmış mı? dedim.

Banyoya gittim. Kapıda polis, Yüzümü yıka-
dım. Döndüm odaya.

Dut yaprakları üzerinde ipek böceği tırtıllarını
gördünüz mü hiç? Beş polis, kitap dolu odamı ara-
larında bölüşmüş, kitaplar üstüne üşüşmüşler. On-
ları, dut yaprakları üstündeki ipek böceği tırtılları-
na benzetiyorum.

Evimi aramaya gelen yedi polisten altısı, hiç bir
kaba davranışta bulunmadı. Onlar araken, ben odada
oturuyordum. Kendilerince gerekli buldukları kitap,
dosya, yazı ve notlarımı, boşalttıkları bavullarına
dolduruyorlardı. Aramaya başlayalı bir saati geç-
miş, ama kitapların onda birini bile tarayamamışlar-
dı. Kendilerine gerçekten yardım etmek istedim.

— Ne aradığınızı söylerseniz, kolaylık olsun
diye yerini gösteririm size.

Hava alanında da beni aramış olan,

— Polis ne alacağını bilir! dedi.

Sesimi çıkarmadım. Tartışmak boşuna. Ama
şimdi söyleyeyim: Polis ne alacağını bilmez. Bilse,
benim hikâye, roman, oyun notlarımı, müsvetteleri-
mi, kitap olarak basılmak üzere hazırlanmış yazıla-
rımı alıp gitmezdi.

Arama sırasında, ondan sonra, kendiliğimden
hiç bir şey söylemedim.

Nâzım Hikmet'in biyografisini hazırlıyorum,
şimdiyedek bu konuda yedi dosya dolusu not tuttum.
Hava alanında da beni aramış olan, bu dosyaları bu-
lup okuyunca,

— Bir de beyler, Nâzım Hikmet komünist değil derler... dedi.

— Öyle birşey söyleyeni bilmiyorum, dedim, kendisi komünist olduğunu söylüyor. Ben de, Nâzım Hikmet komünist değil demedim.

— Söylüyorlar... dedi.

Masamın üstünde Lenin'in yabancı dilde kitapları var. Bunlardan birini alıp, adını okudular: «Dünya İşçileri Birleşiniz!»

Hava alanında da beni aramış olan,

— Birleşsinler de bizi kessinler... dedi.

Sesimi çıkarmadım.

Öbürleri, güleryüzlü, benimle konuşuyorlar:

— Aziz Bey, evinizi eskiden arayan polislerle şimdikiler arasında fark var mı?

— Var, diyorum, eskiden, babamın sakallı resmini, Lenin'in resmi sanıp almaya kalkmışlardı. Şimdi polis daha anlayışlı. Ama sonuç değişmiyor, hep aynı...

Hava alanında da beni aramış olan polis, bir dosyada eski Türkçe yazılmış bir notumu, öbürlerine okuyor. Aşağı yukarı şöyle bişey:

«Eskiden Emniyet Müdürlüğünde siyasî polis, öztürkçe yazan ve konuşanları, komünist sayardı, ama şimdi polis de öztürkçe kullanmaya başladı.»

Bu notun benim olmadığını, herhangi bir gazete yada dergiden aktardığımı söylüyorum.

— Öztürkçeymiş... diyor, oğlum da kullanmıyor öztürkçe... Kim anlıyor bu öztürkçeyi?...

Polislerden biri, Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşı sırasında çekilmiş, kalpaklı, çerçeve içindeki camlı resmini alıp bana gösteriyor:

— Aziz Bey, Atatürk'ün niçin başka resmi değil de bu?.. Bu daha güzel resmi mi?

Bunu soranın, kendince anlamlı bir soruşu var.

— Ne demek istediğinizi anlıyorum. Bu resimde Mustafa Kemal'in Lenin'e benzediği dedikodusunu anlatmak istiyorsunuz. Beyefendi, Büyük adamlar başkalarına benzerse, büyük adam olamazlar. Mustafa Kemal, Lenin'e benzemez, benzemek de istemez. Benzerse küçülür. Lenin de öyle... Mustafa Kemal, Mustafa Kemal'dir, Lenin de Lenin...

Odamda Atatürk'ün başka resimleri de var, ama o resim üzerinde duruyor.

Oldukça yakışıklı bir polis, eğildiği kitaplardan başını kaldırıp soruyor:

— Aziz Bey, hiç tiyatrolardan aktörlük için teklif aldınız mı?

İşte, dam üstünde saksığan... Bu, ne biçim soru? Acaba ne demek istiyor? Benim soğukkanlı davranışına bakıp, kendilerine numara yaptığımı, oyun oynadığımı mı sanıyor?

— Beyfendi, diyorum, ben elliiki yaşındayım. Elliiki yaşmdan sonra insan aktör olmaz. Erken başlamak gerekir. Aktörlük zor ve ciddî bir iştir. Ama siz neden sinema artisti olmuyorsunuz? Genç ve yakışıklısiniz. Size uygundur.

— Yok yani... filân diye lâfı yumuşatıyor.

Karım çay yapmış. Çay getiriyor. Havaalanında da beni aramış olan çayımızı içmiyor. Öbürleri içiyor.

Saat onbirde arama bitiyor. Demek, dört saat aramışlar. Kendilerince gerekli bulduklarını, bir listeye yazıp, sanırım altı yada beş bavula dolduruyorlar.

— Affedersiniz Aziz Bey, usûl gereğince elbiselerinizi de, üstünüzü de arayacağız...

— Buyrun, arayın!

Arıyorlar. Öbür odalar, çocuklarımın kitap dolabı, yatak odası da aranıyor.

Şimdi zabıt tutulacak. Bana soruyorlar:

— Bir zararınız var mı Aziz Bey?..

Odamın, kitaplarımın, dosyalarımın haline bakıyorum. Sanki on derece yatay ve dikey deprem olmuş gibi... Her dosyamı, her rafı düzenlemek için günlerimi vermiştim.

— Normalin dışında bir zarar yok, diyorum.

Zabta öyle yazıyorlar: «Normalin dışında bir zararım olmadığını...»

Zaptı onlar, ben ve eşim imzalıyoruz.

— Giyinin Aziz Bey, gideceğiz...

— Tıraş olabilir miyim?

Biraz duraksadıktan sonra, biri,

— Peki... diyor.

Bahçe kapısında, telsizli büyük polis arabasını, evin çocukları merakla çevirmişler. Bu olay, onlar için hayatları boyunca unutamıyacakları bir anı olacaktır. Bavullar arabada. Polislerden üçü ayrı gitmiş. Geriye kalanlarla ben arabadayız. Konuşuyoruz. Soruyorum:

— Niçin çocuklarımın sokağa çıkmasına müsaade etmediniz? Nasıl bir sakıncası vardı? Bu aramanın çocukların üzerinde etkisi kötü oluyor.

Biri, kibarca cevap veriyor:

— Tecrübelerimiz var Aziz Bey, dışarı çıkınca, gazetelere telefon ediyorlar.

— Bunu söyleseydiniz, ikiüç gün bile gazetelere haber verdirmezdim.

Düşünüyorum, gazetelere haber verilse ne olur? Ama sonradan anlıyorum; polis kendisi gazetelere meğer yalan haberler yayacakmış...

Çok merak ettiğim ve ileride yazacağım bir ro-

27 Mayıs 1960 dan sonra, Millî Birlik iktidarı, Devlet Hazinesinin ve Maliye'nin güçlük ve bunalımını gidermek için yurttaşları yardıma çağırıyordu. Yurttaşlar, sonradan hayal kırıklığına uğrayacaklarını, düşünmeden, güven içinde altın eşyalarını, evlilik ve nişanlılık yüzüklerini, kadınlar altın bilezik, küpe ve kolyelerini Devlet Hazinesine bağışladılar. Aziz Nesin, yurttaşların bu yardım kampanyasını hızlandırıcı yazılar yazmaktaydı. Ama kendisi hiç bir bağışta bulunmamıştı, çünkü altın olan hiçbir şeyi yoktu. Aklıma, 1956 yılında kazandığı, Uluslararası Mizah Yarışması ödülü olan ALTIN PALMİYE geldi. Altın Palmiye'yi verecekti.

Resim, 8 Haziran 1960 günü, Aziz Nesin'i, Altın Palmiye ile gösteriyor.

man için bana gerekli olan bir konuyu soruyorum:

— Bu aramalarda siz neler duyuyorsunuz acaba? Tanımadığımız, bilmediğiniz bir eve ilk gidiyorsunuz. Sizin için sürpriz oluyor mu? Nasıl bir ruh haliniz var, çok merak ediyorum.

Sempatik polis,

— Biz artık alıştık, diyor, bir yazarın evinde nelerle karşılaşacağımızı aşağıyukarı önceden biliyoruz. Elbette sizin evinizde kitap olur, çok olur, şaşmıyoruz...

Aziz Nesin, 1956 yılında İtalya'da yapılan Uluslararası Mizah yarışmasında kazandığı birincilik ödülü olan ALTIN PALMIYE'yi, 24 Haziran 1960 günü, Millî Birlik ilgisine veriyor.

Alındı Makbuzunda şunlar yazılı:

T.C. Maliye Vekâleti, Ayniyat, Esham ve Tahvilât alındısı Seri: A, No. 159821, 27 Mayıs İnkılâbı teberruatı Altın Madalyon.

Merak ettiğim bişey daha var, soruyorum:

— Siyasî polis genellikle muhalifleri izler, arar, onlar için rapor verir. Sonra, birgün o muhalif, iktidara geçer, bu sefer onun emriyle, eskiden iktidarda ama şimdi muhalefette olanı izler, evini arar, onun için rapor verir. Bunlar gazetelere de geçmiş-tir. Örneğin Kâzım Karabekir için, Celâl Bayar, İnönü, daha birçokları için böyle olmuştur. Yani, işinizi inanarak mı, yoksa yapılması gerekli diye mi yapıyorsunuz? Herhalde zor bir iş... Ruh haliniz nedir? İnanarak mı yapıyorsunuz bu işleri?

Sempatik polis kesin bişey söyleyemediği için, şöyle diyorum:

— Birgün Türkiye'nin kesinlikle sosyalist bir ilke olacağına inanıyorum. Ama, o günleri göremeyeceğim, sanırım. Sosyalistler iktidara gelince, siz yine bu görevleri nasıl yapabileceksiniz?

Esprili bir cevap veriyor:

— O zamana kadar biz de olmayacağımıza göre..

— Evimi aradınız, kitaplarımı, yazılarımı aradınız. Şimdi hemen sizin arkanızdan yedi polis daha gelse de, bir arama daha yapsa, sizin aldığınız kadar daha kitap alabilir.

Sempatik polis,

— Evet, doğru... diyor.

Dahası, aynı polisler, hemen şimdi dönüp bir arama daha yapsalar, bir bu kadar daha kitap alacaklardır. Bu durum, üçdört kez tekrarlanabilir. Bu sözümle, ellerine her ne geçtiyse onları aldıklarını anlatmak istiyorum. Bugün de evimde yeni bir arama yapsa, durum aynıdır.

Harem araba vapuru iskelesine geliyoruz. Bu yeni yolu ilk görüyorum.

— Teşekkür ederim, sayenizde bu yeni yolu da görmüş oldum.

Arabayla Sirkeci Gümrüğüne gidiyoruz. Orda alakonan kitap ve başka eşyalarımı da almak için ondörde kadar bekliyoruz. Ondört otuzda İstanbul Emniyet Müdürlüğündeyim. O zamana kadar birkaç kez, yemek isteyip istemediğimi sormuşlardı. İstemedim. Çay rica ettim. Geldi. Parasını verdirmediler. Daha sonra içtiğim çayları da polisler ısmarladı.

15 Ağustos 1967

ANT

Emniyet Müdürlüğü Birinci Şubesi'nde, bir küçük odadayım. Boruları çıkarılmış bir soba var. Sobanın tek dirseği duruyor. Bu dirseğin arkasında, Mustafa Kemal'in mareşal üniformalı bir resmi.

Karşında bir memur, efendiden genç bir adam, çalışıyor.

Eskiden bu Birinci Şube'de, daktilo makinesinin icadından çok önceleri yapılmış izlenimi veren çok eski daktilo makineleri vardı. Şimdi, yepyeni, koskocaman daktilo makineleri var. Bu ağır makinelerde, yirmi kopya birden çıkarılırmış gibi geliyor insana.

Aramada da bulunan genç bir polis sık sık gelip,
— Bişey ister misiniz Aziz Bey? diye soruyor.

Bolca cigara aldırıyorum. Çay da geliyor. Durmadan cigara içiyorum. Sıkıntıdan değil, böyle alışık olduğum için. Günde, dört beş paket cigara içerim. Ama, polis gazetelere sonradan şöyle haber verecektir: «Yarım saatte üç paket cigara içti.» Böy-

lece kapana girmiş bir suçlu psikolojisinde olduğum anlatılmak isteniyor.

Aramada bulunan komiser geliyor,

— Sanırım, sorgudan sonra serbest bırakılacaksınız... Allasmarladık... diyor.

Artık evine gidecek. Gerçekten kibar insanlar.

Serbest bırakılacağıma inandığım yok. Şimdi polis kafasının mantığı şöyle işler: Suçlu değilse, niçin serbest bırakılacağına inanmıyor?

Şunun için: Deneyimlerim var. Ülkemin polis yönetimini çok iyi bilirim de ondan. Ama mahkûm edileceğime milyonda bir bile ihtimal vermiyorum.

Sorgu başlıyor

— Buyrun Aziz Bey...

Başka bir odaya alıyorlar, birazcık daha geniş. Demir parmaklıklı tek penceresi insan boyundan yüksek.

Duvarda yine bir Atatürk resmi. Masalarda oturmuş yedi sivil polis. Birinin önünde daktilo makinesi, o yeni, kocaman makinelerden. Çok sıcak. Pencere açık. Cereyan olur diye kapı kapalı. Dördü ceketlerini çıkarmış sıcaktan. Bellerinin üstünde, arkada tabancaları görünüyor.

Ben de bir masaya oturup cigaramı yakıyorum, onlar gibi. Çaylar da geliyor. Hepsinin önünde kâğıtlar var. Bu kâğıtlara sanırım, benim için verilmiş raporlardan gerekli notları almışlar. O notlara göre soracaklar.

Bu yazıyı yazarken soruların sırasmda yanlış olabilirim, ama önemli değil bu. İlkın, poliste sorgu yönteminin değiştiğini belirtiyim. Eskiden, bir yada iki polis, sanığı sorguya çekerti. Şimdi yedi kişi birden sorguya karışıyor. Tıpkı, bazı Amerikan

filmlerinde olduğu gibi. Hani sanık oturmuştı, beş - altı polis, tabancalı şerifler, savcı filân kuşatmıştır sanığı. Makineli tüfek atışı gibi, bir biri sorar, bir öbürü ve sanığı iyice bunaltırlar. İşte, bizim polisin sorgusu şimdi böyle olmuş.

İlkin kimliğimi yazıyorlar. Kimi yerde bana soruyor, kimi yerde kendiliklerinden yazdırıyorlar. Yazdıran polis, daktiloda yazana,

— Sabıkalı... diyor, sonra bana dönüp alayla gülümseyerek açıklıyor:

— Tabii bu polis ifadesi...

— Mahkûmiyetimin üstünden onyediyı ve üç geçti... diyorum.

Sorguya çeken yedi polisin şefleri olduğunu tahmin ettiğim çıplak başlısı, ne zaman, nerelere dış gezilere gittiğimi soruyor.

Önce, neden sanık olarak sorguya çekildiğimi öğrenmek istediğimi soruyorum. Okuyorlar kâğıdı: Türkiye Komünist Partisine ait gizli belgeleri Türkiye'ye getirmişim ve daha bişeyler diye ihbar varmış. İçimden «Püff...» diyorum, «hiç olmayacak iş. boşuna uğraşacaklar.»

Hangi tarihlerde, yurtdışına nerelere gittiğimi söylüyorum, ama tarihler tam kesin olarak hatırımda değil. Çıplak başlı polis, önündeki kâğıda bakarak, kesin tarihleri söylüyor.

Onlar sorarken düşünüyorum: Hiç bir iktidar yok ki, beni sorguya çektirmesin, gözaltına almasın, mahkemeye vermesin, cezaevine attırmasın; işte CHP, işte DP, işte Millî Birlik iktidarlardı... AP, onlardan geri kalacak değildi ya...

Başı çıplak polis soruyor:

— Yakup Demir'le nerede, ne zaman, neler konuşmuşsun?

— Yakup Demir'i tanımam, ne Türkiye'de gördüm, ne de yurt dışında...

Önceleri, Aziz Bey, diyordu, sonra sonra, Aziz, demeye başladı.

Çok şeyler biliyormuş bir halle, anlamlı anlamlı gülümseyerek,

— Aziiiz, Aziiiiz... diyor, yalan söyleme! Söyle herşeyi, itiraf et!

— Beyefendi, tanısam, konuşsam, niçin söylemiyeyim? Ama tanımıyorum, hiç konuşmadım.

— Peki, sen o geziden döndüğünün ertesi günü nereye gittin?

Aradan ikibuçuk yıl geçmiş, ne bileyim, nereye gittiğimi? Çok yerlere gittim elbet.

— Hatırlamıyorum beyefendi, siz söyleyin nereye gittiğimi, gittiysem söylerim.

— Aziiiz, Aziiiiz... Sen hatırlamaz olur musun hiç? Sen dünyanın en zeki adamısın...

Son derecede çocukça taktikler. Bu kez, poh-pohlama başyor. Öbür polisler dönuyor:

— Bu beni tanımaz, ama ben onu Kuleli'den çok iyi tanırım. Buna Kılı Nusret derlerdi, çok zekidir... Bunu herkes tanır.

Daha buna benzer birçok lâf...

— Hâdi söyle bakalım, nereye gittin?

— Beyefendi, lûtfen samimiyetime inanın. Benim hiç kimseden saklayacak hiç bir gizli işim yok. Siz biliyorsanız nereye gittiğimi, söyleyin, hatırlayayım.

On dakika, yirmi dakika, işte böyle çekişip duruyoruz.

— Bak beni burdaki arkadaşlara mahcup ettin Aziz. Ben senin için, Aziz her şeyi doğru söyler, demiştim. Bana öyle söylemişlerdi.

— Doğru söylüyorum Beyefendi, doğru söylememem için bir sebep de yok ki...

— Dönüşte nereye gittin?

— Çok yerlere gittim...

— Önemli bir yer bu, hatırlarsın... Düşün bakalım.

Sırasımı şaşırmış olabilirim ama, birden celal leniyor, celadetleniyor,

— Agggzına sıçarım senin... dedikten sonra, bir dolanıyor odada.

Benim ona seslenişim, yine ve hep «Beyfendi» dir. Ordakilere, sonunadek, beyfendi dedim.

Âli Paşa için anlatırlar. Âli Paşa, konağında çalışanlardan bir ağa ile tavla oynarken, hep «Ağa hazretleri, şeş cehar oynayacaksınız», «seyek değil ağa hazretleri, ikibir efendim» gibilerden hep saygılı konuşurmuş. Bir dostu,

— Paşa Hazretleri, demiş, böyle bir adama neden bu kadar saygılı davrandığınızı merak ediyorum.

Âli Paşa'nın cevabı:

— Efendim, ben böyle bir adam için terbiyemi bozamam...

Sonunda söylüyorlar:

— Sen İşçi Partisi'ne gitmedin mi?

— Gittim.

— Bak, demindenberi inkâr ettin, yalan söyledin...

— Beyfendi, bunu baştan böyle sorsanız, söyledim elbet. Neden inkâr edeyim?

— İşçi Partisi'ne gittin, Mehmet Ali Aybar'a. Yakup Demir'den talimat ve bir paket getirdin. Bizim elimizde herşey var. Söyle doğrusunu...

Ne çocukça oyunlar...

— Yok böyle bişey...

— Oradan çıktıktan sonra kiminle buluştun?

— Karaköy'e gittim, Kadıköy iskelesinde karımla buluştuk, tiyatroya gittik.

— Hayır, biz biliyoruz söyle kiminle buluştuğunu. Şimdi çağırır, yüzleştiririm Aziz...

— Peki, yüzleştirin...

Bir tatsız, sinir bozucu çekişmedir gidiyor.

Seçimlerden az sonraydı. Türkiye İşçi Partisi'ne gidip, arkadaşım Aybar'la ya üç ya beş dakika görüştüm. Bu, onunla son konuşmamız oldu. İki y' danberi birbirimizi görmedik.

— Mehmet Ali Aybar'la, Türkiye Komünist Partisi hakkında neler konuştuğunu biliyoruz.

Her partinin içinde, polis ajanlarının yada polislerin bulunduğu açıktır. Belki normaldir de... Kendi düşünceme göre, özellikle TİP içinde, polislerin ve ajanlarının bulunmaları - doğru, namuslu, anlayarak rapor vermeleri şartıyla bu parti için çok yararlıdır. Polisin sorgusundan anladığıma göre, Aybar'la görüştüğüm o gün de, ya orda bulunanlar içinde polis ajanı vardı, ya onlardan biri, benim konuştuklarımı bilmiyerek bir polis ajanına aktarmıştır. Her ne olursa olsun, bizim çekinecek hiç bir yanımız yok...

— Ne konuştun Mehmet Ali Aybar'la?

İlle de T.K.P.!

Burda, polise anlatmadığım bir anımı anlatacağım. 1950 yılı bir yaz ayı... Nâzım Hikmet, Cerrahpaşa Hastanesinde yatıyor, açlık grevinden yeni çıkmış, çok bitkin... Ziyaretine gitmiştim. Odada yalnızdık. O sıralarda, benim polis yada polis ajanı

olduğum üzerine yaygın dedikodular vardı. Bu dedikoduları ya polis kendisi yada çekemezlik, kıskançlık, gereksiz kuşku gibi duygular yüzünden, arkadaşlarım olmaları gerekenler çıkarıyordu... Nâzım Hikmet'in hiç bir yerde şiirlerinin yayınlanamacağı günlerde, (Başdan - 28 Aralık 1948) çıkardığım dergide «Bu memleket bizim» şiirini yayınlamıştım. Cezaevine sokuluşundanberi Nâzım'ın şiiri ilk yayınlanıyordu. Bu davranışım da polislığime yorulmuş, Nâzım da buna katılmıştı. Kendisine, gereken çok ağır cevabı göndermiştim. O zamanlar şimdiki gibi değilim, bu dedikodular beni çok üzüyordu.

Nâzım Hikmet'i hastanede ziyarete gittiğim gün, iki yıl önce geçmiş bu olayı çoktan unutmuş-tum. Nâzım kendiliğinden bu konuyu açtı. Belli ki, bu söylentilere inanmış olmaktan üzüntülüydü.

— Niçin böyle şeylere aldırıyorsun, dedi, boş-ver, senin için çıkarılan dedikodular hiç olmazsa memleket içinde kalıyor. Bir zamanlar benim için yazılı raporlar gönderdiler dünyanın her yerine...

Şimdi sorguya geliyorum.

Beni, Türkiye Komünist Partisi'yle TİP arasında bağ kurmakla suçlayan polislere,

— Beyfendi, dedim, Türkiye Komünist Partisi denilen yurt dışındaki örgüt, beni, dışarda, polis ajanı olarak tanıtmaktadır. Her yerde bu dedikoduları yayıyorlar. Nasıl olur da, ben TKP ile TİP arasında bağ kurarım?

— Türkiye Komünist Partisi'ni kimler idare ediyor?

— Bilmiyorum. Bunu niçin bana soruyorsunuz? Bunlar sözde gizlidir. Ama bizim elçiliklerde bunların yayınları var. Elçiliklere gidişimde gördüm, ve elçiliklerde bunların kimler oldukları biliniyor, bana.

Aziz Nesin, 27 Mayıs 1960 dan bir yıl sonra, Tanin Gazetesindeki yazılarından ötürü, Milli Birlik iktidarınca mahkemeye verildi. Tanin Gazetesinin Yayın Müdürü Hatay Milletvekili İhsan Ada'yla birlikte tutuklandılar, Balmumcu Cezaevine gönderildiler. Resimde, Aziz Nesin, Askeri Mahkemede savunmasını okurken görülüyor.

Aziz Nesin ve İhsan Ada, Askeri Mahkemede tutuklu olarak, yargılanıyorlar. Bu dâvâ beraetle sonuçlanmıştır.

da orda söylediler. Anladığıma göre, dışardaki Türkiye Komünist Partisi, Türkiye'yle ilgisi, bağı olmayan, buyüzden de Türkiye'deki bütün ilerici ve aydınlara zararları dokunan birkaç kişidir.

Başı çıplak olan,

— Tamam, dedi, Mihri Belli de Yön'de işte böyle yazmıştı. Demek onunla aynı düşüncedesin. Siz içerdeki komünistler dışardakileri beğenmiyorsunuz.

Gerçekten, Mihri Belli ve Doğan Avcıoğlu, Yön'de, dışardaki TKP temsilcileri için yazılar yazdılar. Onların yazıları, benim dış geziden dönüşümden hemen sonra olduğu için, polis de, dışardaki TKP yönetmenleri de, o yazıları benim yazdırdığımı yada benim etkimle yazıldığı kanısına vardılar. Oysa ben, yayınlandıktan sonra okuduğum o yazıların yazılmasından yana değildim ve bu düşüncemi de o arkadaşlara açıklamıştım.

Soruyorlar:

— Mihri Belli sana gelir mi?

— Gelir.

— Neler konuşursunuz?

— Herşey konuşuruz.

Namussuzlar

— Sen hep böyleleriyle konuşursun... Yakın arkadaşın kim? Kemal Tahir... Gece gündüz onunlasın. Akşamları içersiniz... Bak, Kemal Tahir'in karısına Moskova'dan mektup da getirmişsin... Kemal Tahir'e kitap da getirmişsin. Bu Kemal Tahir, namussuz...

Onlar yedi polis, benimle sekiz kişiyiz. Orda sesiimi çıkarmadım. Şimdi söylüyorum, yedi kişi önün-

de değil, binlerce okur önünde: Arkadaşım Kemal Tahir, namuslu, hem de çok namusludur; ben öyle büyük bir Türk romancısının arkadaşı olmakla övünürüm. Oldu mu? Ayrıca ekliyeyim, işlerimizin çokluğundan, bir yılı geçti, birbirimize gidip gelemiyoruz.

Devam ediyorlar:

— Kimlerle konuşursun? Yaşar Kemal'le, Orhan Kemal'le... Arkadaşların işte bunlar. Bu et kafalılarla konuşmaktan ne zevk alırsın Aziz, onlar et kafalı be...

Beni kışkırtmak istiyorlar. Orda sesimi çıkarmadım. Ama şimdi yedi polis önünde değil, binlerce okur önünde cevap veriyorum: Et kafalı dediğiniz o iki büyük Türk yazarının eserlerini, çocuklarınız ve torunlarınız bilmezlerse, sınıfta kalacaklardır. Ayrıca ekliyeyim, Orhan Kemal ve Yaşar Kemal'le ancak bir yerde karşılaşsak, ayaküstü görüşürüz.

Başka bir polis,

— Bir de Çetin Altan onun arkadaşı, diyor.

Daha başkası,

— Yok canım, diyor, Çetin Altan büyüdü şimdi, hiç tenezzül eder mi bununla konuşmaya...

Arkadaşlarımı savunayım, yada onlar için düşüncemi açıklayayım, diye her türlü kışkırtmayı deniyor, onlara sövüyor ve onları küçümsüyorlar.

— Hep namussuzlarla, etkafalarla arkadaşlık edersin.

— Çevrem geniştir, herkesle konuşurum...

— Tekin Erer'le niçin arkadaşlık etmiyorsun?

— Tekin Erer'le de konuşurum, yirmiüç yıllık meslektaşım...

Dikkatinizi çekerim, bütün bunlar, siyasî polis sorgusu... Havadan sudan konuşmuş gibi psi-

Ekolojik etkiye bulunacak, sonra birden kendilerince önemli ciddi bir sorguya geçecekler.

— Yakup Demirle nerede buluştun?

— Beyfendi, söyledim, tanımam bile...

— Yakup Demir'in öbür adı ne?

— Burdaki gazeteler yazdı, Zeki Baştımar'mış.

— İşçi Partisinde yakın akrabaları var, sen onlara talimat getirdin. Akrabalarını tanıyorsun...

— Tanıyorum. Ama talimat getirmedi. Getirmiş olsam, Aybar'la değil, akrabalarıyla görüşürdüm...

Kurnaz kurnaz gülüyor:

— Sen zeki adamsın... Hiç onlarla görüşür müsün? İş yüksek seviyede yürütüyorsun.

Burda bir noktayı açıklamak isterim. Kimliğim, sorular, verdiğim cevaplar da içinde, benim polisteki sorgum, dörtbuçuk daktilo seyfesidir. Oysa, sürekli olarak yedibuçuk saat, yedi polisin karşısında sorgudaydım. Yani, bütün sordukları zapta geçmiyordu. Yirmi dakika, yarım saat soruyorlar, cevaplarımı önlerindeki kâğıda not alıyorlar. Beni çelişkiye düşürmeye çalışıyorlar, esas üzerinde durmuyor, kelimeler üzerinde oynuyorlardı. Bu bakımdan, suçlu olduğumdan değil, durup dururken suçlu duruma düşürülmemek için, sürekli dikkatimin tetikte olması gerekiyordu.

Konuştun mu?

Cevabım zapta geçirilirken,

— Ama bak Aziz Bey, diyordu biri, sizin deminki sözünüzü ben buraya yazdım, aynen okuyorum... Demin böyle söylememiştiniz.

Oysa demin de öyle söylemiştim. Arada kelime

farkları var, o kadar. Neydi bu farklar: Türkiye'yle ilişkisi ve bağı olmadığı için dışardaki TKP nin Türkiye'deki ilerici hareketlere zararlı olduğunu söylememden, Türkiye dışında değil ama, Türkiye içinde, Türkiye'yle ilişkili bir komünist partisinin olduğu ve benim de üyesi bulunduğum sonucunu çıkarmaya çalışıyorlardı.

Orada tartışmak boşuna...

— Peki, öyle yazınız, diyordum.

Öyle de yazsalar, böyle de yazsalar, suçlu olmadığımı anlaşıyordu yine...

Sorgunun biçimi ve özünü şunun için anlatıyorum; bu sorgu yöntemi bilinmezse, zapta geçen cevaplarım çok saçma bulunacak, kendi aleyhimdeymiş gibi görünen gereksiz sözler söylediğim görülecektir.

Dönüp dönüp soruyorlar:

— Yakup Demir'le nerde buluştun?

— Beyfendi söyledim, buluşmadım. Buluşsam ne çıkardı? Ne var bunda?

— Berlin'de Komünist Partisinden kiminle konuştun? Elbet seni görmüşlerdir...

Sorularından bir bildikleri olduğu belli. Ama benim saklayacak birşeyim yok.

— Fahri Erdiç'le görüştüm.

— Nasıl görüştün?

— Berlin dolayında bir dinlenme evindeydim. Telefon edip geldi.

— Kaç saat görüştünüz?

— İki saat...

— Bunlar gizli çalışıyorlar. Sana partiden olduğunu nasıl açıkladı? Demek ki sana güveniyor...

— Beyfendi. Fahri Erdiç'in Komünist Partisinden olduğunu, bizim elçilikler biliyor. Onlar bana

söyledi. Zaten belli... Çünkü burdan da kaçarak gitmişti. Saklanacak bir yanı yok...

— Sana niçin güveniyor?

— Bilmem... Belki başkalarına da söylemiştir.

— Kime söylemiştir?..

— Söyledi demedim. belki dedim...

— İki saat neler konuştunuz?

— Türk edebiyatından konuştuk, birçok şeyler konuştuk... Fahri Erdiñç de yazardır...

Bütün soruları, cevapları yazamam; çünkü kalın bir kitap dolduracak kadar uzundur.

Şimdi, dakikalar boyu süren bu sorgu, zapta şöyle geçiyor, benim cevabım olarak: «Berlin'de. Türkiye Komünist Partisi üyesi Fahri Erdiñç'le konuştum...»

Konuştumsa ne çıkar? Hiç... Ama zapta göre, ben durup dururken, Berlin'de bir TKP üyesiyle temas ettiğimi, hiç gereği yokken söylemiş oluyorum.

22 Ağustos 1967

ANT

MAÇKADAKİ BRONZ SOKAĞI

Otuzaltı saat süren poliste gözaltında tutuluşu-mu ve yedibuçuk saat süren polis sorgusunu, böyle oldukça uzun ve ayrıntılı anlatışımın nedeni şu: benim başıma getirilen bu olaylar, herhangi bir yazarın, aydının, herhangi bir ilericinin, bir yurtseverin başına da getirilebilir. Bunun için suçlu olmanız da gerekmez. Polis yada o türlü bir örgütün bir görevlisine yada bir ajanına, muhbirine, istenildiği yönde bir ihbar mektubu yazdırılır. Kendi yazdırtıkları bu ihbar mektubu üzerine, polis devranır, sav-

tık elbet... Bunları yazarken bile, geleneksel Türk konukseverliğine aykırı düşeceği için üzülüyorum, ama yazmak zorundayım.

«Nereye götürdün onları?»

Şimdi, polis soruyor bana:

— İstanbul'a gelen Rus yazarlarını nerelere götürdün?

Doğrusu, ben bu saçma soruya şöyle cevap ver-meliydim:

— Size ne? Nereye istersem götürürüm. siz ne karışırırsınız?

Onlara yakışan cevap buydu. Ama içinde bulunduğum durumda, onları kışkırtmamak ve daha çok, sıklık tekrarladığım içtenliğime ve doğruluğuma polisi inandırmak için, üç Sovyet yazarını nerelere götürdümse sayıp dökmeye başladım.

— Bir gece, başka edebiyatçı arkadaşlarımla birlikte, Boğaziçi'nde bir gazinoya gittik...

— O değil... Başka, başka?

Onlardan gizlediğim, gizlemem gereken bişey varmış gibi, «başka, başka?» diye soruyorlardı.

— Kaldıkları otele gittim bikaç kez...

— Başka? Bizi uğraştırma, doğruyu söyle...

— Benim evime geldiler... Birgün, Taksim'de bir lokantaya götürdüm.. Gazeteciler Cemiyeti'nde basın toplantısı yaptılar...

— Başka, başka?

Kendilerinin tesbit ettiği, ama benim gizlediğim bişey olduğuna inanmışlardı. Çıplak başlı olanı,

— Maçka'da bir yere götürdün onları, nereye? diye açıkladı.

İnsan psikolojisi kolay çözümlenir bişey değil; kolay olsa, hikâye, roman, piyes, yani edebiyat olmazdı. Onlar bana üsteliyerek «Maçka» diyorlar,

tık elbet... Bunları yazarken bile, geleneksel Türk konukseverliğine aykırı düşeceği için üzülüyorum, ama yazmak zorundayım.

«Nereye götürdün onları?»

Şimdi, polis soruyor bana:

— İstanbul'a gelen Rus yazarlarını nerelere götürdün?

Doğrusu, ben bu saçma soruya şöyle cevap vermiydim:

— Size ne? Nereye istersem götürürüm. siz ne karışırsınız?

Onlara yakışan cevap buydu. Ama içinde bulunduğum durumda, onları kışkırtmamak ve daha çok, sıksık tekrarladığım içtenliğime ve doğruluğuma polisi inandırmak için, üç Sovyet yazarım nerelere götürdümse sayıp dökmeye başladım.

— Bir gece, başka edebiyatçı arkadaşlarımla birlikte, Boğaziçi'nde bir gazinoya gittik...

— O değil... Başka, başka?

Onlardan gizlediğim, gizlemem gereken bişey varmış gibi, «başka, başka?» diye soruyorlardı.

— Kaldıkları otele gittim bikaç kez...

— Başka? Bizi uğraştırma, doğruyu söyle..

— Benim evime geldiler... Birgün, Taksim'de bir lokantaya götürdüm.. Gazeteciler Cemiyeti'nde basın toplantısı yaptılar...

— Başka, başka?

Kendilerinin tesbit ettiği, ama benim gizlediğim bişey olduğuna inanmışlardı. Çıplak başlı olanı,

— Maçka'da bir yere götürdün onları, nereye? diye açıkladı.

İnsan psikolojisi kolay çözümlenir bişey değil; kolay olsa, hikâye, roman, piyes, yani edebiyat olmazdı. Onlar bana üsteliyerek «Maçka» diyorlar..

duyuyorum Maçka dediklerini, ama nasıl bir şaşılma durumuysam, hep Şişli'yi düşünüyorum. Sanki bana Şişli diyorlarmış gibi geliyor. Ve hep, üç Sovyet yazarının Şişli'de nereye götürdüm, diye düşünüyorum.

— Hayır, diyorum, biz Maçka'da bir yere gitmedik.

Kendim de Maçka derken, Şişli'yi düşünüyorum. Büsbütün kuşkulanıyorlar.

— Aziiiz... Bak, yalan söylüyorsun, biz biliyoruz ki, onları Maçka'da bir yere götürdün... Doğruyu söyle!

Başka biri,

— İyi düşün, Maçka'da Bronz sokağında bir eve götürdün... diyor.

Sokak adlarını, yer adlarını genellikle bilmem. Bronz Sokağı diye bir sokak hatırlamıyorum.

— Beyefendi, çok rica ederim, nereye gittimse söyleyin, hatırlıyayım. Hiç bişeyi inkâr etmem için sebep yok...

Uzun süren çekışmeden sonra, bir açıklamada daha bulunuyorlar:

— İyi düşün, onları bir üniversite öğretim üyesinin evine götürdün...

«Üniversite öğretim üyesi» deyince de aklıma ya doçent ya profesör geliyor. Çok düşünüyorum. Hayır...

En sonunda birden hatırlıyorum. Ama onların verdikleri ipuçlarından değil de, konukları nerelere götürdüm, diye düşününe düşününe buluyorum.

— Haaa, hatırladım, evet, Sabahattin Eyüpoğlu'nun evine götürdüm.

Ziftlenme, zıkkımlanma!

Polislere anlatamıyacağım, anlamaları olanağı olmayan bir durum var. Ben, Sabahattin Eyüboğlu'nun üniversite öğretim üyesi olduğunu elbet bilirim. Ama benim gözümde, onun önde gelen kişiliği, üniversite öğretim üyeliği değil, sanatçılığı, yazarlığı, eleştirmenliği, çevirmenliği ve düşünürlüğüdür; daha çok bu yanlarıyla ona değer veririm. Onun içinde, üniversite öğretim üyesi olarak onu hatırlayamadım. Sonra, Sabahattin Eyüpoğlu'nun evinin bulunduğu sokak adının Bronz Sokağı olduğunu bilmiyordum; bunu polisten öğrendim.

— Beyfendi, siz bana doğrudan, Sabahattin Eyüpoğlu'nun evine gittin mi, diye sorsanız, elbet söyleyeceğim gittiğimi...

— Niçin Rus'ları oraya götürdün?

— Onlar da bizi, ünlü kişilerle tanıştırmıyorlar. Sabahattin Eyüpoğlu, değer verdiğim insanlardan biridir.

— Meselâ niçin Profesör Mehmet Kaplan'ın evine götürmedin de, Sabahattin Eyüpoğlu'nun evine götürdün?

— Söyledim, Eyüpoğlu'na değer veririm. Tanımadığım insanın evine, onları nasıl götüreyim? Ben Mehmet Kaplan'la tanışmam bile... Hem sonra, Mehmet Kaplan'ın evine götürseydim, siz bana yine, niçin oraya da başka yere götürmediğimi sorabilirdiniz...

Bu sorular ve cevaplar, burda yazdığım kadar kolay geçmiyor. Kaç kez üstüste aynı soruyu, değişik, biçimlerde soruyorlar...

— O evde ne yaptınız?

— Simonov, resimle ilgili olduğu için, Sabahat-

tin ona, bazı Türk ressamlarının tablolarından renkli fotoğraflar gösterdi.

— Kimlerin?

Poliste söylenilen her ad, polisin sermayesi olarak, ilerde kullanılmak üzere not edilecektir. Durup dururken, bitakım kişiler polisin konusu olacak.

— İbrahim Balaban'ın resimleri... Anadolu'daki eski anıtların fotoğrafları.

Hangi ilişkiyle olduğunu şimdi ansıyamıyorum, birara polislerden biri, Sosyalist ülkelere gidip, dönüşte gezi yazıları yazanlara çatmaya başladı. Adlarını da söyleyerek, Melih Cevdet'le İlhan Selçuk'a sövüyorlardı. Söyledikleri aşağı yukarı şöyle şeylerdi:

— Herifler kimleri çağıracaklarını biliyorlar. Melih Cevdet gitti, övdü; İlhan Selçuk gitti, övdü... Neden? Yiyorlar, içiyorlar, ziftleniyorlar, zıkkımlanıyorlar, dönüşte yazılarıyla da göklere çıkarıyorlar.

Elbet, cümle tam böyle değildi, ama üstüne basa basa «ziftlenme» ve «zıkkımlanma»yı söylediler. Melih Cevdet ile İlhan Selçuk, yabancı ülkelere geziye gidip, orda ziftlenip zıkkımlandıkları için o ülkeyi yazılarıyla övecekler... Herhangi bir polis kabalıyla karşılaşmamak için, sesimi çıkarmadım, bu iki yazarı orda savunmadım. Ama şimdi, binlerle okur önünde, arkadaşlık duygularımın çok ötesinde, bu iki değerli yazarı savunarak, kendimi hattâ böyle söyleyen polisleri de savunuyorum. Değil bir yazar, herhangi bir insan için, bu türlü bir düşünceye saplanmak, bayağının bayağısı bir davranıştır. Herhangi bir insan, başka birinin, yiyip içtiği, - onların deyişiyle ziftlenip zıkkımlandığı - için gezdiği bir yabancı ülkeyi övüyor diye düşünüyorsa aynı şeyi kendisinin de yapacağını anlatıyor demektir. Başka tür-

ların, Türkiye’de yayınlanmasının çok yararlı olacağını, pekçok bilinmeyen, az bilinen, yada yanlış bilinen gerçeklerin, ortaya çıkacağını düşündüm.

Sertel’lerle görüştün mü?

Bundan beşaltı ay önce, Zekeriya Sertel, Paris’ten İstanbul’a gelen bir genç Fransız Türkologla bu anılarını bana göndermişti. Ben de, Cumhuriyet’te yayınlanması için Nadir Nadi’ye vermiştim.

Şimdi sorguya gelelim.

Başı çıplak polis soruyor:

— Moskova’da tabii Zekeriya Sertel’le görüştün?

— Evet görüştüm, ama Moskova’da değil, Bakû’da...

— Sabiha Sertel’le?

— Görüştüm.

— Kızları Yıldız nerde?

— Moskova’da.

— Hangi adı kullanıyor, herhalde Yıldız değil, başka bir adı vardır...

— Başka adını bilmiyorum. Yıldız olarak biliyor ordakiler...

— Peki, bizim haber aldığımıza göre, sen Zekeriya Sertel’in hatıralarını Cumhuriyet gazetesine vermişsin...

— Evet... Nadir Nadi’ye verdim.

— Niçin Cumhuriyet gazetesine verdin de başka bir gazeteye vermedin?

— Beyfendi, başka bir gazeteye vermiş olsaydım, yine aynı soruyu soracaktınız, niçin başka gazeteye değil diye...

— Bir sebebi olacak Cumhuriyet’e vermenin?

— Zekeriya Sertel, Nadir Nadi'nin babası Yunus Nadi'nin arkadaşıdır, dostudur. Cumhuriyet'i birlikte kurmuşlardır. Anılarında Zekeriya Sertel, Yunus, Nadi'ye büyük yer vermiştir. Onun için, Cumhuriyet'e götürdüm.

Oysa, onbeş gün kadar önce, bu anıları Nadir Nadi'den geri almıştım; bende, evimdeydi. Kitap odamda, ,rafta, ortada duruyordu, onu bulup alamadılar.

Her gazetede olduğu gibi, elbet Cumhuriyet gazetesinde de bulunan polis yada muhbirleri, benim, Zekeriya Sertel'in yazılı anılarını Nadir Nadi'ye verdiğim haberini polise iletmışler, ama geri aldığımı ya bilmediklerinden, ya vakit olmadığından polise bildirememişlerdi.

Nadir Nadi, bu anıların yayınlanmasını çok yararlı bulmuş, ama burda açıklamak istemediğim kendi özel nedenlerinden ötürü, Cumhuriyet'te yayınlatmasının doğru olmayacağını üzülerək bana söylemişti. Beni sorguya çeken polislere, anıları Nadir Nadi'den gerialdığımı söylemedim. Söylesem, durup dururken, bu da saatler süren bir soru konusu olacaktır. Nasıl olsa, Zekeriya Sertel'in anıları yayınlanacaktır.

Bu konuda sorgu sürüp gidiyordu.

— Kim getirdi sana hatıraları?

— Bir genç Fransız Türkolog.

— Adı ne?

— Bilmiyorum.

— Bilmez olur musun Aziiz... Demek, adamın adını bile sormadan anıları aldın?

— Adını söyledi elbet, ama unuttum... Bilmiyorum.

Gerçekten adını unutmuştum.

— Niçin gelmiş Türkiye'ye?

— Türk tarihi üzerine araştırma yapmak için gelmişti.

— Peki, ona kim vermiş hatıraları?

— Bilmiyorum, ama Pertev Boratav'la birlikte çalışıyorlarmış, o vermiş olabilir...

Bir daha söylüyeyim, bu sorular ve cevaplar, burda yazdığım kadar kolay geçmiyor.

— Zekeriya Sertel niçin hatıralarını sana gönderiyor?

Başka bir polis destekliyor:

— Niçin o zaman getirmedin?

— Beyfendi, ben Zekeriya Sertel'in gazetesinde çalıştım, eskiden tanırım. Sonra ben bu hatıraları okudum. Bakû'de...

— Öyle ya, bu kadar adam varken sana niçin göndermiş?

— Bitmemiştir.

— Niçin başkasına göndermemiş, bu kadar dostları var... Vâlâ Nurettin'e neden göndermemiş?.

— Bunu kendisine sorun, ben ne bileyim? Herhalde, benim basınla ilişkim olduğunu düşünmüş olacak. Sonra Vâlâ hastaydı... Belki de o zaman ölmüştü...

«Bak kardeşim, dedim!»

Akşam olmuştur çoktan. Polislerimiz acıkmıştır. Ben dün akşam yediğimle duruyorum, ama karım aç değil...

Sandüviç söylüyorlar. Bir tahta kutu içinde sandüviçler geliyor. Herkes birer ikişer alıp yiyor. Bana da, konukseverlik gösterip ikram ediyorlar. (Yediğim sandüviğin parasını verdirmediler.) San-

düviçle çay içiyorum. Kutuda, yenilmeyen beşon sandüviç kaldı. Sorgudan sonra, yemem için bu sandüviçleri yanıma koydular. Yiyemedim.

Birara, içlerinden biri,

— Yahu Aziz, diyor, bak bizi uğraştırıp duruyorsun, çoluk çocuk bizi yemeğe bekliyor. Senin yüzünden gidemiyoruz...

Polis molis ama yine de şaka yapmasını azbuçuk biliyorlar hani...

Hangi soru üzerindeydi, şimdi ansıyamıyorum; o başı çıplak olanı, bana her nasılsa,

— Kardeşim... deyiverdi.

Ağzından çıkan bu «kardeşim» sözünden öyle bir pişmanlık duydu ki, artık geri de alamıyacağı için,

— Bak, sana kardeşim de dedik işte... Söyle doğrusunu! dedi.

«Kardeşim» diyerek bana büyük iltifatta bulunmuş oluyor, sonra da bundan pişmanlık duyuyordu.

Onlar konuştukça, bazı yüzlerine, bazı da önüme bakıyordum. İçimden gülesim geliyordu kimi zaman, çok zaman da büyük bir acıma duyuyordum. Onlar soruyor, onlar konuşuyor; ben de düşünüyorum: Benim için topladıkları raporlar, arkama koydukları adamlar, şu sorgular, daha bundan sonra olanlar, olacaklar, sürececek bütün bu boş, bomboş işlemler, Türkiye'ye kaç patlamış, bu halka kaç mal olmuştur, diye... Acınmaz da ne yapılır?

29 Ağustos 1967

ANT

Beni sorguya çeken yedi polis ve özellikle içlerinden birikisi, durup dururken, sorguyla, beni sa-

nık gösterdikleri eylemle, hiç mi hiç ilgisi, ilişkisi olmayan şeyler anlatıyorlar yada soruyorlardı. Bu bir gevezelik miydi? Sanmıyorum. Çünkü bu gereksiz konuşmaları, soruları, salt bir gevezelik diye almak, Türk siyasî polisinin büsbütün ne yaptığını bilmez bir kadro olduğunu sanmaktır. Ben böyle olduğu kanısında değilim.

Gevezelikmiş gibi görünen bu konuşmaların arkasından birden, kendilerince çok ciddî sorulara geçiyorlardı. Böylece, sanığı, yani beni psikolojik etki altına almak istiyorlardı. Yani siyasî polis, psikoloji de biliyordu. Ne var ki, sanığı etkileri altında tu-

Aziz Nesin, çağrılı olarak gittiği Bakû'da, büyük Azerî Mizahçı Celil Mehmet Kulizâde'nin kabrine çelenk koyuyor.

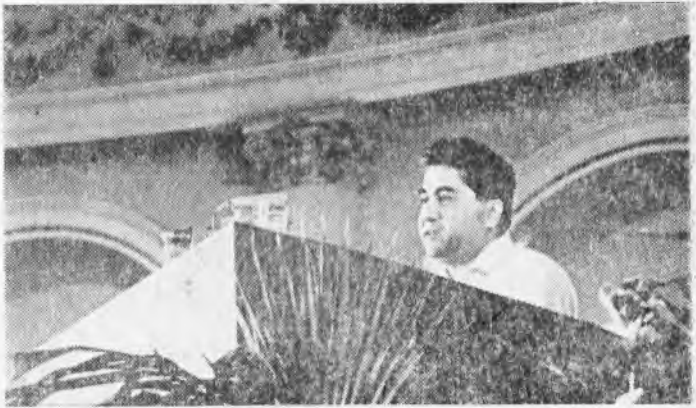
Bu fotoğrafları, Aziz Nesin'in evinden alan polisler, gazetelere, bile bile yalan haberler verdiler, yukardaki fotoğrafın Lenin'in mozolesine çelenk koyarken çekilmiş olduğunu bildirdiler.

tacak psikolojik yolları da bilen siyasî polis, karşı-sındakinin neler bildiğini hiç hesaba katmıyordu. Türlü yollarla yapılan bu psikolojik baskıyı. vereceğim biriki örnekle daha iyi anlatacağım.

Tezveren Dede

Sorgu sırasında, durup dururken, o çıplak başlı polis, öbür polislere şöyle diyor:

— Ben bu Aziz'in bir tarafını çok beğeniyorum... Çocuklarının dinî inançlarına hiç karışmıyor. Bravo... İşte bu çok güzel.. Çocuklarını serbest bırakmış. Aşkolsun... Kendi ideolojisini onlara empoze

Molla Nasrettin dergisinin kurucusu büyük Mizahçı Celil Mehmet Kulizâde'nin 100 üncü yıldönümü kutlama törenine birçok uluslardan yazarlar çağrılıydı. Türkiye'den de Aziz Nesin çağrılı olarak Bakû'ye gitti ve bu törene katıldı.

Resimde: Aziz Nesin, Bakû'deki törende, Celil Mehmet Kulizâde için konuşuyor.

etmiyor. Geçenlerde, Cağaloğlu'ndan, yanında oğluy-la gidiyordu. Cağaloğlu'ndaki türbenin yanına gelince, oğlu, türbede ellerini açıp dua etti... Vallahi gözlerim yaşardı, billâhi gözlerim yaşardı... Bravo Aziz... O çocuğu, elerini açmış dua ederken görünce, vallahi billâhi gözlerim yaşardı...

Dönüp dönüp, gözlerinin yaşardığını söylüyor. Sonra bana soruyor:

— O dua eden oğlunun adı neydi?

Şimdi, ne diyeyim ben? Böyle bir olayı hiç mi hiç hatırlamıyorum. Sonra bunca yıldır inip çıktığım Cağaloğlu'nda türbe olduğunu da bilmiyorum. Cağaloğlu'nu gözümün önüne getirip, nerde türbe var diye düşünüyorum.

Öyle övüyor ki beni, onun sorusuna karşılık olarak, üç oğlumdan birinin adını gelişigüzel söylüyorum. O hâlâ, bu «ulvî manzara» karşısında, gözle-risinin nasıl yaşardığını anlatıyor. Oğlumun, imti-hanlarda başarı kazanmak için dua ettiğini söylüyor.

Yirmialtıyla on yaş arasında dört çocuğum var. Gerçekten de, çocuklarımla hiç birini bir düşün et-kisi altında bırakmak istemedim. Ama bunun nede-ni var. 1953 yılında, Beyazıt'teki Koca Ragıp Paşa ilkokulunda, bir ilkokul öğrencisini, söylediği bir sözden ötürü, - ne söylediğini bilmiyorum - komünizm propagandası yapıyor diye, ana - babasıyla bir-likte mahkemeye verdiler. Bu olayı gazeteler yazdı. Böyle bir olay dünyanın neresinde görülmüş? Biz nerede, hangi koşullar altında yaşıyoruz? İşte bu-yüzden, çocuklarıma hiç bir düşünsel etkide bulunmam. Ama böyledir diye, çocuğumu türbelere gö-türüp dua da ettirmem.

Bir siyasî polisin, türbede dua edilmesine değer vereceğini aklım almadığı için, herhalde benim ağ-

zımı arıyor diye düşünüyor ve bakalım arkası nasıl gelecek, diye merak ediyordum.

Hayır, ağzımı aramıyor, pek ciddi konuşuyor. Peki, biz bu siyasî polise, Emniyet Müdürlüğünün her odasında resimleri asılı olan Atatürk'ün, bütün türbeleri kapattığını nasıl anlatacağız? Ve sonradan, biçimsel demokrasi gelince, rekabete giren partiler yüzünden, halkı aldatmak, oy avcılığı yapmak için, türbelerin yeniden açıldığını, ama tarihî anıtlar diye açıldığını, bu siyasî polise nasıl anlatacağız? Tarih değeri var diye türbeleri açmanın, bugün ortanın soluna geçmiş olan CHP.'nin en büyük tarihî suçu olduğunu, bu siyasî polise nasıl anlatacağız?

Bu türbe konusu kafama takıldı kaldı. Sorgu bitip de, beni yandaki odada, sabahı etmek üzere bir tahta sandalye üzerine oturttukları zaman, uzun uzun, bu türbe olayını düşündüm. Polis, büsbütün atmış olamazdı. Neydi bu türbede dua işi?

Düşüne düşünce buldum. Birgün, onbir yaşındaki oğlumla Hayat dergisi basımevinin yanından geçiyorduk. Orda, bir Belediye kitaplığının yanında bir türbe vardır. Üstünde «Tezveren Dede - Fatih'le birlikte İstanbul'a gelenlerden» olduğu yazılı bir taş vardır. Türbeyi bir iki adım geçtikten sonra, oğlumu döndürüp, bu Tezveren Dede'nin kim olduğunu, Fatih'le birlikte, onun yanında ve ordusunda, İstanbul'a girenlerden şehit olan yada sonradan ölen ünlü kişilere böyle türbeler yapıldığını ve daha başka yerlerdeki bu türlü türbeleri anlattım, yani kısa bir tarih bilgisi verdim. Ben anlatırken, oğlum da, türbenin demir parmaklığına tutunmuş, içerisini görmeye çalışıyor ve bana bazı sorular soruyordu. Başı çıplak polisin söylediğine göre, oğlum dua ettikten son-

ra da, iki elini yüzüne sürmüş. Belki terini silmiş tir. Demek, o polis, o sıra, bizi izlemekteymiş. Benim, onbir yaşındaki oğluma verdiğim tarih bilgisini, bakınız nasıl yorumlamış.

Tehdit ve iltifat

Psikoloji biliyorlar dedik ya... Zaman zaman kurusıkı tehdit ediyor, zaman zaman övüp göklere çıkarıyorlar. O başı çıplak polis,

— Birgün, diyor, Yusuf Ziya Ortaç'ın yanına gitmiştim. Sen ona, dışardan bir yerden bir mektup yazmışsın. Bana mektubunu okudu. Mektupta, «burda birçok milletlerin bayrakları arasında, ben de bulunduğum için, Türk bayrağı da dalgalanıyor» diye nasıl duyulandığını yazıyordun... Yusuf Ziya'nın okurken gözleri doldu.

Bu kez de yurtseverliğimi anlatıyor. Nasıl sıkılıyorum, nasıl, anlatamam.

Cevap veriyorum:

— Yurtseverliğimi reklâma ihtiyacım yok. Bilseydim size okuyacağını, Yusuf Ziya Ortaç'a o mektubu yazmazdım.

Aradabir tehdit ediyor, aradabir de çok zeki olduğumu söylüyor.

— Beyfendi, tehdit ederek benden ne öğrenmek istiyorsunuz? Ben tehditle bişey söylemem. Sonra dünyanın en zeki adamı diye de iltifat ediyorsunuz, beni çocuk yerine koyuyorsunuz.

Gerçekten zeki olduğumu söylüyor.

— Bu söylediğinize ya inanıyorsunuz, yada taktik olarak söylüyorsunuz. İnanıyorsanız, nasıl olur da, bu kadar zeki olduğunu söylediğiniz bir insan, Türkiye Komünist Partisi'nin belgelerini yanında Türkiye'ye getirir? Başka yol yok mu? Olur

mu böyle şey? Ben, gümrükte aranacağımı, gerekince evimin de aranacağını bilmez miyim, kendi memleketimi bilmlz miyim? Bunca yıllık tecrübem var...

Kurnaz kurnaz gülerek,

— Eee, tabii bu işlerde seni kullanırlar, sen şüpheyi çekmezsın, meşhur yazarsın... diyor.

Gümrükte polisin aldığı eşyalarım arasında, üç dolu teyp bandı vardı. (Ayrıca, evimden de bir boş band aldılar.) Bu bantlarda, Nâzım Hikmet'in kendi sesiyle şiirleri vardı. Bunlar özel boyutta bantlarmış ve polisteki teypte dinlenilmiyormuş. Soruyorlar:

— Sende bu bantları dinlemek için özel bir teyp vardır, nerde teyp?

— Evimi arayanlar, benim teypimi gördüler, bendeki normal teyp, başka yok...

Vardır, yoktur, vardır, yoktur...

Sonunda, Nâzım'ın şiirleri olan bandı, normal banda aktardılar, odada hep birlikte dinliyoruz.

— Sen bu bantları daha önce dinledin mi?

— Hayır, dinlemedim.

— Canım olur mu Aziz, nasıl dinlemezsin? Doğruyu söyle...

— Otelde kalıyordum, nasıl dinleyebilirdim?

— Bunları niçin aldın?

— Bana bu bantları bir toplantıda hediye ettiler.

— Senin gibi zeki bir adam, bantları, içinde ne olduğunu bilmeden alır mı?

— İçinde Nâzım Hikmet'in okuduğu şiirler olduğunu biliyordum. Ama dinlemedim.

— Yahu, sana ya atom bombası verselerdi?

— İyi olurdu. Türkiye bir atom bombası kazandı...

Uzun, tatsız, sinir bozucu bir çekişme...

— Beyfendi, diyorum, ben bu bantları dinlemedim. Ama dinleseydim de bir suç olmazdı. Bu bantları getirmiş olmam da bir suç değildir. Eğer bu şiirlerde suç sayılacak propaganda varsa, ben bantları kimseye yaymadığıma göre, yine suç değildir. Ne diye inkâr edeyim? Dinlemedim...

— Aziz, Nâzım Hikmet'i sever.

— Evet, severim. Dünyanın en büyük şairlerinden biri...

Sinirleniyor:

— Sizin dünyanızın...

— Hayır, bütün dünyanın... Kapitalist ülkelerde de böyledir bu. Amerika'da da, en büyük şairlerden antoloji yapılırsa, Nâzım başlardadır; hem de böyle olmuştur...

— Orda da komünistler var...

Öyle sinirleniyor ki, Nâzım Hikmet'in cahil olduğunu, hain olduğunu söylüyor.

— Vatan şairiymiş... Öyleyse, neden İstiklâl savaşında Anadolu'ya gitmedi de Rusya'ya kaçtı?

Arkadaşlarına açıklıyor:

— Çok cahildir. Hiçbişey bilmez... Destanında, bizim askerlerin kalpak giydiğini yazıyor. Daha askerlerimizin şerpuş giydiklerini bile bilmiyor.

Daha bunlara benzer şeyler söylüyor. Bütün bu sözlerinin, Fuat Uluç'un kitabından aktarma olduğu apaçık; demek, A. Kadir'in kitabına karşı Fuat Uluç'un yazdığı kitabı okumuş. Ama kendi bilgisiymiş gibi söylüyor.

— Evini arayan arkadaşların söylediklerine göre, evinde bütün antikomünist kitaplar varmış... Çok iyi, demek tek açıdan bakmıyorsun...

— Tabii var...

— Okuyor musun onları?

— Elbet... Hepsini okumak zorundayım. Evimde on tane ayrı Kuran çevirisi de var, neden olmasın?

Nâzım'ın vasiyeti

Masanın üstüne teyp konuyor. Normal banda aktarılmış, Nâzım Hikmet'in okuduğu şiirleri hep

Aziz Nesin ve Kemal Tahir 1957 de

birlikte dinliyoruz. Kısmet, polislerle birlikte dinlemekmiş... Bu şiirleri, ilk orda dinlediğim, her halimden belli. Ama anlamıyor, anlamak da istemiyorlar.

Nâzım'ın sesini duyunca, o hava, o koşullar içinde, açıkçası duygulandım. Ve sandım ki, onlar da azçok, yurt özlemini büyük acıyla anlatan o güzel şiirleri dinleyince biraz olsun yumuşayacaklar; duygulanacaklardı.

Gözlerini bana diktiler, üstümde, sekiz çift göz, (bir de teypi çalan polis gelmişti), beni inceliyor, şiirlerin bendeki etkisini anlamaya çalışıyorlar. Da-

Aziz Nesin, ilk olarak Mayıs 1965 de yurtdışına çıkabilmişti. Yukardaki resim, Moskova'da, Ukrayna otelinde çekilmiştir. Ortadaki, 3 milyon trajlı Krokodil (Timsah) adlı Rusça mizah dergisinin Başdirektörü Bay Seymönof.

Sağdaki, Türk edebiyatından pekçok çeviriler yapmış ve Aziz Nesin'in Zübük adlı romanını Rusçaya çevirmiş olan Türkolog Aleksandrov Grigori Paploviç.

yan gözlerim, dayan... Gözpınarlarıma dolan yaşlar birden donup kurudu.

Teypten, Nâzım Hikmet'in «Vasiyet» adlı şiirini dinliyoruz. Bu şiirde, Nâzım, oğlu Memet'i Türkiye Komünist Partisi'ne emanet ettiğini söylüyor. Dikkat ve baştan ayağa kulak kesilmişler. O bölümü, bir daha, bir daha çalışıyorlar. Teypi çalan çok esmer polis, eliyle, gözüyle işaretliyerek, daha çok dikkati çekiyor.

— İşte, tamam... Buna ne diyeceksin? Nâzım Hikmet'in komünist partisine vasiyeti... Sen de bu vasiyeti, buraya, komünist partisine getirdin...

— Beyfendi, «Vasiyet» şiirin adıdır. Sonra, Nâzım Hikmet, oğlunu, Türkiye Komünist Partisi'ne emanet ediyor, Türkiye'deki Komünist Partisi'ne emanet etmiyor.

— Kimler onlar? Burdaki yoldaşları? Söyle kimler? Niçin bu vasiyeti, oğluna vermiyorlar da sana veriyorlar?

— Belki oğluna da vermişerdir, niçin vermesinler?

— Peki, niçin sana verdiler de başkasına vermediler?

— Belki başkasına da vermişlerdir... Şiir bu...

— Kime verdiler?

— Verdiler demedim, belki dedim.

Banttaki bu şiirin, evimdeki Nâzım Hikmet dosyalarından birinde yazılısı vardı.

— Sende şiirin yazılısı var, şimdi de sesini getirdin.

— Beyfendi, ben Nâzım Hikmet'in hayatı üzerine çalışıyorum, onun biyografisini yazacağım için, Nâzım'ın olan herşey bana gerekli... Topladığım

notlar, yazılar, şiirler, altı dosyadır ki, şimdi hepsi sizde...

Dönüp dönüp aynı soru:

— Vasiyeti Türkiye Komünist Partisi'ne getirdin, söyle kime?

«Vasiyet» şiirinde, Nâzım Hikmet, oğluna «Memet» diyor. Önemle bunun üzerinde duruyorlar:

— Neden Mehmet değil de Memet?

— Bilmem...

— Bilirsin, bilirsin, hiç bilmez olur musun? Neden Memet?

— Nasıl, bazı yerlerde Mehmet'e Memo deniliyorsa, belki söylendiği gibi, Memet diye yazmıştır.

— Yooo... Memo, Türk adı. Ama Memet?... Sen bilirsin, bilirsin bunu... Hani üzerinde beş parmak olan kitap var, orda yazar, okumadın mı?

Komünistlik, onlarca modern Huruffî'lik olmuş; Memet dersen komünistsin, Mehmet dersen antikomünist...

5 Eylül 1967

ANT

Yine, psikolojik sorular başlıyor. Evimden aldıkları dosyalardan birindeki bir mektubu orda, yada daha önceden okumuşlar. Büyük oğlumu, tiyatro öğrenimi için Berlin'e gönderecektim.

Başı çıplak polis - adını bilmediğim için, ancak böyle tanımlayabiliyor ve öbürlerinden ayırt ediyorum. Adlarını söylemiyorlar. Başkalarına sordum, yine öğrenemedim. Bir devlet gizi gibi adlarmı gizliyorlar - soruyor:

— Niçin oğlunu okumak için demir perde memleketine gönderiyorsun

— Orda burs buldum, oraya gönderiyorum.

— Hımmm... Batı memleketlerinde burs bulsan, gönderir miydin?

Gülümsüyorum. Nasıl yanlış şeyler düşünüyorlar? Niçin göndermiyeyim, hem de sevinerek...

— Tabî, gönderirdim...

Önemli bişey yakalamış gibi,

— Söz mü? diyor, Peki ben senin oğlunu bir batı memleketine tahsile gönderteceğim, burs bulacağım, ama sen göndermezsin...

— Beyfendi, gönderirim. Ama siz, değil benim çocuğuma, kendi çocuğunuza bile burs bulamazsınız...

— Peki, uğraşacağım... Yaz öyleyse bir kâğıda, altını imzala...

Hiç böyle sorgu görülmüş mü?

— Söyledim, kendi çocuğunuzu bile gönderemezsiniz. Ama, benden bazı tâvizler isterlerse, bunun karşılığında elbet çocuğuma burs verirler.

Doğrusu, Aziz Nesin'in oğluna öğrenim bursu bulmak için kompradorlara ve dış sömürgenlere tâviz vermesi, çok eğlenceli olur.

— Hayır, diyor, senden karşılığında hiçbir şey istenmiyecek. Yaz şu kâğıda!

Önüme kâğıdı koyuyor. Artık, el yazımı, başka bir yazıyla, belgeyle karşılaştırmak için mi, yoksa başka bir nedenle mi, böyle yapıyor bilemem.

Kâğıda şöyle yazıyorum:

«Siz, benim oğluma, Fransa, Amerika, İngiltere, İtalya gibi batı ülkelerinde öğrenim bursu sağlayacağınıza söz veriyorsunuz. Benim çocuğuma değil, kendi çocuğunuza bile burs bulamazsınız. Ama böyle bir burs sağlarsanız, karşılığında bişey vermemek

şartıyla, oğlumu bu ülkelerden birine öğrenime göndermeye hazırım.»

Altına, tarih ve imza...

— Burs bulmaya çalışacağım... diyor.

Derken, yine ciddî sorgu başlıyor.

Sorguların, ciddî çizgisinin dışına çıkmamasına hiç çalışmadım. Nasıl istiyorlarsa, o yönde davrandım. Çünkü, nasıl olursa olsun, beni suçlu çıkaracak belge bulmaları olanaksızdı.

Sorgunun biçiminden anladığıma göre, siyasi polis yada onları harekete geçirenler, benim yasadışı ve gizli işler yaptığıma, dışardan bitakım gizli belgeler getirdiğime kesinlikle inanmış. Bu körükörüne inançlarını saptayacak bişey bulamayınca yada bulduklarını sandıkları şeyleri yeterli görmeyince sinirleniyorlar. O başı çıplak polis, sıksık, çenelerini kasıp, dişlerinin arasından,

— İnnsallah... diyor, seni yine elime geçireceğim... Kısıvrak yakalanacaksın... Bak, o zaman gör... Beynini ezeceğim senin... Kurtulamıyacaksın. İnşallah...

Sanki «İnşallah, piyangodan büyük ikramiye çıkar» dileği gibi söylüyor, kızgınlıkla, tutkuyla... O kadar çok tekrarlıyor ki, bu «inşallah»ları, sonunda dayanamayıp, gülümseyerek,

— Beyfendi, dedim, niçin bu kadar iştahla beni karşımızda suçlu olarak görmek istiyorsunuz? Ben-ce siz, suç işlenmemesini, suçlu olmamasını dilemelisiniz...

İyi ama suçlular olmazsa, bu siyasi polisler, nasıl iş görecektir, yükselecek, yücecek, kadroları genişleyecek? Onlar, suçluyu, tıpkı bir müşteri olarak görüyorlar. Mahmutpaşa'daki çığırtañ tezgâhtarlar, yoldan geçenleri, nasıl zorla kendilerine müş-

teri yapmaya çalışırlarsa, bu siyasî polis de, beni zorla kendisine müşteri yapmaya çalışıyor.

Bu yazılarımı okuyorlarsa, - elbet okuyorlardır - kimbilir bana nasıl kızıyorlardır. Dış gıcırtilarını iştirir gibi oluyorum. Ama, başı çıplak polisin bütün «inşallah»ları boşuna...

Câsus mu?

Birara, yine birden çok ciddî sorguya geçiyorlar.

— Bu son geziden gelince nerelere gittin?

Bir hafta olmuştu son geziden dönüşüm. Evimden pek çıkmamıştım. Nerelere gittiğimi hatırlamaya çalışıyorum.

— Yön dergisine gittim...

— Hayır... Başka?

— Edebiyatçılar Birliği'ne gittim...

— Başka, başka bir yer... Çok önemli...

Düşünüyorum, düşünüyorum, hatırlayamıyorum.

— Gitmedim başka yere!

— Gittin...

— Lûtfen söyleyiniz beyfendi, hatırlayamıyorum...

— Yahu, hiç hatırlamaz olur musun?

Bu çekişme böyle sürüp giderken,

— Öyleyse resmini göstereyim... deyince anladım.

— Hay Allah... Niçin baştan böyle söylemiyorsunuz?

Gezi dönüşümde Sovyet Konsolosluğu'na gitmiştim, onu sorarlarmış.

— Ya, saklıyorsun işte, yalan söylüyorsun...

— Beyfendi, niçin yalan söyleyeyim? Sebep

yok ki... Ben Sovyet Konsolosluğuna ilk gitmiyorum, her zaman giderim. Benim için bu, önemli bir olay değil... Ben, her istediğim yere giderim, kimse karışamaz. Evime de herkes gelir... Amerikan Konsolosluğuna da, daha başka konsolosluklara da gittim, onları neden sormuyorsunuz?

Kibar bir genç polis,

— Ali Fuat Başgil de bize böyle söylüyordu, diyor, benim evimde yalnız Nurculuk kitapları yok, Marksist eserler de var diyordu. Biz, elbet gerekli olanı sorarız...

Polislerden biri,

— Bizim için ne Amerika, ne Rusya. diyor.

— Oooo, ne zamandanberi poliste bu anlayış başladı? Eskiden burda böyle söylenmezdi. Bu sözün ilk sosyalistler söylemiştir...

— Ama sizinki başka sebeple...

1948 yılını anıyorum. Yine Emniyet Müdürlüğünde sorguya çekiliyordum. Ahmet Demir'in odasında, tanımadığım birçok kişi vardı. Onlardan biri bana,

— Bu broşürü niçin yazdın? diye sormuştu.

— Cumhuriyet gazetesinde «Amerika'nın sınırları Türkiye'den geçer» diye sekiz sütunluk bir başlık vardı. Bu haber millî haysiyetime dokunduğu için bu broşürü yazdım. Bana göre, ne Amerika, ne de Rusya'nın sınırı Türkiye'den geçer.

Pek yetkili olduğumu sandığım o kişi şöyle demişti:

— Yani Rus köpeği mi olalım?...

— Ne Amerikan köpeği, ne Rus köpeği... Önce köpek olmayalım, değiliz de...

Hey gidi günler... O zamandan bu yana, şimdi polis, «Ne Amerika, ne Rusya» diyor...

Sovyet Konsolosluğunua gittiğimi sakladığımda direniyorlar.

— Beyfendi, diyorum, ben İstanbul çocuğuyum. Yirmidört yıllık da gazeteciyim. Bunca da tecrübem var... Sovyet Konsolosluğu karşısında sivil polislerin dolaştığını, nöbet tuttuğunu bilmez olur muyum hiç? Sonra bana zeki diyorsunuz. Bu durumda, gizli, saklı, yasa dışı işler yapan bir insan, elini kolunu sallayarak, konsolosluğa gider mi rica ederim?

Onlara söylemediğim başka bildiklerim de var daha... (1946-47 yılında, Sovyet Konsolosluğu karşısındaki bir apartmanda, bir gizli görevli pansiyoner olarak otururdu. Bu adam, Sabahattin Ali'nin arkadaşıydı. Sabahattin Ali, polisten kaçtığı zamanlar, bu adamın evinde gizlenirdi. Birtakım karışık işlerdir.)

Ne söylesem mantık işlemiyor. Yalnız konsolosluğa girip çıkanların değil, sosyalist ülkelerin konsolosluk ve elçiliklerinde verilen kokteyl ve çağrılarda, ortaya bitakım fotoğrafçılar çıkar, flaşla çak çak resimler çekerler. Resmim güzel çıksın diye ben bunlara poz da veririm, yanımda da ilginç bulacakları kişilerle...

— Konsolosluğa niçin gittin?

— Beni, Celil Mehmet Kulizâde'nin jübilesine çağırmışlardı; ben de Bakû'den dönüşte teşekkür için oraya gittim.

— Kimlerle konuştun?

— Konsolos Hüseyinzâde ve Tass Ajansı muhabiri Nikolayi...

— Tass muhabiri casus mu?

Ne söyleyebilirim? Bunlar iyice şaşırmışlar... Hem benden gizli işler yapıyor diye kuşkulaniyor-

lar, hem de falanın casus mu olduğunu bana soruyorlar?

— Beyfendi, ben ne bileyim? Bunu bilmek sizin işiniz... Bilemem...

Muhbir değilim!

Bukez de tutturdular, konsolosluga gitmeden önce, niçin telefon ederek Emniyet Müdürlüğüne bildirmiyormuşum...

— Yani, izin mi almamı istiyorsunuz?

— Hayır, izin değil... Vatandaş hürdür. Ama telefon etmek.. Ne çıkar. Bu, bir vatanperverliktir.

— Beyfendi, ben yazar'ım, polis muhbiri değil..

Haber verme konusu üstünde de çok durdular. Başkaları, telefonla bildiriyormuş da...

Edebiyatçılar Birliği'nde, arkadaşlar arasındaki bir özel konuşmamdan bazı parçalar aktarıyorlar. Müthiş üzüliyorum... Ne korkunç şey... Arkadaşlarınızla çok özel bir konuşmanız, polisin kulağına gidecek... Bu denli güvensizlik, tedirginlik içinde, nasıl yaşanır? Kime güvenip, kiminle ne konuşabilirsiniz? Ev yaşamınız, özel yaşamınız, çok kişisel sorunlarınız bile, yalan yanlış polisin kulağında... Bu dramı anlatmak zor.

Başı çıplak polis, benim eserlerimin yabancı dillere çevrilmesini şöyle açıklıyor. Ben, yazılarımda, yurdumu, halkımı kötülüymüşüm da, yabancılar, tabii düşmanlar, kötü propaganda olarak bunları kendi dillerine çeviriyorlarmış. Bir hikâyemde, askerî lisede kimya sınavına giren bir arkadaşımın, açık su formülü (HOH)ı, «Hoh!» okuyuşunu anlatmışım. Bu arkadaş, sonradan jandarma subayı olmuş. Yani ben, bizdeki bütün jandarma subayları

işte böyle cahildir diyerek, jandarmamızı kötülüyor, yabancılara da böyle tanıtıyormuşum.

Gülüyorum... Ağlayamadığım için gülüyorum.

Sorgu bitiyor. Altı mı ,yedi mi kopya yazılan ifade zabıtlarını imzalıyoruz. Yandaki odaya alıyorlar. Saate bakıyorum, onbirbuçuk... Odada bir sivil polis var, nöbetçiymiş, hem de beni bekliyor. Ben bir tahta sandalye üstündeyim. Nöbetçi polis hiç konuşmuyor, boyuna ve dikkatle bana bakıyor. Acaba neler düşünüyor? Söz açıyorum. Kısa kısa cevaplar veriyor. Duvardaki Atatürk resmine bakıyorum.

— Burda mı sabahlıyacağım? diye soruyorum..

— Bilmem... diyor.

— Helâya gidebilir miyim?

Onunla birlikte gidiyoruz. Musluklarda su akıyor.

Saat iki oluyor, ikibuçuk, üç... Tahta masa üzerine uzanacağım ama, ayaklarımdan masa kirlenir..

— Gereksiz gazete var mı acaba?

Getirdikleri birkaç eski gazeteyi masaya serip, üstüne uzanıyorum.

Sabah oluyor. Yine sular akıyor.

Odaya girip çıkanlar oluyor. Kimisinin işi var, kimisi de beni görmek merakında...

Derken, bizim eski âşinalardan Sarı Süleyman dediğimiz, bir eski polis geliyor. Kaç kere evimi, yazıhanemi aramış, kaç kere beni savcılığa götürmüş, kaç kere beni tutuklamıştır.

Hay Allah... Çok eski bir dostu görmüş gibiyim. Belki o da öyledir.

— Merhaba Aziz Bey...

— Ooo, merhaba Süleyman Bey...

Eski polisleri mi öveyim şimdi size? Yeniler

içinde, üniversite, yüksek okul bitirenler, daha bilgililer çoktur, evet... Ama eskilerden hiç biri bana, yıvış yıvış, yayıla yayıla «Aziiiiiz...» dememiştir, ne en büyüğü, ne en küçüğü...

Sarı Süleyman'ın artık sarılığı kalmamış, saçları akpak olmuş. Eski âşinalardan bir onu gördüm.

— Ben sizi emekli oldunuz sanıyordum...

— Eh... Daha birkaç yıl...

Tatlı tatlı, eski günlerden konuşuyoruz. Hamdi Bey? Rahmetli... Kibar adamdı, görevini hiç tavizsiz, inançlarına uygun olarak, ama terbiyeli yapardı.

— Kemal Bey nerede?

Kara Kemal'i soruyorum.

— Öldü.

— Vah vah...

— Komiser Rüştü de ölmüş...

— Evet...

Çocuklarını anlatıyor, benim çocuklarımı, geçimimi soruyor. Bana çay ısmarlıyor. Saatler geçiyor.

Süleyman Beyin' siyasi polisliği otuz yılı aşıyor olmalı... Oğlu, kızı yetişmiş. Oğlu, meslek okulunu bitirmiş, kızı üniversitede. Bir de evceğizi varmış, yakında ikramiyesini de ahp emekli olacak, yaşlıca olduğundan, dışarda görev vermiyorlar, yaşlıca ama dinç... Çok memnun oluyorum.

Bu otuz yılda kimbilir başından ne ilginç olaylar geçmiştir, ne anıları vardır...

— Hatıralarınızı yazsanıza Süleyman Bey...

— Adam sende...

— Yaz bence... iyi olur...

— Hiç düşünmedim... yazmam...

— Siz anlatın, bir gazeteci yazsın...

— Bunu ilk siz hatırlattınız, yazmam...

Onu, bu işe özendirmeye çalışıyordum ama boşuna... Anılarını yazsa, yazsalar, ama özdenlikle yazsalar, ne iyi olur... Elbet, kendi açılarından, kendi görüş ve değerlendirmeleriyle yazacaklar. Olsun, yine de çok iyi olurdu.

— Nâzım Hikmet'le karşılaştınız mı hiç?

— Evet... 1938 deki olayda...

Süleyman Bey gidiyor. Başkaları geliyor.

Geceki sorgumda bulunan, Hukuk bitirmiş olan genç polisle konuşuyoruz. Askerlikten neden ayrıldığımı merak ediyormuş, tabii polis raporlarının ötesinde olan gerçekleri... Anlatıyorum. Ona,

— Bakınız, diyorum, siz genç bir polisiniz, yüksek öğrenimlisiniz. Geceki sorguda, bana söylenen ağır sözleri duydunuz. Elbet görevinizi yapacaksınız, ama polis de olsa görevini terbiyeli yapabilir...

— Ama Aziz Bey, diyor, niçin konsolosluğa gideceğinizi bize önceden bildirmiyorsunuz? Bildirseniz ne olur?

Öyle içtenlikle, sözlerinin doğruluğuna inanarak soruyor ki...

— Siz de olayları, polis olarak düşünüyorsunuz, polis kafasıyla...

Bu yolda konuşuyoruz.

İhtilâl üzerine

Sorgumda bulunan ve söylediklerimi yazdıran - beni eskiden de tanırmış - birkaç kere gelip,

— Hazırlanın, gideceğiz... dedi.

Hazırlanacak neyim var? Oturduğum yerden ayağa kalkıp yürüyeceğim, o kadar...

Bu polis, Millî Birlik zamanında, yine burdaki bir sorgumda, Emniyet Müdür Muavini olan binbaşıya,

— İhtilâli biz yaptık binbaşım... dediğimi söylüyor.

Hatırlamıyorum.

— Biz yapsaydık, böyle yapmazdık... diye şaka ediyorum.

— Evet, diyor, siz kanlı yapardınız...

Beni bir gülmedir alıyor...

Soruyorum:

— Gerçekten, ne yapacağımı sanıyorsunuz?

— Sen kanlı yapmazsın, yumuşak adamsın, ama seninkinler?

Gidiyor. Az sonra yine geliyor.

— Adliye gazetecilerle doluymuş... Hadi yine popüler oldun? Popülariten arttı.

— Benim popüler olmaya ihtiyacım yok...

Öyle bir «Hadi yine popülariten arttı...» diyor ki, içimden «Borcumuz ne kadar? ne ödeyeceğim?» diye sormak geçiyor.

Saat onbeş...

— Gidiyorsunuz...

Yanımda iki genç polisle kapıdan çıkarken, eskiden beni tanıdığını söyleyen polis bana büyük bir ögütte bulunuyor:

— Çocuklarını iyi yetiştir!

Bakıyorum yüzüne...

— Sen de çocuklarını iyi yetiştir! diyorum.

Karşılıklı bu birer cümlelik diyalogumuz, dünyanın en büyük trajikomik sahnelerinden biridir bence. Bunu anlayabilmeniz için, o polisle beni yan yana görmeniz ve bana acıyarak «Çocuklarmı iyi yetiştir» diyen polisle on dakikacık konuşmanız yeterdi.

Emniyet Müdürlüğü merdiveninden iniyoruz.

Gazete fotoğrafçılarının otuz - kırk flaşı çakıp çakıp sönüyor.

Savcılıktayız...

Arkasını gazetelerden azçok biliyorsunuz.

Gecenin yirmiikisi... Yeni bir dramın içindeyim, o bitmek bilmeyen, derim, etim gibi olan...

Kurtuluş kıyısına geçecek mutlu kuşağa bütün omuz verenlerin kahredici yaşamını yaşamaktayız. Yaşadığımız sürece, hep böyle gelmiş, ama böyle gitmeyecek; biz o günleri görmesek de böyle gitmeyecek!... Bitakım insanlar var ki, çocukları, onların adlarından bile utanacaklar. Biz, yarınılardan utanmak istemiyoruz.

Feneryolu

6 Ağustos 1967

— S O N —

ŞİMDİKİ ÇOCUKLAR HÂRİKA

Aziz Nesin'in yeni romanı

Büyük İslâm düşünürü Ebül'alâ Ma'arî «Ben, terbiyeyi terbiyesizlerden öğrendim» diyor.

«Şimdiki Çocuklar Hârika» bu görüşle yazılmış bir romandır.

Şimdiki Çocuklar Hârika'da:

⊙ Çocukların gözüyle büyüklerin nasıl görüldüğü anlatılıyor.

⊙ Çocuklar, anababalarını, öğretmenlerini ve büyüklerini eleştiriyorlar.

⊙ Bu roman, çocukların büyüklerine karşı haklarını ve kendilerini savunmalarıdır.

Her anababanın, her öğretmenin okuması gerekli bir roman :

ŞİMDİKİ ÇOCUKLAR HÂRİKA

Çocukların, ilgiyle, beğenerek, seve-
rek, gülerек ve öğrenerek okuyacakları
roman:

ŞİMDİKİ ÇOCUKLAR HÂRİKA

Fiyatı: 10 lira

Dağıtma Yeri :

Kemal Karatekin - Ankara Cad. 51 - İstanbul

Aziz Nesin'in bugünedek Türkiye'de 46, Almanya'da 4, Avusturya'da 1, Arnavutluk'ta 1, Azerbaycan'da 2, Bulgaristan'da 3, Ermenistan'da 1, İran'da 8, Macaristan'da 2, Özbekistan'da 2, Gürcistan'da 1, Polonya'da 1, Romanya'da 1, Rusya'da 6, Tacikistan'da 1, Türkmenistan'da 1, Yugoslavya'da 1, Yunanistan'da da 2 kitabı çıkmıştır.

Aziz Nesin'in hikâyeleri bugünedek 23 yabancı dilde yayınlanmıştır.

1956 da İtalya'da yapılan Uluslararası Mizah yarışmasında birincilik alarak ALTIN PALMİYE kazanmıştır.

1957 yılında, yine aynı yarışmada ikinci kez ALTIN PALMİYE kazanmıştır.

1966 yılında Bulgaristan'da yapılan Uluslararası yarışmada birincilik alarak ALTIN KİRPİ kazanmıştır.

4 K İ T A P

Aziz Nesin'in en güzel hikâyelerini kapsayan dört kitabı, bir arada yayınlanmıştır. Bu ciltte şu dört kitap toplanmıştır:

**DAMDA DELİ VAR — GIDIGIDI —
BAY DÜDÜK — AH BİZ EŞEKLER
4 K İ T A P 'ta**

Aziz Nesin'in en güzel 63 hikâyesi vardır.

384 sayfa, 12,5 lira

Dağıtım Yeri:

Kemal Karatekin Ankara Cad. 51 İSTANBUL

HER OKUYANIN BEĞENDİĞİ KİTAP: BÖYLE GELMİŞ, BÖYLE GİTMEZ

Aziz Nesin, bu kitapta kendi hayatını anlatıyor.

«Böyle Gelmiş, Böyle Gitmez» Türk edebiyatında ilk otobiyografidir.

BU KİTAP İÇİN NELER DEDİLER:

«Yalnız bu yılın değil, gelecek yılların da en önemli edebiyat olayı sayılacaktır.»

— TAHİR ALANGU —

«Ne yazık ki bitti; ama kimbilir daha kaç kere okuyacağım.»

— NİYAZİ BERKES —

Böyle Gelmiş Böyle Gitmez'deki Türk anası, Gorki'nin anası yanında yer almaya lâyıktır.»

— Prof. Herbert Melzig —

«Bu yapıt, edebiyatımıza yepyeni bir tür getiriyor.»

— ÖMER ASIM AKSOY —

«Kendi hesabıma bu kitaptan taşan sevgi, duygu, mutluluk ve insanca direnişin altında onu okumaktan doğan hayranlıkla yorgunum.»

— RAUF MUTLUAY —

«Böyle Gelmiş Böyle Gitmez, okunmaya başlandığında elden bırakılmayacak bir kitap.»

— İLHAMİ SOYSAL —

448 sayfa - 15 lira

- 4 Temmuz 1967 günü, yedi polis, Aziz Nesin'in evinde dört saat arama yaparak bazı kitap, yazı, not, mektup ve müsvedde dosyalarını aldı.
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne götürülen Aziz Nesin'i, başka yedi polis yedi buçuk saat sorguya çekti.
- Otuzaltı saat polisçe nezaret altında tutulan Aziz Nesin, savcılığa gönderildi.
- Savcılık, Aziz Nesin'in tutuklanmasını istedi. Mahkeme bu isteği reddetti.
- Savcılık, bir üst mahkemeye başvurarak, bu karara itiraz etti. Bir üst mahkeme de Aziz Nesin'in serbest bırakılmasına karar verdi.

BU KİTAPTA :

- Aziz Nesin'i tanıtan birkaç yazı,
 - İster lehte, ister aleyhte görülsün, bütün bu olayları anlatan gazetelerdeki haberler,
 - Aziz Nesin'in yazdığı «Başbakan'a açık mektup»
 - Bütün bu olayların, değişik gazete yazarlarınca ayrı açılardan yorumları,
 - Aziz Nesin'in polis arama ve sorgusunu anlatan yazıları,
- Toplanmıştır.

Bu kitap, günümüz Türkiye'sinin siyasal koşullarını gösteren bir belgedir.

TEKİN YAYINEVİ